

В.І. Бобрицька, С.М. Процька

КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Навчально-методичний посібник

Київ - 2016

УДК 378:[004+80]
ББК 74.48
Б 72

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
(Протокол № 6 від 23 червня 2016 р.)*

Рецензенти:

- Марушкевич А.А.**, завідувач кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук, професор;
- Жильцов О.Б.**, проректор з науково-методичної та навчальної роботи Київського університету імені Бориса Грінченка, професор кафедри інформаційних технологій математичних дисциплін, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Носенко Ю.Г.**, провідний науковий співробітник відділу хмарно орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту інформаційних технологій засобів навчання НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Бобрицька В.І., Процька С.М.

Б 72   **Комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів:** [навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ]./ **В.І. Бобрицька, С.М. Процька** – Полтава : Скайтек, 2016 – 136 с.

ISBN 978-966-7723-83-5

У навчально-методичному посібнику висвітлюються питання становлення і розвитку комп'ютерно орієнтованої освіти, аналізується зміст комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх філологів, окреслюються навчально-методичні аспекти дистанційного навчання на базі системи MOODLE, надаються характеристики соціальних мереж, хмарних сервісів, освітнього порталу викладача та визначається їх роль у формуванні професійних компетентностей майбутніх філологів в освітньому процесі сучасного вищого навчального закладу.

Видання містить дидактичні матеріали до кожного розділу, словник основних термінів та понять.

Адресовано студентам, аспірантам, науково-педагогічним працівникам та науковцям.

УДК 378:[004+80]

ББК 74.48

ISBN 978-966-7723-83-5

© Бобрицька В.І., Процька С.М.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

ІК-компетентність – інформаційно-комунікаційна компетентність

ВНЗ – вищий(і) навчальний(і) заклад(и)

КОЗН – комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання

КОМСН – комп'ютерно орієнтовані методичні системи навчання

ШІ – штучний інтелект

ІКМ – інформаційно-комунікаційні мережі

МІП – мобільні Інтернет пристрої

НОІМ – науково-освітні інформаційні мережі

ІТНО – інформаційні технології "навчальні об'єкти"

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	5
Розділ 1. Становлення і розвиток комп'ютерно орієнтованої освіти	7
Розділ 2. Зміст комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх філологів	29
Розділ 3. Дистанційне навчання на базі системи MOODLE як складник комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх філологів	45
Розділ 4. Роль електронних соціальних мереж у формуванні професійних компетентностей майбутніх філологів	55
Розділ 5. Застосування хмарних сервісів в освітньому процесі вищого навчального закладу	61
Розділ 6. Освітній портал викладача як елемент комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх філологів	72
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ	110

ВСТУП

В сучасних умовах розвитку суспільства відбувається процес швидкого зростання обсягу знань, що використовуються фахівцем у своїй професійній діяльності. Нині суспільство інтенсивно застосовує інформаційні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), що постійно вдосконалюються. Відповідно до цього виникає потреба в підготовці майбутніх фахівців, які мали б змогу на основі одержаної інформації самостійно вдосконалювати свої знання та вміння, здобувати нові. Лише ті випускники вищих навчальних закладів (ВНЗ), які зможуть ефективно працювати з інформацією та набувати досвіду, будуть підготовленими до професійної діяльності. Запровадження комп'ютерно орієнтованої освіти є однією з основних вимог професійної підготовки майбутніх філологів на сучасному етапі формування інформаційного суспільства. Актуальність інформатизації освіти пов'язана з тим, що в теперішній час спостерігається стала залежність між успіхами у навчанні студентської молоді та якістю їхньої підготовки щодо застосування ІКТ, їх ІК-компетентністю. Так, на етапі здобуття вищої освіти ефективність засвоєння майбутніми філологами навчальної інформації визначається не її обсягом, а здатністю до застосування ІКТ для подальшого здобуття професії в умовах розвитку суспільства знань. Інформатизація освіти у вищій школі спрямовується на підготовку кваліфікованого фахівця відповідного рівня і профілю, конкурентного, компетентного, мобільного, здатного працювати на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного удосконалення впродовж життя.

Автори навчально-методичного посібника наголошують що в умовах розвитку інформаційного суспільства процес модернізації освіти має відбуватися з урахуванням актуальних запитів щодо її якості, поліпшення ефективності, інтенсивності й інструментальності, зниження трудомісткості процесів використання

інформаційного ресурсу в освітньому процесі ВНЗ; на важливості кроків щодо упровадження комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх філологів. Це сприятиме підвищенню якості освітніх послуг, пришвидшенню інтеграції системи освіти України у світовий освітній простір.

Висловлюємо щиру вдячність рецензентам – завідувачу кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктору педагогічних наук, професору Аллі Адамівні Марушкевич, проректору з науково-методичної та навчальної роботи Київського університету імені Бориса Грінченка, професору кафедри інформаційних технологій і математичних дисциплін, кандидату педагогічних наук, доценту Олексію Борисовичу Жильцову, провідному науковому співробітнику відділу хмарно орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, кандидату педагогічних наук старшому науковому співробітнику Юлії Григорівні Носенко, – за слушні зауваження та побажання, які суттєво покращили зміст навчально-методичного посібника.

Видання включає результати практичних досягнень викладачів Київського університету імені Бориса Грінченка та Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова і адресовано студентам, аспірантам, науково-педагогічним працівникам та науковцям – усім тим, кого цікавлять питання ІКТ в освіті.

*З побажаннями цікавого та безпечного поринання в
інформаційне майбутнє України, –
Автори навчально-методичного посібника*

РОЗДІЛ 1

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Переорієнтація освітньої парадигми з когнітивної на особистісно-орієнтовану супроводжується пошуком нових форм, засобів і методів навчання, що адекватні оновленому змісту освіти. У практику ввійшли нові поняття і терміни: особистісно-орієнтоване навчання, педагогічні технології, моніторинг професійного розвитку та інші, а особистісно-орієнтовані технології професійної освіти набули особливої актуальності, як освітні інновації, що пов'язані з широким запровадженням ІКТ [2]. Створення електронного інформаційного навчального середовища в умовах інформатизації освіти є однією з основних вимог професійної підготовки майбутніх філологів на сучасному етапі формування суспільства знань.

Каталізатором формування суспільства знань є глобалізаційні процеси, побудова єдиного світового та європейського наукового, інформаційного, освітнього просторів. Прискорити процеси переходу України до ринкових умов господарювання, формування нових економічних відносин можливо передусім за рахунок більш ефективного використання інтелектуального й освітнього потенціалу нації, інформатизації освіти.

Так як однією з важливих функцій державної політики у сфері освіти є *регулятивна* [4], яка впродовж років незалежності України займалась питанням організаційно-правового регулювання інформатизації освіти. Свідченням тому є: Закони України:

-
- «Про національну програму інформатизації» від 04.02.1998 № 74/98-ВР;
  - «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04.02.1998р. №74/98-ВР;
  - «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2001 № 2623-III;
  - «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9.01.2007 року № 537-V;
  - «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011, №3715-17)

- Укази Президента України:

• «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31.07.2000 року № 928/2000;

• «Про затвердження Програми інтеграції України до Європейського Союзу» № 1072/2000 від 14.09.2000 р. та Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво від 04.07.2002р.;

• «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» від 04.07.2005 р. № 1013/2005;

• «Про першочергові завдання впровадження новітніх інформаційних технологій» від 20.10.2005 р. № 1497)

- Постанови Верховної Ради України:

• «Про затвердження положення про Консультативну раду з питань інформатизації при Верховній Раді України» від 04.02.1998 р. № 77/98-ВР;

• «Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2000-2002 роки» від 06.07.2000р. № 1851-III;

• «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 01.01.2005 р. № 3175-IV та інші

- Постанови Кабінету Міністрів України

•«Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації» від 31.08.1998 р. № 1352;

•«Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004-2006 рр.»;

•«Про затвердження Програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл на 2001-2003 роки» від 16.05.2001 р. № 436;

•«Про затвердження Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін» від 13.07.2004 р. № 905;

•«Про затвердження Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін» від 13.07.2004 р. № 905;

•«Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки» від 07.12.2005 р. № 1153;

•«Про створення Міжвідомчої комісії з підтримки Болонського процесу в Україні» від 01.01.2006 р. № 82;

•«Про утворення інституту інноваційних технологій і змісту освіти» від 07.02.2006 р. № 108 тощо)

Розпорядження Кабінету Міністрів України:

- «Про схвалення Концепції Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року» від 27.08.2010 р. № 1722-р.) та інші

- Накази Міністерства освіти і науки України:

• «Про створення Українського центру дистанційної освіти» від 07.07.2000 р., № 293;

• «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 21.01.2004 р. № 40;

• «Про створення Координаційної ради з розвитку системи дистанційного навчання при Міністерстві освіти і науки» від 26.04.2004 р. № 335;

• «Про проведення педагогічного експерименту щодо навчання майбутніх вчителів та вчителів інформаційно-комунікаційним технологіям» від 06.12.2005 р. № 693;

• «Про затвердження тимчасових вимог до педагогічних програмних засобів» від 15.05.2006 № 369;

• «Про проведення апробації електронних засобів навчального призначення у загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих педагогічних навчальних закладах та інститутах післядипломної педагогічної освіти у 2008/2009 навчальному році» від 24.12.2008 № 1200;

• «Про затвердження вимог до специфікації навчального комп'ютерного комплексу кабінетів інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій навчання для навчальних закладів системи загальної середньої освіти» від 12.06.2009 р. № 507;

• «Про продовження Всеукраїнського експерименту щодо навчання вчителів ефективному застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та підвищення кваліфікації педагогічних працівників за програмою Intel® «Навчання для майбутнього» від 24.03.2009 р. № 271

- Наказ МОН України, Рішення Колегії МОН України «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» від 23.06.2005 р., Протокол № 6/2-4

- «Інформація про супровід Міністерством освіти і науки України виконання у 2007 році заходів Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки») та інші

Про те, що інформатизація освіти є однією з основних вимог інноваційного розвитку національної системи освіти в умовах формування суспільства знань свідчать *Державні програми*, зокрема,

- Комплексна програма забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних та технологічних дисциплін (2004 р.),

- Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки (2005 р.),

- Державна цільова науково-технічна програма впровадження і застосування грид-технологій на 2009-2013 роки (2009 р.),

- Державна цільова програма впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року,

- Державна цільова соціальна програма підвищення якості природничо-математичної освіти на період до 2015 року та інші

Однією з основних вимог до вищої освіти, зокрема педагогічної, є нові суспільні виклики, що включають уявлення про те, якою повинна бути людина-професіонал, яке її призначення, роль у суспільстві, яке замовлення на її освіту, які очікування від освіти у самої людини, суспільства. Освіта все більше орієнтується на «вільний розвиток», високу культуру, творчу ініціативу, самостійність, мобільність майбутніх спеціалістів, що вимагає якісно нового підходу до формування майбутнього філолога.

Ціль сучасної вищої педагогічної освіти є підготовка компетентного фахівця, готового до постійного професійного росту, соціально та професійно мобільного, здатного ефективно застосовувати інформаційні ресурси у процесі набуття професійної освіти й у майбутній педагогічній діяльності. ІКТ спонукають майбутнього філолога до самовдосконалення, проте упровадження ІКТ у навчально-виховний процес не враховує специфіку спеціальностей, для яких інформатика не є фаховим предметом, що створює нові виклики системі підготовки майбутнього філолога.

Дослідженню проблем інформатизації вищої педагогічної освіти, зокрема майбутніх філологів, впровадженню інформаційних технологій у навчальний процес приділялась значна увага у наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених. Так, аналізу тенденцій розвитку вищої освіти України, обґрунтуванню науково-методологічних основ системи неперервної освіти присвячені дослідження В. Андрущенка, С. Гончаренка, М. Згуровського, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового, Н. Ничкало та інших. Вивчення теоретичних і практичних аспектів проблеми розвитку професійної компетентності фахівців освітньої сфери стали предметом наукового інтересу Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та інших. Питанням створення й застосування інформаційних освітніх ресурсів у професійній педагогіці присвячені дослідження В. Бикова, Б. Гершунського, А. Гуржія, Р. Гуревича, М. Жалдака,

Ю. Машбиця, Н. Морзе, Л. Петухової, Є. Полат, О. Співаковського, О. Спіріна та інших. Можливості застосування ІКТ в освітньому процесі закладів освіти розкрито у працях В. Безуглого, В. Бобрицької, Т. Дубової, О. Жильцова, О. Качуровкої, С. Литвинової, Ю. Лотюка, Ю. Носенко, О. Пехоти, М. Шишкіної, А. Яцишин й інших. Висвітленню теоретичних і методичних засад підготовки майбутніх філологів в умовах інформатизації освіти присвячено напрацювання В. Арестенка, Л. Брескіної, Р. Гуріна, Л. Карташової, І. Соколової, Н. Сороко, Є. Співаковської-Ванденберг, С. Яшанова та інших. Проблеми створення і впровадження комп'ютерно орієнтованих методичних систем навчання у ВНЗ досліджували О. Гончарова, Ю. Лотюк, В. Ключко, Є. Сміронова-Трибульська, Ю. Триус, С. Шокалюк та інші.

Особистісно орієнтоване навчання нині розглядається як провідний стратегічний напрям розвитку системи освіти як загальної, так і професійної. Провідні ідеї особистісно орієнтованого навчання: максимальний розвиток пізнавальних здібностей, творче розкриття індивідуальності особи; навчання – це процес індивідуальної діяльності того, хто навчається, що спрямований на засвоєння і перетворення соціально-значимих зразків дій; суб'єктивність того, хто навчається, розглядається не як похідна від освітнього впливу, а притаманна йому від природи; у процесі конструювання й реалізації освітнього процесу має бути виконана робота із з'ясування суб'єктного досвіду кожної особи і його соціалізація з урахуванням власних можливостей і індивідуально-значимих цінностей; засвоєння знань з мети навчання перетворюється в засіб розвитку особистості, а освіта, як заданий норматив пізнання, розглядається як процес такого розвитку [13].

Комп'ютерно орієнтоване освітнє середовище навчального закладу дозволяє розв'язувати на якісно іншій основі низку загальних педагогічних і психологічних завдань формування і розвитку особистості.

По-перше, широке впровадження новітніх комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання в навчально-виховний процес створює додаткові можливості для розробки й упровадження новітніх особистісно-орієнтованих освітніх технологій, диференціації навчально-виховного процесу для якомога повнішого розвитку нахилів і здібностей, задоволення запитів і потреб, розкриття творчого потенціалу.

По-друге, застосування новітніх комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання як засобів навчальної діяльності сприяє формуванню необхідних життєвих компетенцій і науково-технологічної культури студентів, що нині є невіддільною складовою загальної культури кожної людини і суспільства в цілому [2].

Виникненню нового покоління сучасних засобів навчання суттєво сприяла поява новітніх комп'ютерних технологій. У наш час не можливо уявити навчальний процес без використання засобів мультимедіа, телекомунікацій, комп'ютерних програм та інтегрованих навчальних середовищ, призначених для відпрацювання навичок, оцінювання результатів навчання, моделювання, самонавчання тощо. Фактично можна відзначити утворення специфічної підсистеми у системі сучасних засобів навчання. Ця підсистема містить засоби, які так чи інакше ґрунтовані на використанні комп'ютера (комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання (КОЗН)) [8].

Отже, розглянемо докладніше історичні етапи розвитку комп'ютерно орієнтованих засобів навчання.

***Історичні етапи розвитку
комп'ютерно орієнтованих
засобів навчання (авт.
Жук Ю.О., Шишкіна М.П.)***

У формуванні КОЗН можна виокремити цілий шерег етапів

історії їх розвитку. Якщо перші спроби залучити ресурси комп'ютерних технологій для цілей навчання можна пов'язати з часами створення самих комп'ютерів, то у міру удосконалення апаратно-програмного забезпечення з'являлися нові ідеї його педагогічного використання. Загалом, з появою кожного наступного покоління комп'ютерної техніки відбувався новий сплеск педагогічних досліджень.

Програмоване навчання (60-ті ХХ ст.). Перші спроби використання комп'ютерів у навчанні здійснювалися на базі впровадження програмованого навчання, що сприяло формуванню нового розуміння ролі комп'ютерно-орієнтованих засобів у навчанні. Комп'ютер тепер покликаний не стільки керувати процесом навчанням, скільки бути допоміжним засобом вчителів/викладачів навчати або учнів/студентів навчатися.

Програми навчального призначення (60-ті – поч. 70-х ХХ ст.). У 60-х та на початку 70-х років ХХ ст. сформувався новий етап у розвитку КОЗН. Його виникненню сприяла поява мов програмування високого рівня, серед них – Бейсік, Паскаль, Алгол та інші. Із удосконаленням технологій КОЗН стають дедалі потужнішими, витонченішими, більш ефективними. З'являються численні програми навчального призначення. На Заході цьому етапу відповідав термін *computer-aided instruction*, тобто - навчання за допомогою комп'ютера. Цей термін більш точно відображає суть даного етапу, коли комп'ютер починають розглядати саме як “помічника” у навчанні, як засіб, який поліпшує та полегшує викладання.

Загалом, особливістю програм навчального призначення було застосування так званої моделі студента [10]. На підставі моделей програми мають можливість прогнозувати дії користувача і відповідно до цих дій пропонувати йому наступні кроки. Для репрезентації моделей з'являється та починає застосовуватись графічний інтерфейс.

Серед комп'ютерних систем, що виникають у цей період, були системи тестування, ігрові та довідкові, педагогічні програмні засоби з підбором навчальних завдань та наведенням пояснень до них. Програми часто містять підсистему генерування навчальних завдань, корекції відповідей та оцінювання результатів навчання. З'являються нові можливості щодо коригування рівня складності навчального матеріалу у відповідності до того, як швидко учень опановує матеріал. Прикладом можуть бути такі системи, як MALT, призначена для навчання машинно-орієнтованим мовам, COACH для розв'язання арифметичних задач та інші.

Характерно, що моделі учіння на даному етапі, як правило, не були спрямовані на пошук внутрішніх механізмів інтелектуальної діяльності студента. Функціонування моделей наслідувало поведінку людини, скоріше, за її результатами, ніж за механізмом. Розробники, дивилися на мислення людини як на "чорний ящик", коли співпадають правильні результати вирішення одних і тих самих задач.

Навчальні системи штучного інтелекту (кін. 70-х ХХ ст.). Наступний етап у розвитку КОЗН був пов'язаний із появою і поширенням систем штучного інтелекту (ШІ). Початок цього періоду припадає на кінець 70-х років. Головною відмінністю систем штучного інтелекту було те, що моделювання інтелекту та процесу навчання ґрунтувалося на концепції подання знань та уявленні про навчання як про процес набування та перетворення знання. Прикладами таких систем є: ПОЕТ для обробки економічних текстів, містить підсистему ведення діалогу на основі семантичної мережі понять; WHY із застосуванням семантичної мережі геофізичних відомостей; ігрова програма "Відгадай тварину" у галузі зоології, що використовує базу знань продукційного типу [15]; фреймові системи; навчання на прикладах та самонавчання тощо.

Звичайно, концепції моделювання знань, закладені в програми штучного інтелекту, були на початку формування цієї галузі ще досить поверхневими. Вони не обов'язково

справді відображали психологічні механізми мислення та навчання, які притаманні людині. Але програми штучного інтелекту все ж таки стали наближенням до того, щоб відтворювати нехай деякі аспекти та особливості, дійсно властиві функціонуванню інтелекту.

Імітаційне моделювання наукового знання (80-ті ХХ ст. – початок ХХІ ст.). Новим етапом у розвитку системи КОЗН, можна вважати, що почався у 80-ті роки і продовжується зараз. Він характеризується, зокрема, тим, що програми ШІ починають все ширше застосовуватись у навчанні, вони стають потужнішими, діапазон їх використання зростає.

Головною відмінністю їх від програм попереднього періоду розвитку ШІ є те, що вони ґрунтуються на значно більш складних, комплексних та багаторівневих масивах та моделях знань студента. За допомогою комп'ютера тепер відтворюють такі процеси, як генерування евристик і гіпотез, застосування та виведення моделей, понять, правил, здійснення дедуктивних та індуктивних висновків, проведення міркувань на підставі попереднього досвіду тощо.

Стан розвитку сучасних засобів ШІ такий, що можна говорити про появу нового напрямку досліджень - імітаційного моделювання наукового знання.

Системи штучного інтелекту вже наближаються до того, щоб відігравати роль експериментальних моделей тих концепцій і теорій знання, які висуваються когнітологією, лінгвістикою, методологією науки тощо. Тобто програми штучного інтелекту все більшою мірою набувають ознак імітаційного моделювання свого об'єкту - інтелекту та знання.

Удосконалюються і засоби репрезентації комп'ютерних моделей. З'являються засоби мультимедіа – для подання звукової, графічної, текстової, відео- та анімаційної інформації.

В той же час, сучасні імітаційні моделі знання не позбавлені і деяких обмежень. Це, перш за все, їх все ще великою мірою емпіричний характер, через що вони часто

виявляються мало сумісними або навіть суперечать одна одній. Вони не в змозі претендувати на більш менш цілісне або навіть різностороннє охоплення феномена інтелекту і придатні для використання тільки на деяких окремих ділянках навчального процесу, для відтворення певних різновидів навчальної діяльності, нехтуючи рештою.

Наприкінці ХХ сторіччя суттєвого розвитку набули інструменти *систем відкритої освіти*, що спрямовані на розв'язання проблем е-педагогіки, сприяють підвищенню якості та розширенню обсягів контентного наповнення інформаційного ресурсного простору, поліпшенню доступу до наукових і навчальних відомостей широкого кола користувачів, підвищенню ефективності проектування і застосування комп'ютерно орієнтованих систем навчального призначення.

Суттєві цільові та змістово-технологічні зміни, що системно відбуваються в освітніх системах як на рівні окремих комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, їх комплектів і комплексів, так і на рівні ІКТ-засобів організації і підтримки освітнього процесу.

Цільові: забезпечення подальшого розвитку особистості, підготовки людини до активної життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Змістові: розширення спектру та підвищення предметно-технологічної, передусім педагогічної якості електронних освітніх ресурсів (ЕОР), а також інформаційних ресурсів відкритого електронного інформаційного простору, зокрема, соціальних мереж, їх широке та обов'язкове використання в освітньому процесі.

Комплексне імітаційне моделювання інтелекту (20-ті ХХІ ст.). Наступний, п'ятий етап у розвитку КОЗН можна охарактеризувати як період комплексного імітаційного моделювання інтелекту. Відмінність нового етапу від попереднього полягатиме у ширшому використанні сучасних методологічних концепцій мислення, що об'єднують підходи до імітаційного моделювання попереднього етапу, які мали, загалом, частковий характер.

Зокрема, на підставі теоретичних моделей або реконструкцій систем знання [6], імовірно, будуть розроблені нові комп'ютерні засоби та методи подання знань, що розглядатимуть функціонування знання комплексно, з точки зору його існування у межах цілісних систем знання.

Так ресурси відкритої освіти істотно розгортають предметний простір застосувань комп'ютерно орієнтованих засобів освітнього призначення, по суті, стають ЕОР відкритих освітніх систем. Зокрема, інформаційні ресурси соціальних мереж входять до складу освітньо-просторової компоненти відкритого комп'ютерно орієнтованого навчального середовища. Технологічні: використання при побудові освітнього середовища мобільних Інтернет-пристроїв, інформаційних технологій хмарних обчислень, Інтернет-технологій Web2.0 та Web3.0, які по суті, стають його базовими засобами і технологіями, їх широке застосування в освітньому процесі.

Рейтинг Веб 2.0 мереж в Україні [15].

1. Ютуб	11. Радикал-Фото
2. Мій світ	12. @ Щоденники
3. ЛайвДжорнал	13. Рутуб
4. Вікіпедія	14. PartyPoker
5. ЛайвІнтернет	15. Мамба
6. Рутрекер	16. Fastpic.ru
7. Народ	17. Флікр
8. uCoz	18. Лавпланет
9. Блоггер	19. Беон
10. Я.ру	20. Травіан

Ці зміни формують новий портрет сучасної освіти, так званої ІКТ-орієнтованої освіти – освіти, що відображає світові тенденції розвитку освітніх систем, передбачає широке, комплексне та ефективне застосування ІКТ при реалізації як власних внутрішньосистемних функцій (навчальної, наукової та управлінської), так і зовнішніх функцій при здійсненні взаємозв'язків з оточуючим систему освіти середовищем; спрямована на реалізацію принципів

відкритої освіти, поступово набуваючи її характерних змістово-технологічних рис.

На світовому ринку ІКТ-засобів взаємозв'язку «користувач – ІКМ» набули помітного поширення ІКТ-засоби нового покоління, що своїми користувальними властивостями відображають особливості функцій, будови і параметрів нової мережної хмарної ІКТ-інфраструктури (iPAD, imPad, iPadHibrid, Reder, iPhone, SmartPhone, iPod, мультимедійні дошки з Інтернет-доступом та ін.) [2].

В цьому контексті можна намітити декілька важливих тенденцій, що визначатимуть головні риси розвитку КОЗН у найближчі десятиріччя.

❖ *Зростання ролі інтеграції при створенні КОЗН.*
Існує тенденція до створення інтегрованих середовищ навчального призначення. Такі середовища міститимуть, наприклад, модель предметної галузі разом з потужними засобами подання та репрезентації об'єктів вивчення, включаючи візуалізацію, можливості віртуальної реальності, засоби імітації експерименту; підсистему встановлення нових закономірностей; інтерактивного опанування поняттями та символікою; формулювання тверджень, їх подальшого узагальнення та систематизації; підсистему фіксації проблемних ситуацій, постановки та розв'язання задач; а також оцінювання результатів навчання.

❖ *Використання удосконалених моделей студента.*
На зміну моделям студента, які орієнтувалися на відтворення суттєвих особливостей навчальної діяльності, властивих більшості студентів, приходять моделі, що будуть більшою мірою враховувати індивідуальність студента або прийоми роботи вчителя з конкретним студентом. Замість комп'ютерних систем моделювання знання, що містять риси, властиві інтелекту взагалі, починають використовуватися системи, що адаптуються до особливостей мислення та особистості користувача.

❖ *Удосконалення моделей вчителя.* Комп'ютерні засоби стануть настільки досконалими, що зможуть якщо не замінити собою вчителя, то принаймні суттєво

полегшити виконання багатьох часто досить рутинних операцій, що стосуються пояснень, відповідей на запитання, організації самостійної роботи та контролю знань студентів. Ті ідеї, які неможливо було реалізувати в межах програмованого навчання, можливо, стануть реальністю за рахунок нових комп'ютерних засобів керування освітньою діяльністю.

❖ *Поява потужних банків та бібліотек експертних знань.* Удосконалення методів подання знань призводитиме до створення набагато потужніших ієрархічних, багаторівневих баз знань, що охоплюватимуть різні типи системності знання. Можливе також виникнення бібліотек або банків експертних знань, що будуть складатися із значної кількості баз знань з різноманітних наукових галузей та їх підрозділів. Використання таких банків дасть можливість студентові залучати відомості з декількох суміжних дисциплін для розв'язання, наприклад, відкритої проблеми. Таким чином, метою навчання стає не лише опанування деякою сумою знань (в цьому людину в багатьох випадках може замінити експертна система), а спрямування отриманих знань на розв'язання актуальних практичних та теоретичних проблем.

❖ *Розвиток методів створення експертних систем.* Поширення експертних систем навчального призначення, що досі стримувалося через проблему їх вузької спеціалізації, можливо буде вирішене завдяки виникненню нових методів формування знань. Якщо сучасні експертні системи добре придатні для розв'язання задач лише в деякій вузькоспеціалізованій сфері, то в майбутньому діапазон їх використання розшириться. Адже насправді експерт, так само як і кожна людина, при розв'язанні задач залучає весь свій досвід та знання, а не лише деяку чітко обмежену частину з окремого предмету. Завдяки створенню більш масивних та потужних баз експертних знань, моделювання діяльності експерта також набуде справді суттєвого зростання.

Таблиця 1

**Головні історичні етапи розвитку
комп'ютерно орієнтованих засобів навчання**

Назва етапу	Роки	Комп'ютерні засоби	Роль моделювання у формуванні етапу
1 Програмоване навчання	60-ті XX ст.	Мови програмування низького рівня (Асемблерні)	Моделі мислення у вигляді алгоритмів
2 Програми навчального призначення	60-ті – поч. 70-х XX ст.	Мови програмування високого рівня (Бейсік, Паскаль, Алгол, С), засоби графічного інтерфейсу	Моделі мислення по типу “чорна скринька”
3 Навчальні системи штучного інтелекту	Кін. 70-х XX ст.	Мови штучного інтелекту (Пролог, Лісп та ін.)	Моделі мислення на основі подання знань
4 Імітаційне моделювання наукового знання	80-ті XX ст. – початок XXI ст.	Мови штучного інтелекту, об'єктно орієнтовані мови програмування (С++, Visual Basic та ін.), засоби мультимедіа	Імітаційні моделі мислення на основі подання знань
5 Комплексне імітаційне моделювання інтелекту	20-ті XXI ст.	Удосконалені мови штучного інтелекту; окремі модулі для інтеграції комплексних систем; нові засоби програмування, орієнтовані на ті чи інші типи знань	Імітаційне моделювання мислення на базі підсистем та цілісних систем наукового знання

Отже, найбільш суттєві періоди розвитку комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання та окреслено деякі риси п'ятого, наступного етапу, що є перспективою на майбутнє. Їх виявлення є лише деякою спробою системного аналізу проблеми КОЗН. Система КОЗН наразі є дуже потужною і розгалуженою, постійно створюються і вдосконалюються нові засоби. Тому неможливо охопити одразу всі напрямки їх розвитку або віднести однозначно ту чи ту комп'ютерну програму до якогось одного з етапів. Потрібні подальші дослідження, які виходять за межі цієї роботи.

Нові засоби навчання створює сама людина, але вона й вивчає результати своєї діяльності. Аналіз засобів навчання, невеликий екскурс в історію їх розвитку дозволить не тільки розібратися у підходах, які існують у цій галузі, але й розробникам цих засобів краще зрозуміти продукт своєї праці, його місце в системі засобів навчання.

Список використаних джерел:

1. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшенз: моногр. / В. М. Бебик. – К.: МАУП, 2005. – 440 с
2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.
3. Бобрицька В.І. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій педагогічній освіті // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія. – 2011. – № 16 (2) – С. 35 – 39.
4. Бобрицька В.І. Освітня політика України у сфері інформатизації освіти / В.І. Бобрицька // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В.П. Андрущенко; Авт. кол. : В.П. Андрущенко, Б.І. Андрушин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 273-316.
5. Бордовский Г.А. Проблемы информационного общества и основы педагогической информатики / Г.А. Бордовский, В.А. Извозчиков, И.А. Румянцев, А.И. Слуцкий // Дидактические основы компьютерного обучения: [межвуз. зб. науч. трудов]. – Л. : ЛГПИ, 1989. – С. 3 – 33.
6. Бургин М.С., Кузнецов В.И. Аксиологические аспекты научных теорий. - Киев: Наукова думка, 1991. - 181 с.

7. Гриценчук О.О. Теоретико-методологічні засади та нормативно-правове забезпечення застосування ІКТ у процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін середньої загальноосвітньої школи (порівняльний аспект) // О.О.Гриценчук //Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Матеріали наукової конференції. – Київ: ІІТЗН НАПН України, 2011. – С.12–13. – Режим доступу до журналу: http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy_2011.pdf.
8. Жук Ю.О., Шишкіна М.П. Електронний підручник та проблема систематики комп'ютерно орієнтованих засобів навчання // Нові технології навчання, 2000. – вип.25, с.44-49.
9. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9.01.2007 року № 537-V. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: –<http://zakon.rada.gov.ua>
10. Компьютерная технология обучения. Словарь-справочник / Под ред. В.И.Гриценко, А.М.Довгялло. - Киев: Наукова думка, 1992. - 650 с.
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> 473
12. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України [авт. : В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, М.І. Бурда та ін.; за заг. ред. В.Г. Кременя. – К.: Пед. думка, 2011. – 304 с. – С. 118 – 124.
13. Науменко О.М. Основні ознаки комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища і шляхи його формування [Електронний ресурс] / О.М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. Електронне наукове фахове видання – 2011. – №4(24) – Режим доступу: <http://www.journal.iitta.gov.ua>
14. Процька С.М. Дослідження проблеми інформатизації освіти у теорії і практиці зарубезом / С.М. Процька // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. Всеук. наук.-практ. конф. (18 квітня 2013 р.) / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Благод. Фонд сприян. розв. осв. ім. Б. Грінченка / [редкол.: В.О. Огнев'юка, Л.Л. Хоружа, Н.М. Віннікова, Д.М. Бодненко]. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. – С. 77-82
15. Соціальна інформатика: соціальні мережі [Електронний ресурс] – http://social2014info.blogspot.com/p/blog-page_7990.html
16. Стратегія впровадження ІКТ в США та Великій Британії (в ракурсі предметів суспільствознавчої галузі)//Тези доповіді науково-практичного семінару «Порівняльно-педагогічні студії – 2010» – К.: «Інформаційні системи», 2010. – С. 121 – 123.
17. Таундсен К., Фохт Д. Проектирование и программная реализация экспертных систем на персональных ЭВМ: Пер. с англ. - М.: Финансы и статистика, 1990. - 320 с.

Запитання до розділу

1. Назвіть нормативні документи, що впродовж років незалежності України регулювали організаційно-правові питання щодо інформатизації освіти.
2. Назвіть вітчизняних та зарубіжних учених, у наукових працях яких висвітлено проблеми інформатизації освіти філологів.
3. Розкрийте поняття «особистісно орієнтоване навчання» як основної складової комп'ютерно орієнтованого навчання майбутніх філологів.
4. Проаналізуйте кожен з історичних етапів розвитку системи комп'ютерно орієнтованих засобів навчання.

ТЕСТ ДЛЯ КМІТЛИВИХ

1. Інформація – це:

- 1) абстрактне поняття;
- 2) матеріальне поняття;
- 3) духовне поняття.

2. У перекладі з латинської слово «*informatio*» означає:

- 1) ознайомлення, просвіта;
- 2) виправлення, поняття;
- 3) роз'яснення; виклад фактів, подій; витлумачення;
- 4) представлення, визначення.

3. Як філософська категорія інформація – це:

- 1) міра неоднорідності розподілу матерії та енергії у просторі та у часі, міра змін, якими супроводжуються всі процеси, що протікають у світі;
- 2) це нові знання, які отримує споживач (суб'єкт) у результаті сприйняття і переробки певних відомостей;
- 3) універсальна субстанція, що пронизує усі сфери людської діяльності, слугує провідником знань та думок, інструментом спілкування, взаєморозуміння та співробітництва, утвердження стереотипів мислення та поведінки.

4. Чи існує загальноприйняте визначення інформації?

- 1) Так.
- 2) Ні.

5. З поданих відповідей виберіть властивості інформації:

- 1) об'єктивність та суб'єктивність;
- 2) повнота;
- 3) достовірність;
- 4) адекватність;
- 5) доступність;
- 6) актуальність.

6. За способом сприйняття інформація поділяється на наступні види:

- 1) адекватна;
- 2) аудіальна;
- 3) тактильна;
- 4) нюхова;
- 5) смакова;
- 6) зорова;
- 7) візуальна.

7. За формою подання інформація поділяється на наступні види:

- 1) текстова;
- 2) числова;
- 3) графічна;
- 4) звукова;
- 5) тактильна.

8. За призначенням інформація поділяється на наступні види:

- 1) візуальна;
- 2) масова;
- 3) спеціальна;
- 4) особиста.

9. Виберіть джерела інформації в сучасному інформаційному суспільстві:

- 1) підручник;
- 2) газети та журнали;

- 3) мережа Інтернет;
- 4) радіо і телебачення.

10. Якими течіями представлена функціональна концепція інформації?

- 1) антропоцентрична;
- 2) атрибутивна;
- 3) кібернетичною.

11. Культура – це:

- 1) сукупність матеріальних і духовних, нематеріальних цінностей, створених людством протягом його історії;
- 2) гармонізація внутрішнього світу особи в ході освоєння всього об'єму соціально-значимій інформації;
- 3) міра досконалості людини, суспільства або певної його частини у всіх можливих видах роботи з інформацією: її здобутті, накопиченні, кодуванні і переробці будь-якого роду, в створенні на цій основі якісно новій інформації, її передачі, практичному використанні.

12. Поняття культура об'єднує в собі:

- 1) науку;
- 2) освіту;
- 3) мистецтво;
- 4) мораль;
- 5) уклад життя;
- 6) світогляд;
- 7) мислення.

13. Суть соціального призначення культури розкривається в:

- 1) багатоміровому досвіді;
- 2) надбіологічний спосіб адаптації (приспосовування) людства до природного середовища, яке змінюється;
- 3) форми і способи комунікації людей;
- 4) соціальна пам'ять людства;
- 5) нормативно-спадкове програмування суспільної поведінки людей;
- 6) характеристика типу суспільства або певної стадії його розвитку;
- 7) єдність людських дій, відносин і установ, які забезпечують соціальну стабільність.

14. За прикладними сферами можна виокремити такі форми культури:

- 1) матеріальна культура;
- 2) духовна культура;
- 3) культура людини;
- 4) соціальна культура людини;
- 5) фізична культура.

15. Матеріальна культура – це:

- 1) якісна характеристика життєдіяльності людини в області здобуття, передачі, зберігання і використання інформації, де пріоритетними є загальнолюдські духовні цінності;
- 2) перетворення природних матеріалів і енергії відповідно до людських цілей, створення штучного середовища проживання;
- 3) область культури, пов'язана з функціонуванням інформації в суспільстві і формуванням інформаційних якостей особи.

16. Духовна культура – це:

- 1) перетворення природних матеріалів і енергії відповідно до людських цілей, створення штучного середовища проживання;
- 2) гармонізація внутрішнього світу особи в ході освоєння всього об'єму соціально значущої інформації;
- 3) продукти духовної діяльності людини, які існують переважно в ідеальному вигляді: поняття, уявлення, вірування, почуття і переживання, доступні свідомості і розумінню всіх людей.

17. Культура – це сукупність таких елементів:

- 1) цінностей;
- 2) норм;
- 3) артефактів;
- 4) компетентностей.

18. Субкультури відображають:

- 1) позицію частини суспільства по відношенню до суспільства в цілому;
- 2) позицію більшості суспільства по відношенню до суспільства в цілому;
- 3) позицію всього суспільства.

19. У вузькому значенні слова - це:

- 1) оптимальні засоби маніпулювання зі знаками, даними, інформацією та подання їх зацікавленому споживачу для рішення теоретичних і практичних задач;
- 2) сукупність інформаційних можливостей, які доступні фахівцеві в будь-якій сфері діяльності у момент розвитку цивілізації;
- 3) характеристика типу суспільства або певної стадії його розвитку.

20. Інформаційна культура в широкому сенсі – це:

- 1) міра узгодженості волі і свідомості людини із законами Матері-Природи;
- 2) сукупність принципів і реальних механізмів, що забезпечують позитивні взаємодії етнічних і національних культур, їхнє сполучення в загальний досвід людства;
- 3) алгоритми людської поведінки і символічних структур, які надають цій поведінці сенсу і значимості;
- 4) те, що створюється для задоволення духовних потреб людини.

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Оскільки суспільні виклики актуалізують упровадження освітніх інновацій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема широке застосування ІКТ, для сучасного етапу інформатизації освіти характерним є їх широке застосування: практично в усіх типах навчальних закладів і під час вивчення різних навчальних дисциплін/предметів. Ці процеси зумовлюють необхідність формування в кожному навчальному закладі специфічного навчального простору – комп'ютерно орієнтованого середовища навчання (КОСН).

Комп'ютерно орієнтоване освітнє середовище навчального закладу дає змогу розв'язувати на якісно іншій основі низку загальних педагогічних і психологічних завдань формування і розвитку особистості. Широке впровадження новітніх комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання в освітній процес реалізовує застосування новітніх комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання як засобів навчальної діяльності, що сприяє формуванню необхідних життєвих компетенцій і науково-технологічної культури студентів [1].

Можна стверджувати, що одним із чинників, який суттєво впливає на вдосконалення професійної підготовки майбутніх філологів, є зміст і структура освітньо-просторового середовища як засобу формування їх професійних компетентностей. Тому важливою умовою проектування комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища є його відкритість і постійне розширення.

Застосування засобів ІКТ створює реальне підґрунтя для реалізації цієї умови, а також підвищення ефективності процесу професійної підготовки майбутніх філологів за рахунок посилення внутрішньої мотивації і самовизначення тих, хто навчається, формування у них індивідуальних професійно орієнтованих мотивів, цінностей, набуття знань, умінь та досвіду, розвитку здібностей, творчих нахилів тощо [3].

Сучасний етап розвитку інформатизації системи освіти спрямований на подальше підвищення якості освіти, забезпечення конкурентоспроможності національної системи освіти на світовому ринку освітніх послуг, її інтеграцію у світовий освітній простір. Він передбачає реалізацію принципів відкритої освіти, підпорядкований сучасним освітнім парадигмам людиноцентризму та рівного доступу до якісної освіти.

Зміни, що відбуваються в зв'язку з цим у характері функціонування і розвитку системи освіти, суттєво впливають на способи реалізації освітнього процесу, удосконалюються: цілі освіти, змістово-технологічна будова методичних систем навчання (зміст навчання і педагогічні технології), склад і структура комп'ютерно орієнтованого навчального середовища, способи організації освітнього процесу.

Ці зміни формують новий портрет сучасної освіти, так званої *комп'ютерно орієнтованої освіти* – освіти, що відображає світові тенденції розвитку освітніх систем, передбачає широке, комплексне та ефективне застосування КОЗН при реалізації як власних внутрішньосистемних функцій (навчальної, наукової та управлінської), так і зовнішніх функцій при здійсненні взаємозв'язків з оточуючим систему освіти середовищем; спрямована на реалізацію принципів відкритої освіти, поступово набуваючи її характерних змістово-технологічних рис.

З комп'ютерно орієнтованою освітою, передусім, пов'язується розвиток таких її змістово-технологічних складових:

комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища,

локальних і загальнодоступних ЕОР,

ІКТ підтримки функціонування глобального, в тому числі відкритого інформаційного освітнього простору,

відкритих ІКТ-орієнтованих педагогічних систем, зокрема електронних соціальних спільнот.

Подальшого динамічного розвитку набули засоби і технології інформаційно-комунікаційних мереж (ІКМ), зокрема Інтернет. На основі здобутків науково-технічного прогресу в ІКТ-сфері провідні функціонально-технологічні характеристики ІКМ еволюційно змінювалися, поступово поліпшуючи свої користувальні інформаційно-комунікаційні та операційно-процесуальні властивості: від закритих локальних (ЛІКМ) – на першому, початковому етапі, до відкритих: інформаційно-транспортних (ТІКМ) – на другому етапі, інформаційно-контентних (змістових) – на третьому, інформаційно-сервісних (СІКМ) – на четвертому, і, нарешті, інформаційно-адаптивних (АІКМ) – на сучасному п'ятому [8].

Послідовно розглянемо характерні особливості розвитку цих найважливіших складових комп'ютерно орієнтованої освіти.

На світовому ринку ІКТ-засобів взаємозв'язку «користувач – ІКМ» набули помітного поширення КОЗН нового покоління, що своїми користувальними властивостями відображають особливості функцій, будови і

параметрів нової мережної хмарної інфраструктури (комп'ютер, ноутбук, нетбук, планшет, Reder, SmartPhone, мультимедійні дошки та ін.) [1].

Рис. 2.1. Засоби комп'ютерно орієнтованої освіти

Поряд із вимогами щодо процесуальних властивостей таких засобів (швидкодія, обсяг пам'яті та ін.) на перший план вийшла їх мобільність. З'явилися мобільні Інтернет пристрої – МІП (Mobil Internet Device, Internet-Gadgets), для яких характерні: малі масогабаритні параметри і електроспоживання та довготривале автономне енергозабезпечення; планшетна (кишенькова) високоергономічна конструкція; швидкий, зручний і безпечний мультисервісний сенсорний екран з гіроскопічною функцією та високою розрізняльною здатністю; повний спектр засобів і протоколів під'єднання до інших комп'ютерних, аудіо- і відео-засобів, засобів друку, ІКМ (Інтернет) і мобільних коміркових мереж; гнучке і систематично оновлюване мережними засобами програмне забезпечення. При цьому залишається

можливість використання КОЗН, таких як десктопи, ноутбуки і нетбуки та мережні комплекси на їх основі.

Для розкриття взаємозалежного зв'язку особистісно орієнтованого навчання та комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх філологів, розглянемо сутнісні характеристики ключового поняття «особистісно орієнтоване навчання».

Особистісно орієнтоване навчання розглядається як провідний стратегічний напрямок розвитку системи освіти як загальної, так і професійної. Провідні ідеї особистісно орієнтованого навчання: максимальний розвиток пізнавальних здібностей, творче розкриття індивідуальності особи; *навчання* – це процес індивідуальної діяльності того, хто навчається, що спрямований на засвоєння і перетворення соціально-значимих зразків дій; суб'єктивність того, хто навчається, розглядається не як похідна від освітнього впливу, а притаманна йому від природи; у процесі конструювання й реалізації освітнього процесу має бути виконана робота із з'ясування суб'єктного досвіду кожної особи і його соціалізація з урахуванням власних можливостей і індивідуально-значимих цінностей; засвоєння знань з мети навчання перетворюється в засіб розвитку особистості, а освіта, як заданий норматив пізнання, розглядається як процес такого розвитку [8].

Особистісно орієнтоване навчання – це організація навчання на засадах всебічного врахування індивідуальних потреб і можливостей студента, глибокої поваги до його особистості, ставлення до нього як до свідомого і відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії з викладачем та ровесниками. Метою цього типу навчання є створення умов (змісту, методів, середовища) для індивідуалізації і самореалізації студента, розвитку і саморозвитку його особистісних якостей [4].

Сутнісними ознаками особистісно орієнтованого навчання є гуманне суб'єкт-суб'єктне співробітництво всіх учасників освітнього процесу, діагностично-стимулюючий спосіб організації навчального пізнання, діяльнісно-комунікативна активність студентів, проектування викладачем (а згодом й студентами) індивідуальних досягнень в усіх видах пізнавальної діяльності, сенситивної їх віку, якомога повнішого врахування у доборі змісту, в методиках, стимулах навчання та системі оцінювання діапазону особистісних потреб.

Важливою умовою проектування комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища в межах особистісно орієнтованого навчання є його відкритість і постійне розширення. Застосування засобів ІКТ дозволяє не лише виконати цю умову, а також підвищити ефективність професійно-освітнього процесу за рахунок посилення внутрішньої мотивації і самовизначення тих, хто навчається, розвитку їх особистості, творчих нахилів, застосування отриманих знань і навичок у практиці [5].

Комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів – відкритість і постійне розширення комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища ВНЗ на засадах всебічного врахування індивідуальних потреб і можливостей майбутнього філолога з використання ІКТ, ставлення до нього як до свідомого і відповідального суб'єкта освітньої взаємодії з викладачем та ровесниками.

Розглянемо деякі найбільш важливі інструменти систем відкритої освіти, що суттєво впливають на ефективність навчання у відкритих педагогічних системах, забезпечують формування і підтримку в актуальному стані мережових електронних інформаційних ресурсів відкритого навчального середовища, технологій проектування і застосування відкритих педагогічних систем [2].

Інструменти систем відкритої освіти (авт. Биков В.Ю., Мушка І.В.)

По-перше – це **науково-освітні інформаційні мережі (НОІМ)**, що наповнені відомостями переважно освітнього і наукового спрямування, забезпечують інформаційну підтримку освіти і науки та технологічно використовують комп'ютерну інформаційно-комунікаційну платформу для транспорту й опрацюванню інформаційних об'єктів.

У зв'язку з розвитком засобів і технологій Інтернету, протоколів та техніко-технологічних інтерфейсів взаємодії, різні НОІМ інтегрують свої інформаційні ресурси і надають доступ до інтегрованих інформаційних ресурсів широкому колу користувачів практично по всьому світу. Завдяки цьому, забезпечується як ретроактивний доступ до ресурсів НОІМ, так і інтерактивна (on-line) взаємодія їх користувачів у процесі виконання ними спільних проектів, розв'язування єдиних навчальних завдань, взаємного інформування тощо. На користувацькому рівні електронні ресурси НОІМ пропонуються у структурованому за тою чи іншою тематикою або за категорією користувачів видах та забезпечуються гнучкими і зручними засобами пошуку релевантних відомостей і навігації в електронних мережах.

Властивості упорядкованої системної сукупності НОІМ будують певний портрет єдиного інформаційного простору освіти і науки. Цей портрет, з одного боку, відображає головне функціональне призначення цього інформаційного простору, предметну спрямованість його змістового інформаційного наповнення та техніко-технологічні й організаційні особливості його будови, специфіку реалізації функцій НОІМ та основні обмеження їх діяльності. З іншого боку, цей портрет відбиває загальні користувацькі властивості інформаційного простору, ринкові механізми забезпечення попиту його користувачів на інформаційні ресурси відповідного предметного

спрямування, конкуренцію на ринку інформаційних послуг. Взаємозалежність і взаємообумовленість цих складових єдиного інформаційного простору освіти і науки дозволяють казати про сукупність НОІМ як про єдину систему, що розвивається.

Як системоутворювальні чинники, що об'єднують НОІМ в єдиний клас і дозволяють казати про упорядковану сукупність НОІМ як про систему, виступають такі чинники:

спрямованість на інформаційне наповнення єдиного інформаційного простору освіти і науки;

спрямованість на певну категорію користувачів, на гнучке задоволення повного спектру їх інформаційних потреб;

єдність предметної галузі кінцевого продукту;

єдність функціонально-технологічного призначення: збір, накопичення, опрацювання, розповсюдження інформаційних ресурсів про освіту і науку;

наближеність спектру сервісів, що пропонують НОІМ;

ізоморфізм концептуальних моделей будови середовища НОІМ, його статички і динаміки: територіально розподілене Інтернет орієнтоване середовище, що побудоване на концептуальних засадах АІС;

масштабність впровадження засобів і технологій: планетарний, континентальний, національний, корпоративний рівні;

масштабність застосування кінцевого продукту – тисячі-мільйони користувачів;

спрямованість на інформаційно-технологічну підтримку освітньої діяльності в галузі провідних розділів науки і практики, на застосування інноваційних засобів навчання і педагогічних технологій;

здатність створення і підтримки на комп'ютерно-технологічній платформі НОІМ численних логічних інформаційно-комунікаційних мереж різного проектного спрямування.

Різноманітність реалізуючих моделей єдиного інформаційного простору освіти і науки характеризують такі основні чинники системної сукупності НОІМ, що відображують різні підходи щодо їх практичної реалізації:

переважна змістова спрямованість інформаційних ресурсів певних НОІМ, формування і розвиток певних секторів єдиного інформаційного простору освіти і науки;

відмінність реалізуючих моделей будови, особливості техніко-технологічної реалізації кожної з НОІМ;

відмінність організацій, що підтримують діяльність певних НОІМ;

територіальна розосередженість головних офісів організацій, що підтримують діяльність певних НОІМ.

По-друге – це **спеціальні технології підтримки віртуальної навчальної діяльності** (наприклад, web 2.0), що передбачають залучення до навчальної діяльності в Інтернет-просторі студентів, викладачів із сотнею тисяч шкіл усього світу під час виконання ними спільних міжнародних навчальних проектів із різних тем і дисциплін. Під кожний проект формується своя гнучка веб орієнтована мережа учасників проекту (навчальних закладів, окремих осіб), що бажають прийняти в ньому участь. Під час виконання навчальних завдань, реалізації спільних міжнародних навчальних проектів студенти не тільки набувають, поглиблюють свої знання в певній предметній галузі, спілкуються між собою, обмінюються навчальними відомостями, поглиблюють свої знання з іноземних мов, знайомляться з культурою інших народів, формують і розвивають свої вміння і навички застосовувати ІКТ, працювати в Інтернет-просторі, але й опановують основні підходи та сучасні інструменти проектного підходу в розв'язуванні різноманітних завдань

По-третє – це **глобальна мережа вчителів-новаторів** (Innovative Teaches Network, створена компанією Microsoft за проектом "Партнерство в освіті"), що підтримують діяльність віртуальних спільнот освітян з усього світу, які ініціативно об'єднують свої зусилля в напрямі осучаснення змісту навчання і педагогічних

технологій, обміну передовим педагогічним досвідом, апробації новітніх засобів навчання, обговорення нагальних і перспективних питань розвитку освіти (<http://anon.innovativeteachers.org.ua>). За допомогою цієї мережі, зокрема, п'ять останніх років підтримуються Інтернет-конкурси «Вчитель-новатор», що проводяться за підтримки компанії Microsoft і сприяння Міністерства освіти і науки України та АПН України. Мета цих конкурсів полягає в опануванні освітянами сучасних ІКТ та підтримка роботи викладачів з підготовки конкурентноспроможної молоді до активної життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Конкурси спрямовані на підвищення якості навчання студентів у галузі ІКТ, розвиток ініціативи педагогів та науковців у напрямі розробки та вдосконалення навчально-методичних матеріалів для забезпечення якісного вивчення програмних продуктів Microsoft, надання практичної допомоги викладачам загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів в оволодінні інноваційними методами навчання та забезпечення вільного доступу освітян до національних освітніх електронних ресурсів (<http://www.itcomp.edu-ua.net/>).

По-четверте – це спеціальні **технології підвищення ефективності проектування та використання комп'ютерно орієнтованих систем навчального призначення**. У сфері навчально-орієнтованих інформаційних технологій виник та швидкими темпами поширюється новий клас технологій – інформаційні технології «навчальні об'єкти» (ІТНО). Технологічним базисом ІТНО вважається застосування інтероперабельних навчальних об'єктів контенту, що в процесі навчання багаторазово використовуються. Їх зовнішнє подання відбувається за допомогою різних систем ІТНО, сферою застосування яких є сучасні комп'ютерно орієнтовані системи навчального призначення, у тому числі і дистанційні. Методологія ІТНО охоплює різні теорії, моделі і стратегії, пов'язані з відповідними технологічними системами – від простих

систем доставляння контенту навчального призначення до національних інформаційних мереж, глобальних керованих навчальних середовищ, інфраструктур, кіберпросторів так званої «економіки навчальних об'єктів».

У зв'язку з цим виникає необхідність у дослідженні шляхів узагальненого подання сукупності технологічно здійснених ІТНО-систем та створення інструментарію для їх побудови. Це, передусім, передбачає необхідність розроблення нових підходів, засобів і технологій, що підвищують ефективність процесів проектування комп'ютерно орієнтованих систем навчального призначення, сприяють на цій основі широкому впровадженню таких систем в освітню практику. Зокрема це стосується розвитку засобів і технологій агрегування електронних динамічних навчальних об'єктів, підвищення рівня інтелектуалізації засобів їх доцільного і раціонального інтегрування, забезпечення гнучкості та адаптивності створюваних комп'ютерно орієнтованих систем навчального призначення відповідно до індивідуальних потреб широкого кола користувачів. Зазначений підхід зумовив необхідність виділення, ідентифікації і формалізованого подання динамічних наукоємних об'єктів, що описуються відповідними моделями лексикографічних ІТНО, навчальне використання яких у конкретних застосуваннях вимагає спеціального комп'ютерно орієнтованого інструментарію. Як такі інструменти в сучасних комп'ютерно орієнтованих системах навчального призначення створені так звані МАНОК-системи, концептуальним об'єктом яких є моделі спеціального класу – «Моделі Агрегування Навчально-Орієнтованого Контенту» (МАНОК) [4].

Слід додати, що створення та впровадження таких систем дозволить, окрім іншого, певним чином трансформувати дослідження процесів вимірювання навчальних досягнень, шляхом розроблення уніфікованих методів, моделей і сценаріїв, використання яких має не тільки підвищити, наприклад, якість результатів контролю знань у дистанційному навчанні, а й розробляти,

акумулювати та розповсюджувати інноваційні технології проектування навчального контенту практично з усіх навчальних дисциплін. Трансформації таких систем від «педагогічно нейтральних» до «педагогічно обґрунтованих» дозволить зробити певні кроки на шляху розвитку індустрії систем підтримки навчання, зокрема систем управління навчанням, контентом і знаннями, під час створення яких застосування концепції побудови МАНОК-систем виявляється перспективним.

По-п'яте – це **технології мережного е-дистанційного навчання**, що сприяють реалізації в освітньому просторі єдиної науково-технічної та освітньої політики, базуються на принципах відкритої освіти, забезпечують формування і підтримку функціонування єдиного відкритого навчального середовища [5]. Таке середовище створюється на основі єдиного концептуального підходу, який зокрема передбачає дотримання у цьому середовищі міжнародних і національних стандартів щодо процедур і протоколів електронної мережевої взаємодії і що у ньому існують, підтримуються та пропонуються: створені навчальними закладами і науковими установами інформаційні навчальні, наукові та освітньо-організаційні ресурси, які структуровані за наближеними моделями і які мають схоже комп'ютерне екранне відображення; інформаційні ресурси електронних бібліотек і спеціалізованих банків даних; уніфіковані засоби навігації в інформаційному просторі і пошуку в ньому необхідних відомостей, інші сервіси, що забезпечуються в комп'ютерних мережах. Переважну більшість цих вимог та інформаційних функцій повинні забезпечити спеціальні освітні портали, використання яких завдяки системній змістовій інтеграції інформаційних ресурсів, уніфікації сервісів комп'ютерних мереж та інтерфейсів користувачів має зі свого боку суттєво підвищити ефективність мережевого навчання.

По-шосте – це **мережеві електронні наукові і навчально-методичні ресурси**, що утворюю електронні предметно-інформаційні ресурси освітнього середовища

сучасних відкритих педагогічних систем. Ці ресурси не тільки суттєво урізноманітнюють змістову складову методичних систем навчання, але й враховують специфіку реалізації навчального процесу. Навчальний процес у відкритій освіті проходить у специфічних педагогічних системах, що мають бути зорієнтовані на посилення активної ролі студентів у забезпеченні власної освіти: у постановці освітніх цілей, прийнятті самостійних і відповідальних рішень щодо використання освітніх нововведень та інновацій, виборі домінуючих напрямів, форм і темпів навчання в різних освітніх сферах, місця навчання і навчального закладу та ін. На основі цих педагогічних систем студенти мають навчитися навчатися. У цих системах повинна збільшуватися евристична складова навчального процесу за рахунок застосування інтерактивних форм занять та мультимедійних засобів навчання, використання телекомунікаційних методів конструювання знань, набуття студентами досвіду електронного спілкування з усім світом. Важливу роль у формуванні і розвитку цих інструментів відкритої освіти мають відіграти електронні наукові фахові видання, що забезпечують науково-методичну підтримку відкритої освіти, а також спеціалізовані та електронні банки даних із різних предметних галузей знань, що доступні в мережі Інтернет.

По-сьоме – це **сучасні мобільні засоби**, що забезпечують раціональне поєднання і підтримку у відкритому освітньому просторі глобальних і локальних електронних комунікацій (е-комунікацій). За допомогою цих засобів з'являється можливість: розвантажити Інтернет від значної кількості відносно невеликих за обсягами локальних е-комунікацій, ідентифікувати членів електронних спільнот у їхніх е-комунікаціях в єдиному інформаційному просторі всеосяжного предметного призначення, індивідуалізувати засоби локальних бездротових е-комунікацій (з одночасною можливістю доступу таких засобів до ресурсів і сервісів Інтернету). Використання учасниками навчального процесу

персональних мобільних засобів е-комунікацій дозволяє їм екстериторіально у просторі і незалежно у часі здійснювати доступ до електронних ресурсів комп'ютерних мереж рівного рівня і предметного спрямування.

Отже, комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів складається з інструментів системи відкритої освіти.

Поняття «комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів» базується на сутності поняття «*комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів*» визначається сукупністю компонентів цієї системи, зв'язками та взаємозалежностями між ними. Ознаками цілісної методичної системи розвитку професійних компетентностей майбутніх філологів є повнота, цілісність та взаємозалежність її компонентів: чітка мета, визначений зміст, форми, методи й засоби [9].

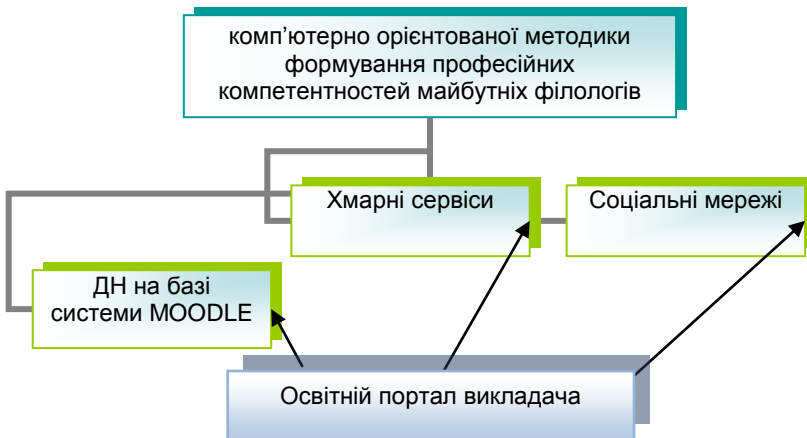

Рис. 2.2. Взаємозалежність компонентів комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2009. – 684 с.
2. Биков В.Ю., Мушка І.В. (2009) Електронна педагогіка та сучасні інструменти систем відкритої освіти // Інформаційні технології і засоби навчання – № 5 (13)
3. Бобрицька В.І. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій педагогічній освіті // Педагогічна освіта : теорія і практика. Педагогіка. Психологія. – 2011. – № 16 (2) – С. 35 – 39.
4. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України; головний ред. Василь Григорович Кремінь]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Калюжна Т.М. Організаційно-педагогічні умови застосування освітньо-наукового порталу в системі екстернатної підготовки фахівців у технічному університеті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Т. М. Калюжна – К., 2009. – 20 с.
6. Дзуровський М.З. Інформаційні мережні технології в науці та освіті. // Дзеркало тижня. – 2002. – 6-12 липня. (№25 (400).
7. Манак А.Ф. Принципы построения МАНОК-систем // Управляющие системы и машины. – 2007. – №1. – С. 81-89.
8. Науменко О.М. Основні ознаки комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища і шляхи його формування [Електронний ресурс] / О.М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. Електронне наукове фахове видання – 2011. – №4(24) – Режим доступу: <http://www.journal.iitta.gov.ua>
9. Процька С.М. Компоненти комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів [Електронний ресурс] / С.М. Процька // III Міжнародний семінар «Хмарні технології в освіті» (20 травня 2016 р.) – [Режим доступу] – <http://tmn.ccjournals.eu/index.php/cte/cte2015/schedConf/presentations>
10. Walery I. Bykow. E-pedagogika a wspolczesne systemy nauczania na odleglosc // Kształcenie ustawiczne do wielokulturowosci / pod redaksja Tadeusza Lewowickiego i Franciszka Szloska. – Warszawa – Radom: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2009. – С. 356-361.

Запитання до розділу

1. Розкрийте вплив інформаційних ресурсів відкритого електронного інформаційного простору на формування професійних компетентностей у майбутніх філологів.
2. Проаналізуйте змістово-технологічні складові комп'ютерно орієнтованої освіти.
3. Перерахуйте ІКТ взаємозв'язку «користувач – ІКМ».
4. Обґрунтуйте поняття «комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів».

РОЗДІЛ 3

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ НА БАЗІ СИСТЕМИ MOODLE ЯК СКЛАДНИК КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Формування високого рівня інформаційної культури кожного члена суспільства, держави, впровадження сучасних інформаційних технологій у практику освітнього процесу ВНЗ є пріоритетними шляхами розвитку освіти сучасної України.

Процес інформатизації освіти пов'язаний з прийняттям Закону України «Про концепцію Національної програми інформатизації» (1998), постанови КМУ від 22.03.1999 р. № 431, якою були затверджені завдання Національної програми інформатизації України. Нині ідеї інформатизації освіти втілені у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2020 роки (2012), де одними з ключових напрямів державної освітньої політики стали розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі, інформатизація освіти, удосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки.

Розвиток ІКТ провокує нові проблеми, що постають перед суспільством: осмислення явищ і процесів, що відбуваються в інформаційному суспільстві, як складної системи; змісту інформаційного підходу у кожній з його підсистем, зокрема в освіті. З огляду на це, важливого значення набуває осмислення сутності понять «інформаційно-комунікаційні технології навчання» (ІКТ-навчання) [1].

Для реалізації нових стратегій розвитку освіти в Україні було прийнято Національну стратегію розвитку

освіти в Україні на 2012–2020 роки (2012), де одними з ключових напрямів державної освітньої політики стали розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі, інформатизація освіти, удосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки, а також постанову КМУ від 23.09.2003 р. № 1494 «Про затвердження програми розвитку системи дистанційного навчання на 2006-2010 роки» і відповідно «Положення про дистанційне навчання» від 30.04.2013 р. за № 703/23235, де зазначено, що основною метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних ІКТ за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників.

В положенні під ДН розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Дистанційне навчання (далі - **ДН**) перебуває на етапі активного становлення. В науковому обігу з'являються праці, предметом вивчення яких є сфера застосування ІКТ, в тому числі комп'ютерно орієнтовані технології у системі дистанційного навчання.

Поняття «дистанційна форма навчання» розглядається, як форма організації освітнього процесу у закладах освіти (ВНЗ, ЗПО, ПТНЗ, ЗНЗ), яка забезпечує реалізацію дистанційного навчання та передбачає

можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній рівнів.

У словнику поняття «дистанційне навчання» тлумачать як сукупність технологій, що забезпечують доставку тим, хто навчається, основного обсягу досліджуваного матеріалу; інтерактивна взаємодія студентів і викладачів в процесі навчання, надання студентам можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу, а також у процесі навчання; це новий спосіб реалізації процесу навчання, в основі якого входить використання сучасних ІКТ, що дозволяють навчатися на відстані за відсутністю викладача [2].

Американські фахівці з проблеми дистанційного навчання вважають, що ДН, у найширшому розумінні, це «інструкції до навчання, які передаються на відстані одному або багатьом індивідам, що перебувають в одному або декількох місцях». Згідно з цим визначенням, історія дистанційного навчання починається з 30-х років ХХ ст., коли було створено курси кореспондентського навчання. Але з появою Інтернету роль ДН різко змінилася й ототожнюється на цьому історичному етапі з новими комп'ютерними технологіями.

Вітчизняні дослідники стверджують, що термін «дистанційне навчання» означає таку організацію навчального процесу, під час якого викладач розробляє навчальну програму, яка в основному базується на самостійному учінні студента. Таке середовище навчання характеризується тим, що студент, переважно, а деколи і зовсім відокремлений від викладача в просторі або часі, водночас студенти і викладачі мають змогу вести діалог між собою і за допомогою засобів телекомунікації [4].

Так, Б. Шуневич під поняттям «дистанційне навчання» розуміє використання двостороннього інтерактивного телебачення, коли викладач і студент

знаходяться в різних місцях, але можуть спілкуватися між собою як у звичайній аудиторії [8].

З вище сказаного, робимо висновок, що **основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота**, яка може бути забезпеченою різними видами веб-ресурсів навчальних дисциплін (програм), у тому числі дистанційних курсів, тобто систематизоване зібрання інформації та засобів навчально-методичного характеру, необхідних для засвоєння навчальних дисциплін (програм), яке доступне через Інтернет (локальну мережу) за допомогою веб-браузера та/або інших доступних користувачеві програмних засобів [5].

Одним із основних засобів при дистанційному навчанні сучасних студентів в класичному університеті, стає створення і широке впровадження в повсякденну педагогічну практику нових *комп'ютерно орієнтованих методичних систем навчання (КОМСН)*, в нашій науковій розвідці ми розглядаємо комп'ютерно орієнтовану методику формування професійних компетентностей майбутніх філологів, на принципах поступового і неантагоністичного, без руйнівних перебудов і реформ, вбудовування ІКТ у діючі дидактичні системи, гармонійного поєднання традиційних і комп'ютерно орієнтованих технологій навчання, не заперечування і відкидання здобутків педагогічної науки минулого, а, навпаки, їх удосконалення і посилення, в тому числі і за рахунок використання досягнень у розвитку комп'ютерної техніки і засобів зв'язку [3].

Теоретичною основою створення КОМСН, в тому числі і комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів, є: концепція цілісності освітнього процесу ВНЗ, що зумовлює об'єднання дій всіх його структур і підрозділів у єдиному напрямі дій – навчанні та формуванні особистості студента, який буде конкурентоспроможним у нових соціально-економічних умовах; концепція активізації навчально-пізнавальної та науково-пошукової діяльності

студентів, за якою об'єднуються всі види аудиторних занять, самостійна робота, позааудиторна система їхньої праці над собою; концепція гнучких педагогічних технологій навчання, в основі якої лежить поняття «педагогічна технологія» і яка розгалужується на багато напрямів у різних сферах освіти, об'єднуючи педагогіку, психологію, профільну чи спеціальну дисципліну та методику її навчання із широким застосуванням ІКТ [7].

Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання включає такі комп'ютерно орієнтовані технології, як:

- апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо);
- інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускну здатністю каналів;
- програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами);
- дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище веб-ресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм;
- інші ресурси навчального призначення.

З огляду на дану структуру, робимо висновок, що використання комп'ютерно орієнтованих технологій у системі ДН для формування професійних компетентностей у майбутніх філологів дає їм змогу, у процесі виконання професійних завдань, реалізувати не тільки інформаційно-технологічні, але й психолого-педагогічні цілі, які виведуть вищу школу на якісно новий інноваційний рівень, забезпечать особистісний розвиток студентської молоді.

Практична робота

Певний досвід практичного застосування засобів інформаційно-освітнього порталу у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців освітньої сфери накопичено у Київському університеті імені Бориса Грінченка, зокрема дистанційне навчання на платформі MOODLE.

Так, викладачами кафедри теорії та історії педагогіки були розроблені дистанційні курси до навчальних дисциплін, наприклад «Педагогіка загальна», де викладач розміщує:

- інформацію про даний курс (студент знаходить путівник по курсу, програму, критерії оцінювання виконаних завдань тощо) (Див. рис. 3.1),

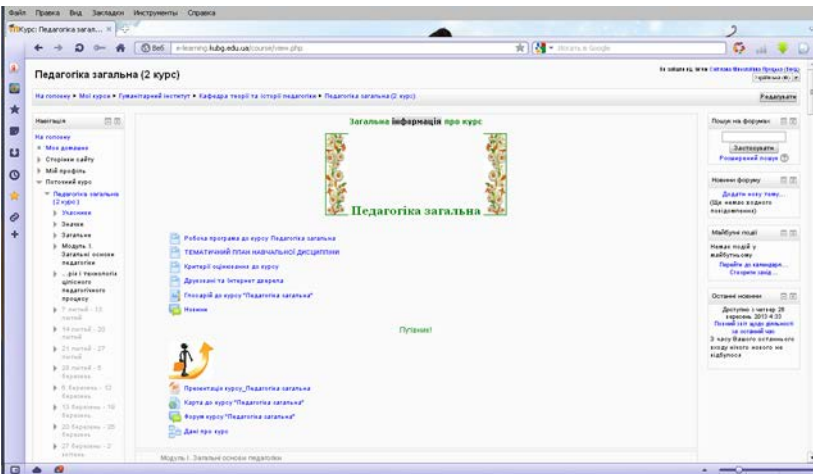

Рис.3.1. Зразок шаблонної сторінки ЕНК на базі системи MOODLE

- лекції (студент має доступ як до текстового варіанту, так і до презентацій) (Див. рис. 3.2),

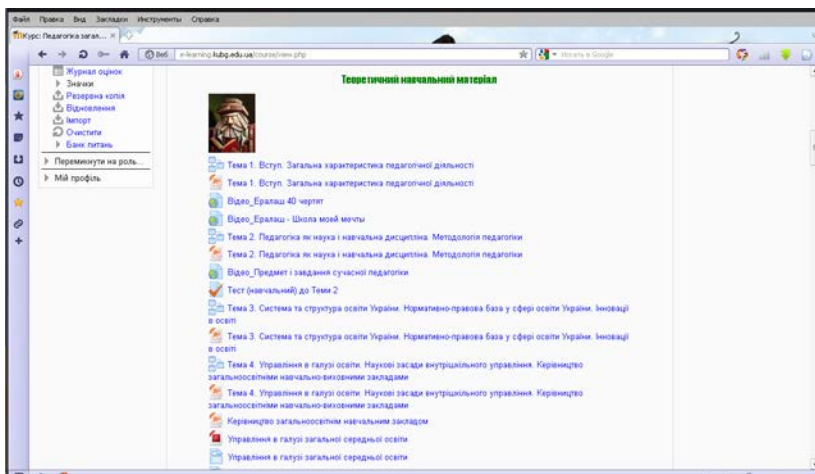

Рис.3.2. Зразок розміщення лекцій ЕНК на базі системи MOODLE

- завдання для семінарських занять (студент самостійно виконує завдання і в режимі дистанційного навчання спілкується з викладачем) (Див. рис. 3.3),

Рис.3.3. Зразок розміщення семінарських занять ЕНК на базі системи MOODLE

- блоки самостійної роботи (студент продовжує роботу з викладачем в режимі дистанційного навчання) (Див. рис. 3.4),

Рис.3.4. Зразок розміщення самостійної роботи ЕНК на базі системи MOODLE

- блоки підсумкового контролю тощо (студент проходить електронне тестування з певної теми, модуля або всього курсу) (Див. рис. 3.5).

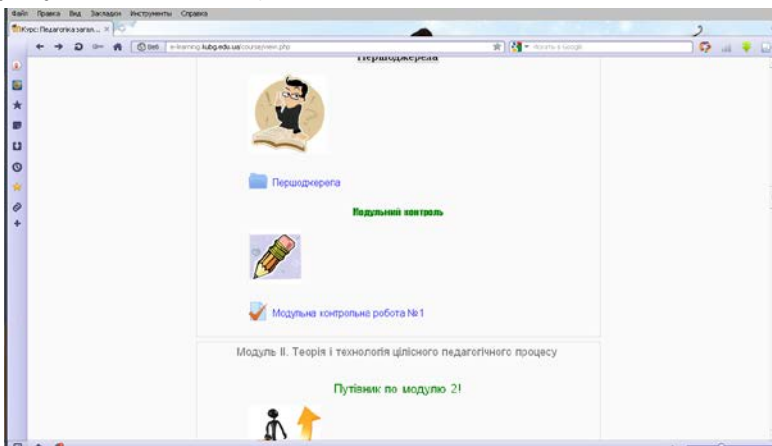

Рис.3.5. Зразок розміщення підсумкового контролю ЕНК на базі системи MOODLE

Отже, дана платформа (портал) є допоміжним механізмом для підвищення мотивації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студента, що відповідає завданням формування кваліфікованого робітника засобами ІКТ.

Список використаних джерел:

1. Бобрицька В.І. Освітня політика України у сфері інформатизації освіти / В.І. Бобрицька // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В.П. Андрущенко; Авт. кол. : В.П. Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 272-316.
2. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України; головний ред. Василь Григорович Кремінь]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал комп'ютерно орієнтованих систем навчання математики // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць / Редкол. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. – Вип. 7. – 2003. – С. 3–16.
4. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]/ В.Л. Ортинський– К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
5. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс] – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
6. Процька С.М. Комп'ютерно орієнтована методика формування професійних компетентностей майбутніх філологів у системі дистанційного навчання / С.М. Процька // XI Междунар. конф. «Стратегія качества в пром-сти и образовании», Варна (Болгарія), 1-7 июня 2015 г.: в 2т. Т.1.-Д.; Варна, 2015.-С.370-373: рис
7. Триус Ю.В. Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання математичних дисциплін у ВНЗ: проблеми, стан і перспективи // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць / Редкол. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. – Вип. 5. – 2007. – С. 3–14.
8. Шуневич Б. І. Дистанційне навчання в системі вищої освіти Європи та Північної Америки: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – С. 333-364.

Запитання до розділу

1. Назвіть нормативні документи щодо впровадження дистанційного навчання в Україні.
2. Обґрунтуйте поняття «дистанційне навчання».
3. Проаналізуйте місце дистанційного навчання в системі комп'ютерно орієнтованої освіти.
4. Розкрийте практичні аспекти використання дистанційного навчання на базі системи MOODLE.

РОЗДІЛ 4

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури виявлено, що в Україні надається належна увага дослідженню проблем інформатизації освіти, застосування в освітньому процесі навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій, формуванню в освітніх установах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання. Актуальні аспекти означених проблем висвітлено у працях В.Ю. Бикова, В.І. Бобрицької, М.І. Жалдака, Н.В. Морзе, О.В. Співаковського, О.М. Спіріна, Ю.В. Триус та інших. Проте дослідження проблеми застосування комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів, зокрема практичні аспекти, проводилися фрагментарно, що обґрунтовує актуальність вибраної нами теми.

Одним із шляхів розв'язання комплексу проблем сучасної професійної підготовки майбутніх філологів є інформатизація вищої освіти, що забезпечується методологією і практикою застосування ІКТ у освітньому процесі вищої школі [1].

Теоретично значущими для нашого дослідження є висновки вчених, що нові соціальні сервіси спростили процес обміну матеріалами у глобальній мережі Інтернет. Тепер кожен може не тільки отримати доступ до світлин, відеофайлів, текстів, а й узяти участь у їх редагуванні та створенні власного мережного контенту. За допомогою сервісів Веб 2.0 контент створюється мільйонами людей. Вони розробляють і розміщують у мережі нові тексти, світлинами, малюнки, музичні файли. При цьому спілкування між людьми все частіше відбувається не у формі прямого обміну відомостями, а у формі спостереження за діяльністю в мережі [2].

Так, використання мережевих щоденників (блогів), соціальних сервісів збереження мультимедійних ресурсів (відеосервіси, фотосервіси), спільна робота з документами (Google Docs), соціальних сервісів ВікіВікі, соціальних пошукових систем стрімко увійшли й в освітній процес вищої школи.

*Під поняттям «соціальна мережа» в сучасних тлумачних словниках розглядають як соціальна структура, утворена індивідами або організаціями. Вона відображає розмаїті зв'язки між ними через різноманітні соціальні взаємовідносини, починаючи з випадкових знайомств і закінчуючи тісними родинними зв'язками. Вперше термін було запропоновано в 1954 році Дж. А. Барнесом (в роботі *Class and Committees in a Norwegian Island Parish*, «Human Relations»). Максимальний розмір соціальних мереж становить близько 150 осіб, а середній — 123 (Хілл та Данбер, 2002) [4].*

Електронні соціальні мережі - це співтовариства по інтересах і з деяких пір, соціальні мережі стали достатньо модним явищем, і як по помаху чарівної палички, в них спрямувалися Інтернет-користувачі, як ті що намагаються поспілкуватися, розширити коло своїх інтересів, так і створюючи ці мережі, і що заробляють на них гроші, при цьому часто гроші дуже великі. Ресурсів, які, так чи інакше, можна віднести до соціальних мереж, велика кількість в світі [5].

Першим Інтернет-сайтом, який пропонував можливість роботи із соціальними мережами, був *classmates.com*, який з'явився в 1995 році. У слід за ним, в 1997 році з'явився *SixDegrees.com*. Починаючи з 2001 року почали з'являтися сайти, в яких використовувалась технологія під назвою Коло друзів. Ця форма соціальних мереж, яка широко використовується у віртуальних

спільнотах, набула широкої популярності в 2002 році та розквітнула з появою сайту Friendster. Наразі, існує більш ніж 200 сайтів з можливостями організації соціальних мереж. Популярність цих сайтів постійно зростала, і в 2005 році було більше переглядів сторінок сайту MySpace, аніж сайту Google. У 2004 році була створена найбільша на теперішній час соціальна мережа у світі Facebook. Google також пропонує веб-сайт з можливостями роботи із соціальними мережами orkut, який було запущено в 2004 році. Соціальні мережі почали розглядатись як складова Інтернет стратегії приблизно в той самий час: в березні 2005, Yahoo запустила Yahoo! 360°, а в липні 2005 News Corporation запустила MySpace [7].

Найпопулярніша соціальна мережа в світі має назву MySpace. Далі по рейтингу йде мережа Facebook. Сумарно ці мережі містять записи про статі мільярдів користувачів. Засновником мережі Facebook є Марк Цукерберг - наймолодший мільярдер, що зумів заробити гроші в мережі Інтернет. Далі йдуть блоги. Найвідоміший з них є Твіттер. На підставі достовірних фактів, відомо, що Твіттер перевершує традиційні ЗМІ за швидкістю передачі новин. Часто найгарячіші новини з'являються в цій мережі швидше, ніж в традиційних ЗМІ.

Рейтинг соціальних мереж за популярністю в Україні [3].

1. ВКонтакте
2. Однокласники
3. Мій світ
4. Фейсбук
5. Твіттер
6. Хабрахабр
7. Майспейс
8. Моє коло
9. Світ тісний
10. Беон

Отже, що соціальна мережа полегшує створення персонального профілю і віртуальних взаємин. Соціальні

мережі використовуються для пошуку людей зі схожими інтересами та об'єктів цих інтересів. У соціальних мережах звичайно використовується народна класифікація, практика спільної категоризації інформації.

Практична робота

Успішний досвід застосування комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів на практиці є у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Зокрема, у процесі вивчення навчальних дисциплін педагогічного циклу, для більш продуктивної роботи на семінарських заняттях для студентів ОКР «бакалавр» напряму підготовки «Філологія», викладач у соціальній мережі може створити групу (форум), де кожен студент може висловити свої враження від заняття та обговорити їх з однокласниками. Таким чином, викладач отримує інформацію щодо результативності своєї методики та збагачує свій педагогічний досвід та збільшує активність й відповідальність студентів в освітньому процесі (див. Рис. 4.1, 4.2).

З вище сказаного, застосування таких ресурсів дозволяє суттєво впливати на ефективність освітнього процесу у вищій школі, систематизацію знань, індивідуалізацію навчання з урахуванням особистісних запитів, що сприятиме самоосвіті сучасного студента.

Отже, основною метою всіх інновацій в освітній галузі є сприяння переходу від механічного засвоєння студентами знань до формування компетенцій самостійно здобувати знання. Успішність розв'язання цього завдання значною мірою залежить від мети використання комп'ютера в освітньому процесі, якості й можливостей програмного забезпечення та від того, яке місце посяде комп'ютер в методиці викладання самого викладача у вищій школі.

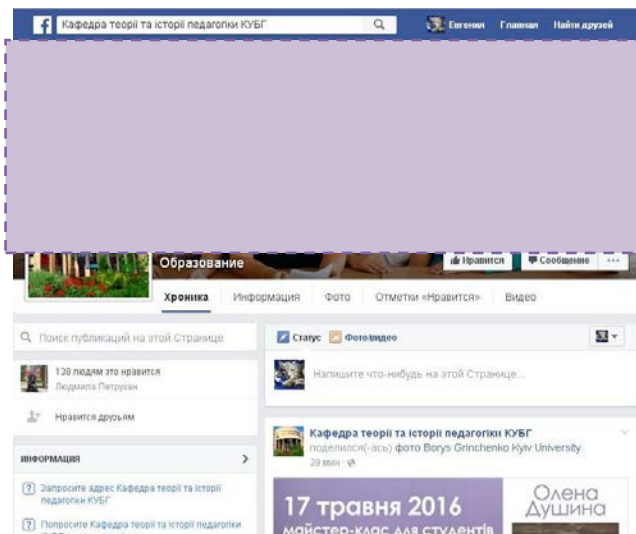

Рис. 4.1. Зразок створеної соціальної групи кафедри класичного Університету в мережі Facebook

Рис. 4.2. Зразок створеної соціальної групи студентського гуртка в мережі Вконтакті

Список використаних джерел:

1. Бобрицька В.І. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій педагогічній освіті // Педагогічна освіта : теорія і практика. Педагогіка. Психологія. – 2011. – № 16 (2) – С. 35 – 39.
2. Литвинова С.Г., Спірін О.М., Анікіна Л.П. Хмарні сервіси Office 365 : навчальний посібник / С. Г. Литвинова, О.М. Спірін, Л.П. Анікіна. – Київ. : Компринт, 2015. – 170 с. і іл. 213.
3. Соціальна інформатика: соціальні мережі [Електронний ресурс] – http://social2014info.blogspot.com/p/blog-page_7990.html
4. Соціальна мережа // Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. [Електронний ресурс] – https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_мережа
5. Що таке соціальні мережі? [Електронний ресурс] – http://lime-tele.com/socialnye_seti_ne_popadites_v_seti.html
6. Процька С.М. Використання засобів інформаційно-освітнього порталу у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів / С.М. Процька // Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2013» (12 грудня 2013 р.) – [Режим доступу] – http://project.zu.edu.ua/conference/Conference.php?h_id=4
7. Jeremy Scott-Joynt. What Myspace means to Murdoch [Електронний ресурс] – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/4697671.stm>

Запитання до розділу

1. Обґрунтуйте поняття «електронна соціальна мережа».
2. Проаналізуйте місце електронних соціальних мереж в системі комп'ютерно орієнтованої освіти.
3. Розкрийте практичні аспекти використання електронних соціальних мереж.

РОЗДІЛ 5

ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сучасний етап розвитку вищої філологічної освіти в Україні актуалізує удосконалення підходів до професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови. Це продиктовано вимогами до підготовки нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття, а також тенденціями до персоніфікації стилю життя майбутнього фахівця освітньої сфери, зокрема філолога, забезпечення його ефективної професійної діяльності в умовах модернізації вітчизняної вищої освіти. Великі обсяги навчальної інформації та індивідуальний спосіб оволодіння новими видами діяльності зумовлюють те, що навчальна діяльність сучасних студентів значною мірою визначається їх власною активністю, спирається на осмислене набуття набору компетентностей, які необхідні для успішної самореалізації у майбутній професійній діяльності.

В теперішній час спостерігається стала залежність між професійними успіхами фахівців освітньої сфери і рівнем їх компетентності у галузі інформатизації освіти, що здебільшого визначається не обсягом засвоєного ними змісту знань, які швидко змінюються, а вмінням самостійно набувати нових знань й учити цьому студентів, здійснювати самоконтроль за виконанням дій, здатністю до постійного професійного вдосконалення в умовах інформаційно насиченого середовища навчання [1].

Професійна компетентність – суб'єктивний аспект професійної діяльності фахівця (індивідуальні професійно орієнтовані мотиви, цінності, знання, уміння, здібності, досвід тощо), який обумовлений специфікою зовнішніх умов (об'єктивних аспектів) цієї професійної діяльності [10].

У виконанні завдань цього дослідження важливо визначитися щодо функціонального спектру компетентнісного підходу у проектуванні професійної підготовки майбутніх учителів. Звернемося до напрацювань Л. Єлагіної та Г. Мітяєвої [3; 7], аналіз яких дає змогу узагальнити перелік цих функцій і виокремити такі:

1) методологічно-регулятивна, яка закладає основи побудови і перенесення у зміст освіти моделей ефективного виконання майбутнім учителем соціокультурних і професійних функцій;

2) концептуально-теоретична, яка визначає зміст професійної освіти у вигляді нового типу освітнього результату – компетенцій;

3) проектно-технологічна, яка зумовлює вибір технологій навчання, що забезпечують формування компетенцій (загальних, предметних), відповідних ви могам освітнього стандарту;

4) моделювально-прогностична, яка полягає у проектуванні моделі отримання нового типу освітнього результату, що орієнтований на вирішення реальних завдань професійної діяльності;

5) критеріально-оцінювальна, яка дає змогу оцінювати якість професійної освіти, формувати культуру професійної діяльності майбутнього фахівця, порівнювати якість підготовки фахівців у різних системах освіти;

6) квалітативна, реалізація якої забезпечує підвищення якості підготовки майбутніх учителів;

7) орієнтувальна, яка визначає: а) напрям здійснення ефективної професійної діяльності майбутніх учителів, відповідність його професійної діяльності вимогам професії; б) вихідні позиції суб'єктів навчального процесу (комплекс знань, умінь, ставлень, цінностей); в) можливості виконання професійної діяльності на рівні мінімальних компетенцій для кожного освітньо-кваліфікаційного рівня; г) форми організації навчального процесу для формування професійної компетентності майбутнього фахівця;

8) практико-орієнтована, яка визначає спрямованість на практичне пізнання та розуміння обраної професії, виконання типових професійних завдань;

9) адаптивна, яка забезпечує професійну соціалізацію випускника вищого навчального закладу в умовах професійної діяльності;

10) інтеграційна, яка забезпечує зближення змісту професійної освіти і професійної діяльності, мобільність фахівців на міжнародному ринку праці, їх конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг.

З тим, щоб схарактеризувати потенціал комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх філологів, важливо вказати на значущість у цьому процесі хмарних технологій або хмарних обчислень (Cloud computing), які є елементом комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання. Хмарні технології – це технології, які надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервісу, тобто якщо є підключення до Інтернету то можна виконувати складні обчислення, опрацьовувати дані, використовуючи потужності віддаленого сервера [4].

Хмарні обчислення (англ. Cloud Computing) — це модель забезпечення повсюдного та зручного доступу на вимогу через мережу до спільного пулу обчислювальних ресурсів, що підлягають налаштуванню (наприклад, до комунікаційних мереж, серверів, засобів збереження даних, прикладних програм та сервісів), і які можуть бути оперативно надані та звільнені з мінімальними управлінськими затратами та зверненнями до провайдера [9].

При використанні хмарних обчислень програмне забезпечення надається користувачеві як Інтернет-сервіс. Користувач має доступ до власних даних, але не може управляти і не повинен піклуватися про інфраструктуру, операційну систему і програмне забезпечення, з яким він працює. «Хмарою» метафорично називають Інтернет, який приховує всі технічні деталі. Згідно з документом IEEE, опублікованим у 2008 році, «Хмарні обчислення — це парадигма, в рамках якої інформація постійно зберігається на серверах у мережі Інтернет і тимчасово кешується на клієнтській стороні, наприклад на персональних комп'ютерах, ігрових приставках, ноутбуках, смартфонах тощо» [9].

Хмарні технології – це і браузерний інтерфейс поштової скриньки, і можливість створення та редагування офісних документів онлайн, і складні математичні обчислення, для яких потужності одного персонального комп'ютера недостатньо. Якщо коротко, хмарні технології – це такі технології обробки даних, в яких комп'ютерні ресурси надаються Інтернет-користувачу як онлайн-сервісу [5].

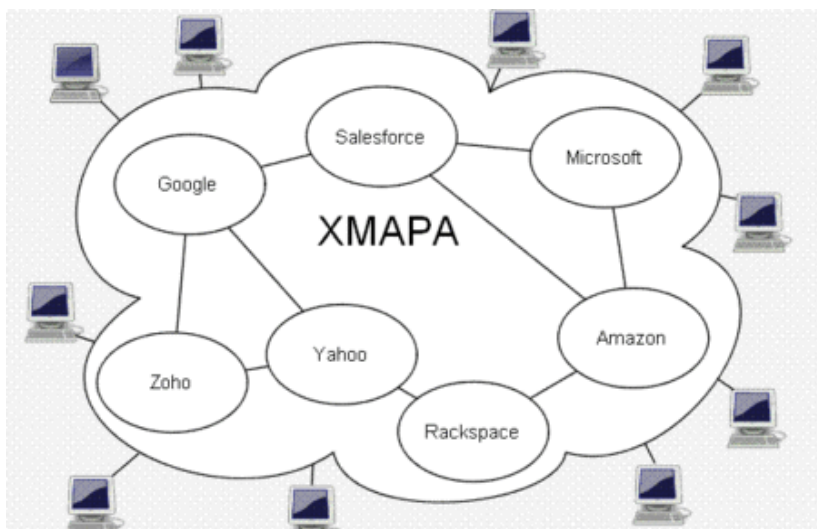

Рис. 5.1. Схема функціонування хмари

У навчальному процесі сучасного вищого навчального закладу застосування хмарних технологій навчання дає багато переваг. Зокрема, в будь-якій аудиторії можна організувати сучасний навчальний процес, використовуючи ноутбуки і безпроводну мережу. Для роботи студенти використовують ірад-и, ноутбуки або нетбуки, що підтримують безпроводне підключення за стандартом Wi-Fi. При цьому наповнення електронного освітнього простору здійснюють викладачі, студенти (за

аналогією: у загальноосвітньому навчальному закладі – вчителі, учні школи).

Переваги хмарних технологій. Так, їх застосування у ВНЗ/ЗНЗ може дати економію засобів на придбання програмового забезпечення (використання технології Office Web Apps (Office он-лайн)); зниження потреби в спеціалізованих приміщеннях; можливість виконання багатьох видів навчальної роботи, контролю і оцінки on-line; економію дискового простору; забезпечення антивірусного, «антихакерського» захисту, відкритість освітнього середовища для тих, хто навчає (викладач), і тих, хто навчається (студент) [5].

Відомо, що інтерфейсом сервіс Google схожий на Open Office.org. Документи можуть редагуватися спільно користувачами, які отримали запрошення (мати обліковий запис в Google для цього необов'язково), у процесі рецензування та редагування доступний перегляд змін і чат. Файловий обмінник працює безкоштовно з квотою 1 Гб, додатковий обсяг можна отримати за кошти. Google Docs & SpreadSheets підтримує «хмарний» друк документів (віддалену відправку файлів в чергу принтера), а також зберігається в сервісі контенту [6].

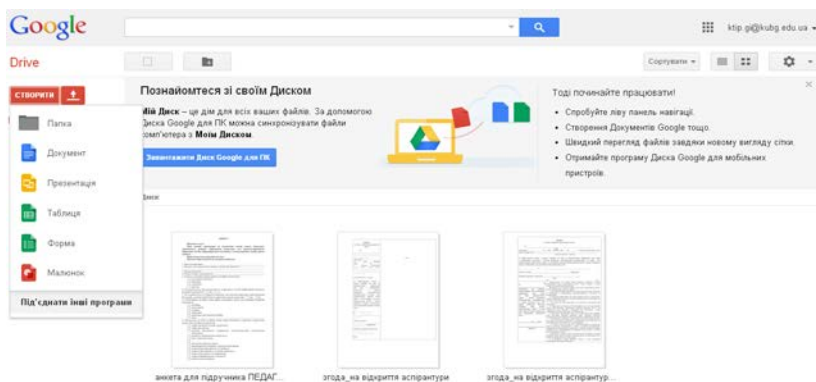

Рис. 5.2. Зразок Google Docs & SpreadSheets

Практична робота

Успішний досвід розв'язання проблеми застосування студентами філологічних спеціальностей хмарних технологій у своїй фаховій підготовці є у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Зокрема, у процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка загальна», під час проведення семінарських занять для студентів ОКР «бакалавр» напряму підготовки «Філологія», викладач для залучення всієї цільової аудиторії і при цьому швидкого оцінювання підготовки усіх студентів, може використовувати хмарні сервіси Office 365 (рис. 5.3.).

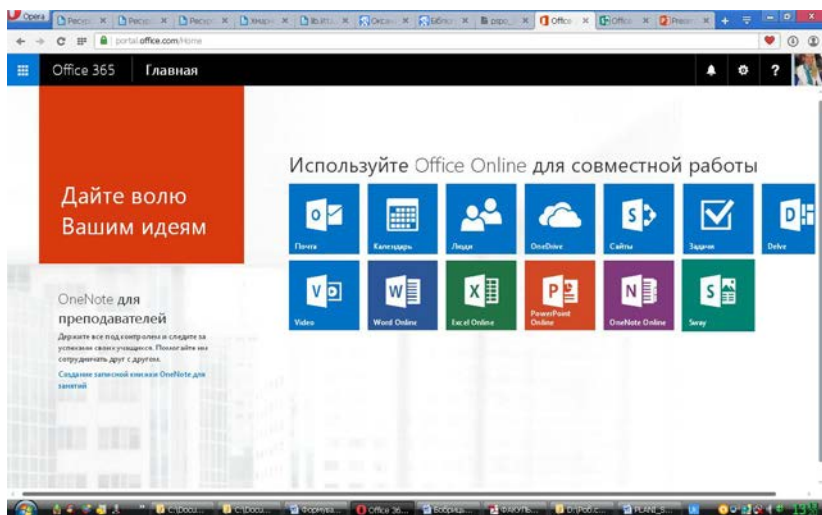

Рис. 5.3. Стартова сторінка (вікно) хмарного інтернет-сервісу Office 365

Наприклад, PowerPoint Online є програмою для створення і демонстрації електронних презентацій онлайн, за допомогою яких семінари набувають інтерактивності, адже кожен студент заповнює певною підготовленою інформацією свій слайд, що відкриває викладачеві відразу ж глобальну картину його підготовки у

даний момент до визначеної теми. Так, до теми «Педагогіка і сучасність» студентам було запропоновано розділитися на групи по 5-6 чоловік і розкрити своє бачення ролі педагогіки в системі наук про людину (рис. 5.4.).

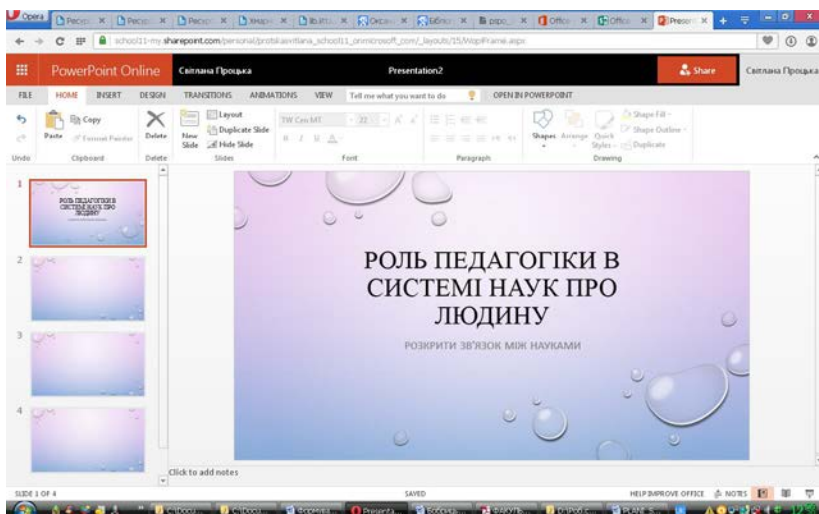

Рис. 5.4. Зразок спільного доступу PowerPoint Online

Цікавим та ефективним є використання текстового документа, який в подальшому можна переглядати і редагувати засобами хмаро орієнтованого додатка Microsoft Word Online (рис. 5.5). Можливості цього додатка зменшують час перевірки основних термінів до відповідної теми. Наприклад, під час розгляду теми «Теорія виховання: сутність, мета, закономірності, фактори, принципи, правила, компоненти» використовуючи шаблон у вигляді зошиту, одночасно всі бакалаври філологи повинні дати визначення термінам за запропонованим списком викладача (принципи виховання, методи виховання, засоби виховання тощо), що дає цілісну картину розуміння студентами основних дефініцій.

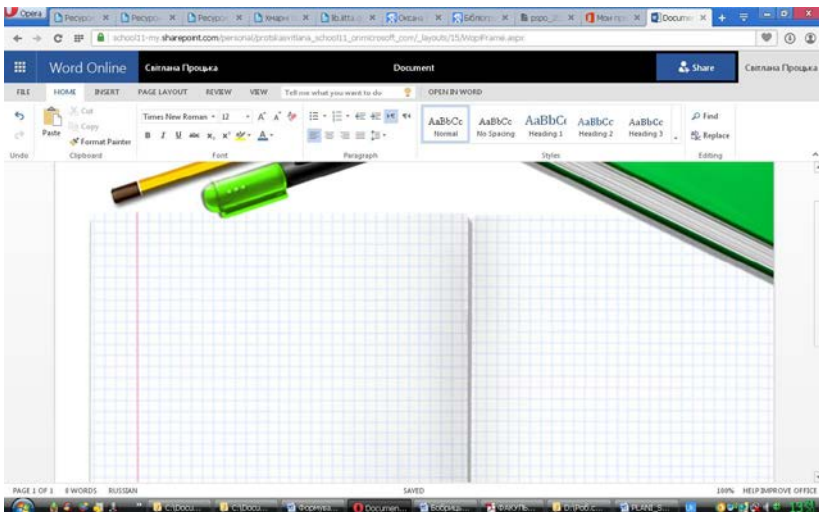

Рис. 5.5. Зразок спільного доступу Microsoft Word Online

Застосовуючи вищезазначений підхід, студенти можуть ефективно підготуватися до навчальних занять, що сприяє, на нашу думку, набуттю ними у процесі навчання професійних компетентностей.

Враховуючи специфіку майбутньої професійної діяльності студентів філологічних спеціальностей важливо зазначити, що застосування хмарних технологій створює для них на етапі набуття професії умови, важливі для формування індивідуальних професійно орієнтованих мотивів, цінностей, набуття знань, умінь та досвіду, розвитку здібностей, творчих нахилів. Це уможливорює реалізацію соціального запиту суспільства щодо підготовки майбутнього вчителя іноземної мови – формування професійно компетентного конкурентоспроможного фахівця освітньої сфери, зокрема філолога, професійно мобільного, здатного вирішувати нестандартні професійні завдання, самовдосконалюватися, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бобрицька В.І. Компетентнісний підхід у проектуванні науково-дослідницької роботи студентів магістратури / В. І. Бобрицька // Вища освіта України. – 2012. – № 3 (додаток 1). – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології». – Т. 21. – С. 46 – 54.
2. Бобрицька В.І. Комп'ютерно орієнтоване середовище навчання як засіб формування професійних компетентностей у майбутніх учителів / В.І. Бобрицька, С.М. Процька // Міжнародному семінарі «Хмарні технології в освіті» (20 грудня 2013 р.) – [Режим доступу] – <http://tmn.ccjournals.eu/index.php/cte/2013>
http://www.wiziq.com/online-class/1544639-cte2013_2
3. Елагина Л. В. Формирование культуры профессиональной деятельности будущего специалиста на основе компетентностного подхода (методология, теория, практика): автореф. дис. д-ра пед. наук; 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / Л. В. Елагина. – Челябинск, 2009. – 44 с.
4. Жук Ю.О. Педагогічні програмні засоби як ринковий продукт [Електронний ресурс] / Ю.О. Жук, О.М. Соколюк // Інформаційні технології і засоби навчання. Електронне наукове фахове видання. – 2001. – Вип. 1. – Режим доступу : www.ime.edu-ua.net/em1/emg.html.
5. Кух А.М. Лабораторна робота №1. Хмарні технології – [Електрон. дані]. – Режим доступу: <http://>

9. Хмарні обчислення // Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. [Електронний ресурс] — https://uk.wikipedia.org/wiki/Хмарні_обчислення
10. Ягупов В.В. Методологические требования компетентного подхода в профессиональном образовании / В.В. Ягупов // Вища освіта України. — 2013. — № 3(50). Додаток 1, том 1. — Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології». — Київ-Ялта. — С. 82 – 85.

Запитання до розділу

1. Обґрунтуйте поняття «хмарні обчислення», «хмарні технології», «хмарні сервіси».
2. Проаналізуйте місце соціальних сервісів в системі комп'ютерно орієнтованої освіти.
3. Розкрийте практичні аспекти використання хмарних сервісів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДОПИТЛИВИХ

Завдання 1.

Оберіть тему із запропонованого списку та візуалізуйте її, використовуючи Хмарні сервіси:

1. «Роль педагогіки у систем наук про людину»
2. «Освіта в Україні: інновації»
3. «Професійні функції вчителя XXI ст.»
4. «Інноваційні педагогічні технології III тисячоліття»
5. «Розвиток освіти в англomовних країнах: порівняльна характеристика»

Завдання 2.

Створіть індивідуальний календар (графік роботи) студента/майбутнього філолога/вчителя іноземної мови, використовуючи Хмарні сервіси.

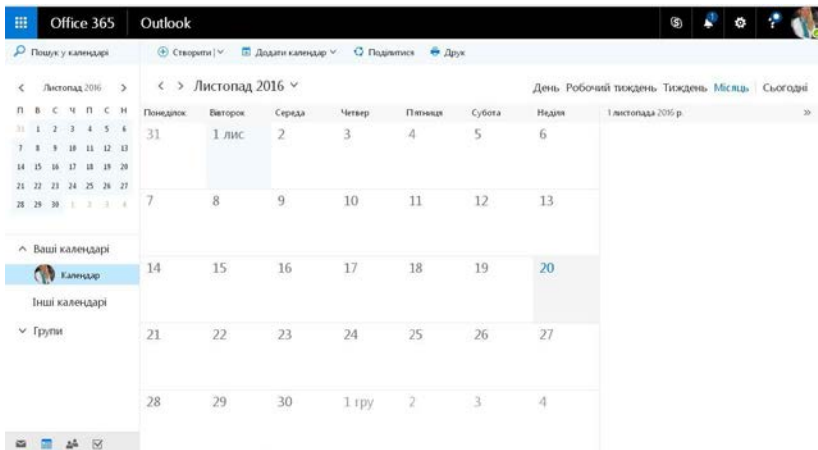

Рис. 5.6. Зразок індивідуального календаря (графіку роботи), використовуючи хмарні сервіси Office 365.

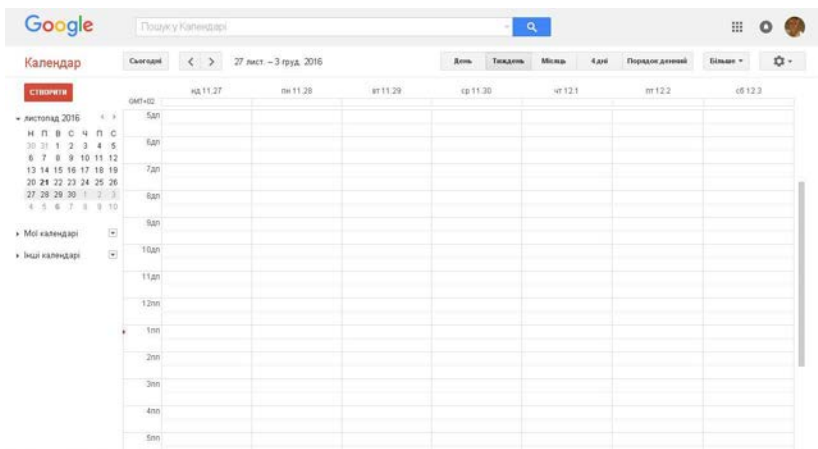

Рис. 5.7. Зразок індивідуального календаря (графіку роботи), використовуючи хмарні сервіси Google.

РОЗДІЛ 6

ОСВІТНІЙ ПОРТАЛ ВИКЛАДАЧА ЯК ЕЛЕМЕНТ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Особливості сучасного суспільного життя висувають жорсткі вимоги до особистісних та професійних якостей майбутніх спеціалістів. Вступ до світового освітнього-інформаційного простору зобов'язує кожного викладача вищого навчального закладу до усвідомлення великої відповідальності за навчання майбутніх фахівців, їх конкурентоспроможність і професійну компетентність.

В умовах розвитку інформаційно-комунікаційної сфери суспільства процес модернізації освіти має відбуватися з урахуванням актуальних запитів щодо її якості, поліпшення ефективності, інтенсивності й інструментальності, зниження трудомісткості процесів використання інформаційного ресурсу в освітньому процесі ВНЗ. [2].

Важливу роль у сучасному навчанні відіграють освітні портали, що являють собою програмно-технічний комплекс, який акумулює в різноманітних формах і обсягах територіально розподілені дані про науково-методичні інформаційні ресурси, сучасні технології навчання, державні освітні стандарти та будь-яку іншу інформацію, що підтримує індивідуальний рівень освіти та інтерес до безперервного її підвищення. Таким чином, на сьогодні є актуальною проблема створення і розвитку системи освітніх порталів.

Ключовим засобом при навчанні сучасних студентів в класичному університеті стає використання освітнього порталу.

Портал – сайт, організований як системне багаторівневе об'єднання різних ресурсів і сервісів.

Розрізняють вертикальні портали (присвячені конкретній темі і надаючи різні сервіси в її рамках) і горизонтальні портали, або портали загального характеру, що пропонують набір сервісів, обслуговуючих різні теми.

Вертикальний портал – це сайт, пов'язаний з галуззю або конкретною проблемою.

Існують інші підходи до формулювання визначення «портал»: інформаційний і функціональний. При інформаційному підході портал є єдиною точкою доступу до інформаційних ресурсів підприємства, при функціональному – контейнер для технологічних сервісів, об'єднуючий пошук, розсилку новин, можливості спільної роботи користувачів та інші [3].

Інструментарій порталу – засоби, які полегшують завдання викладача, пов'язані з узгодженням матеріалів курсу і керування використанням/доступом студента до цих матеріалів; можливості, які використовує студент на місці свого проживання в ролі клієнта дистанційного навчання; можливість полегшити розвиток і розгортання навчальної діяльності в межах менших, ніж цілий курс, наприклад, завдання, модулі, розмовні теми тощо [5].

Під засобами інформаційно-освітнього порталу ми розуміємо функціональні елементи (інструментарій) структури самого порталу.

Сучасні *освітні портали* є програмно-технічним комплексом, який акумулює в різноманітних формах і обсягах територіально розподілені дані про науково-методичні інформаційні ресурси, сучасні технології навчання, державні освітні стандарти та будь-яку іншу інформацію, що підтримує індивідуальний рівень освіти та інтерес до безперервного її підвищення [1].

У процесі застосування освітнього порталу кожний студент одержує можливість діалогу з викладачем. Таке спілкування не лише підвищує ефективність вивчення начальної дисципліни, а й привчає студентів до подальшого самостійного одержання знань, що є запорукою їхньої успішної професійної діяльності.

Отже, створення освітнього порталу сприяє логічному впорядкуванню навчально-методичного матеріалу, створює передумови зростанню ефективності засвоєнню знань студентами, розвиває процес інформатизації ВНЗ.

Практична робота

Певний досвід практичного застосування засобів освітнього порталу у процесі професійної підготовки майбутніх філологів накопичено у Київському університеті імені Бориса Грінченка, зокрема освітній портал Університету

Рис. 6.1. Зразок освітнього порталу Університету

Загальна характеристика порталу:

- існуванням розвинутої системи інформаційних ресурсів і активною взаємодією з користувачами через систему форумів здатність інтеграції й агрегації великого обсягу різнотипних даних;
- наявність гнучких механізмів пошуку;

- наявність сервісу; наявність засобів персоналізації змісту порталу для певного користувача служби та сервіс, характерні для порталів всіх типів;
  - спеціалізовані служби, що забезпечують можливості адекватного доступу до різних електронних освітніх ресурсів, таких, як: електронні бібліотеки; електронні навчальні курси; системи тестування знань; системи віддаленого доступу до центрів колективного користування освітніми обчислювальними й експериментальними ресурсами;
  - сучасні засоби персоналізації доступу до змісту індивідуальних і корпоративних користувачів.
- Портал має централізований вхід і спеціальні засоби для зручної подорожі по інформаційних ресурсах.

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю., Задорожна Н.Т., Омельченко Т.Г. Сучасні підходи та принципи побудови порталів. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: Зб. наук. праць/за ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука/ Інститут засобів навчання АПН України. – К.: - Атіка, 2004. – с. 17-44.
2. Бобрицька В.І. Освітня політика України у сфері інформатизації освіти / В.І. Бобрицька // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В.П. Андрущенка; Авт. кол.: В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 272-316.
3. Калюжна Т. М. Організаційно-педагогічні умови застосування освітньо-наукового порталу в системі екстернатної підготовки фахівців у технічному університеті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Т. М. Калюжна – К., 2009. – 20 с.
4. Процька С.М. Використання засобів інформаційно-освітнього порталу у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів / С.М. Процька // Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2013» (12 грудня 2013 р.) – [Режим доступу] – http://project.zu.edu.ua/conference/Conference.php?h_id=4
5. Шуневич Б.І. Дистанційне навчання в системі вищої освіти Європи та Північної Америки: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – С. 333-364.

Запитання до розділу

1. Обґрунтуйте поняття «освітній портал».
2. Проаналізуйте місце освітнього порталу в системі комп'ютерно орієнтованої освіти.
3. Розкрийте практичні аспекти використання освітнього порталу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДОПИТЛИВИХ

Завдання 1.

1. Знайти в Internet-мережі якомога більше електронних підручників з педагогіки. Вказати назву і автора підручника, електронне джерело (освітні портали).

Завдання 2.

2. Підготувати доповідь на тему «Підручник – головне джерело інформації», використовуючи не менше 10 освітніх порталів (вказати у списку використаних джерел).

Завдання 3.

3. Використовуючи будь-яке джерело інформації (освітній портал) складіть бібліографію до теми «Педагогіка – це наука»

Завдання 4.

4. Здійснивши аналіз інформації освітніх порталів, знайдіть визначення термінів у кросворді та доповніть його:

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

Безперервна освіта – освіта, що триває протягом всього свідомого життя людини при відсутності значних розривів у часі й цілях.

Браузер – програма, призначена для навігації в Інтернет. З її допомогою можна переглядати вміст «Всесвітньої павутини». Найбільш популярні в наш час браузери: GoogleChrome, Opera, Internet Explorer, Mozilla, Firefox.

Веб – Префікс, що позначає приналежність до Всесвітньої павутини (World Wide Web, WWW) або до корпоративної мережі обміну даними, організованої за принципом Всесвітньої павутини.

Веб-вузол – Набір зв'язаних між собою інформаційних онлайн-ресурсів, призначених для перегляду через комп'ютерну мережу за допомогою спеціальних програм – веб-оглядачів. Веб-вузол може являти собою набір документів в електронному вигляді, онлайн-службу.

Веб-заняття – це телеуроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми, проведені за допомогою засобів телекомунікацій й інших можливостей «Всесвітньої павутини».

Веб-форум – форма роботи користувачів WWW з певної теми чи проблеми за допомогою записів, що їх залишають на одному із сайтів за допомогою встановленої на ньому відповідної програми. Від чат-заняття відрізняється можливістю більш тривалої (багатоденної) роботи й асинхронним характером взаємодії.

Вища освіта – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації. Для здобування вищої освіти зараз необхідним є складання тестів Українського центру оцінювання якості освіти.

Віртуальна реальність – 1) комп'ютерні системи, які забезпечують візуальні й звукові ефекти, що занурюють глядача в уявний світ за екраном. Користувач оточується породженими комп'ютером образами й звуками, що справляє враження реальності. Користувач взаємодіє зі штучним світом за допомогою різних сенсорів, таких як, наприклад, шолом і рукавички, які поєднують його рухи, враження й аудіовізуальні ефекти. Майбутні дослідження в області віртуальної реальності спрямовані на збільшення відчуття реальності спостережуваного; 2) нова технологія безконтактної інформаційної взаємодії, яка створює за допомогою комплексних мультимедіа-операційних середовищ ілюзію безпосереднього входження й присутності в реальному часі в стереоскопічно представленому "екранному світі". Більш абстрактно – це світ, створений в уяві користувача.

Віртуальні світи – світи, що моделюють на екранах комп'ютерів явища й процеси реальності. За допомогою таких моделей продумуються можливі варіанти різних життєвих ситуацій і проекти в області містобудування, прокладення комунікаційних ліній, виробництва, торгівлі, освіти, науки, медицини й багатьох інших форм суспільно-культурної діяльності.

Віртуальні спітовариства – термін виник у процесі розвитку Інтернету й означає: 1) новий тип спітовариств, які виникають і функціонують в електронному просторі; 2) об'єднання користувачів мережі в групи зі спільними інтересами для роботи в електронному просторі.

Гіперпосилання – Активний (виділений кольором) текст, зображення чи кнопка на веб-сторінці, після натиснення на яку (активізація гіперпосилання) викликає перехід на іншу сторінку чи іншу частину поточної сторінки.

Глобальна інформаційна інфраструктура (ПІ) – якісно нове інформаційне утворення, формування якого розпочала в 1995 році група розвинених країн світового спітовариства. За їхнім задумом ПІ буде являти собою інтегровану загальносвітову інформаційну мережу

масового обслуговування населення нашої планети на основі інтеграції глобальних і регіональних інформаційно-комунікаційних систем, а також систем цифрового телебачення й радіомовлення, супутникових систем і рухомого зв'язку.

Дистанційна освіта – 1) цілеспрямоване й методично організоване керівництво навчально-пізнавальною діяльністю осіб, що перебувають на відстані від освітнього центра, здійснюване за допомогою електронних і традиційних засобів зв'язку; 2) процес одержання знань, умінь і навичок за допомогою спеціалізованого освітнього середовища, який базується на використанні інформаційних комп'ютерних технологій, що забезпечують обмін навчальною інформацією на відстані, та системи супроводу й адміністрування навчального процесу.

Дистанційне навчання – 1) навчання за допомогою листування, телебачення, Інтернет, радіо, телефону, публікацій у газеті за обмеженого контакту з викладачем. Друковані, аудіовізуальні та інші спеціально підготовлені матеріали направляються індивідуально студентам або групам. Процес засвоєння матеріалу контролюється за письмовими завданнями, що адресуються викладачу та повертаються назад з виправленнями і рекомендаціями; 2) новий спосіб реалізації процесу навчання, заснований на використанні сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дозволяють здійснювати навчання на відстані без безпосереднього, особистого контакту між викладачем й студентом.

Документ (документована інформація) – Зафіксована на матеріальному носії інформація з реквізитами, що дозволяють її ідентифікувати.

Домашня комп'ютеризація – 1) елемент державної політики інформатизації, що забезпечує задоволення потреб населення в інформації й знаннях безпосередньо вдома, переважно через Інтернет; 2) процес оснащення будинку електронними пристроями.

Доступ до інформації й знань – доступ до інформації й знань як тема дискусій. Проблема доступу до інформації й засобів її поширення виникає й вирішується в ході усування протиріч між тенденціями до трансграничної монополізації й стандартизації інформаційних засобів і самої інформації, з одного боку, а з іншого боку – до децентралізації.

Електронна бібліотека – розподілена інформаційна система, що дозволяє надійно зберігати й ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів (текст, графіка, аудіо-, відеоматеріали тощо) через глобальні мережі передачі даних у зручному для кінцевого користувача вигляді.

Електронний документ – Документ, у якому інформація представлена в електронно-цифровій формі.

Засоби навчання – 1) спеціально створені об'єкти, які формують навчальне середовище та беруть участь у діяльності, виконуючи при цьому навчальну, виховну та розвивальну функції. Як знаряддя праці викладача та студента, З. н. сприяють оптимальному поєднанню теоретичних і практичних компонентів знань, приведенню змісту вищої освіти у відповідність з рівнем розвитку науки і техніки та суспільства в цілому. З. н. є невід'ємною складовою навчального процесу і дозволяють суттєво підвищити продуктивність праці всіх учасників навчального процесу; 2) предмети навчального обладнання, які педагог використовує для передачі інформації, а також для організації самостійної роботи і контролю за процесом засвоєння навчального матеріалу при використанні різних форм навчальної діяльності студентів; 3) підручники, посібники, комп'ютери, навчальні машини контролю, відповідні спортивні знаряддя, за допомогою яких студенти одержують знання та вдосконалюють навички.

Засоби навчання – матеріальні й ідеальні об'єкти, які втягуються в освітній процес як носії інформації та інструмент діяльності педагога й студента.

Інноватика – наука про оновлення освіти, теорії інноваційних процесів, учення про створення, сприйняття,

оцінювання, засвоєння і застосування педагогічних інновацій в їх органічному поєднанні.

Інновації – 1) зміни змісту системи. У педагогічній інтерпретації І. означають нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток (перебіг) і результати навчально-виховного процесу; 2) актуально значущі й системні утворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив і нововведень, що стають перспективними для еволюції освіти і позитивно впливають на її розвиток; 3) створення, розповсюдження і застосування нововведення, що задовольняє потреби людини і суспільства.

Інтернет – Глобальна (всесвітня) множина незалежних комп'ютерних мереж, з'єднаних між собою для обміну інформацією по стандартних відкритих протоколах.

Інтернет-технології – інформаційні, телекомунікаційні й інші технології, а також сервісні послуги, на основі яких відбувається діяльність у мережі.

Інформація – поняття, що має різні значення залежно від контексту. Походить від латинського слова «informatio», яке має декілька значень: роз'яснення; виклад фактів, подій; витлумачення; представлення, поняття; ознайомлення, просвіта.

Інформатизація (Informatisation) – сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Інформатизація освіти – в широкому розумінні – вивчення принципів роботи та різноманітних сфер застосування комп'ютерів, використання інформаційних технологій навчання, забезпечення вільного доступу до глобальних інформаційних ресурсів, сучасна організація управління системою освіти. Інформатизація системи освіти як одна із ланок загального процесу розвитку

суспільства, з одного боку, має на меті підвищення ефективності навчання завдяки розширенню обсягів інформації та вдосконаленню методів її застосування, а з другого – спрямована на те, щоб користувачі могли застосовувати інформаційні технології в особистій професійній діяльності та навчально-виховному процесі. Основна мета – вдосконалення науково-дослідної та навчально-виховної діяльності навчальних закладів у результаті застосування автоматизованих комплексів і систем під час інформування, проектування, навчання та створення інформаційного середовища для розвитку інтелектуальних сил особистості.

Інформаційно-комунікаційна інфраструктура (Information and communication infrastructure) – сукупність територіально розподілених державних і корпоративних інформаційних систем, ліній зв'язку, мереж і каналів передачі даних, засобів комунікації і управління інформаційними потоками, а також організаційних структур, правових і нормативних механізмів, що забезпечують їх ефективне функціонування.

Під «**інформаційними ресурсами**» розуміють наявні запаси інформації, зафіксованої на якому-небудь носіїві і придатної для збереження і використання.

Інформаційний простір – це такий простір (територія – країна, регіон, центр науково-технічної інформації, бібліотека, галузь знання, галузь науки або професійної діяльності), де «циркулює» найрізноманітніша інформація.

Інформаційна сфера (Information Sphere) – сфера економіки, що займається виробництвом, обробкою, зберіганням і розповсюдженням інформації і знань. Сукупність інформації, інформаційної інфраструктури, яка збирає, формує, розповсюджує і використовує інформацію, а також системи регулювання суспільних відносин, які при цьому виникають.

Інформаційне місто (Information city) – місто, що має постіндустріальну структуру економіки, в якому головними сферами діяльності є управління, фінансова

діяльність, наукові дослідження, вища освіта, культура, інформаційне обслуговування, ЗМІ, ділові послуги (рекламні, консалтингові, інформаційні тощо), причому в цих видах діяльності зайнято більше половини всіх працюючих.

Інформаційне середовище (Information environment) – сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки і передачі інформації, а також політичні, економічні і культурні умови реалізації процесів інформатизації.

Інформаційні потреби (Information needs) – різновид нематеріальних потреб. Потреба в інформації, яка необхідна для вирішення конкретної задачі або досягнення якоїсь мети.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ, від англ. Information and communications technology, ICT) – часто використовується як синонім до інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ це загальніший термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), комп'ютерів, підпрограмного забезпечення, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. Іншими словами, ІКТ складається з ІТ, а також телекомунікацій, медіа-трансляцій, усіх видів аудіо і відеообробки, передачі, мережевих функцій управління та моніторингу.

Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті (ІТКТ) – технологи, що використовують спеціальні технічні інформаційні засоби (ЕОМ, аудіо, кіно, відео тощо). Власне, будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання становить інформація та її рух (перетворення). Коли в навчальний процес стали широко впроваджувати комп'ютери, в освіті з'явився новий термін – «нова інформаційна технологія навчання». На наш погляд, більш вдалим терміном для технологій

навчання, які використовують комп'ютер, є «комп'ютерна технологія».

Каталог Інтернет-ресурсів – систематизований за певними рубриками перелік посилань на ресурси мережі Інтернет.

Кіберпростір – поняття, що прийшло з американського життя, введене письменником Вільямом Гібсоном. Воно описує віртуальний простір, у якому циркулюють електронні дані всіх комп'ютерів світу.

Кодування інформації – процес перетворення сигналу з форми, зручної для безпосереднього використання інформації, у форму, яка є зручною для передачі, збереження чи автоматичної переробки.

Комп'ютеризація – процес розвитку й впровадження комп'ютерів, що забезпечує автоматизацію інформаційних процесів і технологій у різних сферах людської діяльності.

Компетентність – це рівень освіченості, що характеризується здатністю вирішувати завдання в різних сферах життєдіяльності на базі теоретичних знань. Умовно виділяють три рівні компетентності: загальнокультурна, методологічна та допрофесійна.

Комп'ютеризація навчання – багатоцільове використання засобів електронної обчислювальної техніки в навчальному процесі. Комп'ютер є одним з компонентів інформаційної технології, тому замість терміна «комп'ютерне навчання» часто використовується в тому ж самому значенні термін «інформатизація навчання». Комп'ютерне навчання має на меті підготувати підростаюче покоління до життя в інформатизованому суспільстві, тобто в суспільстві, де значна питома вага в різних видах діяльності належить інформаційним технологіям.

Комп'ютерна грамотність – оволодіння мінімальним набором знань і навичок роботи на персональному комп'ютері. Розглядається як майстерність, настільки ж необхідна, як читання й писання.

Комунікація – процес, за допомогою якого здійснюється обмін інформацією між людьми.

Логін – ім'я користувача, що разом з його паролем використовується для доступу до певних ресурсів у мережі Інтернет.

Мережна організація – це організація, що використовує в керуванні виробництвом і бізнесом мережні зв'язки, відносини й технології.

Мережна освіта – процес створення електронних співтовариств, заснований на добровільному, а іноді і безкоштовному обміні інформацією з різних тем.

Мережні технології – технології, що дозволяють спілкуватися в мережі.

Мультимедіа – 1) взаємодія візуальних й аудіоефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення. Звичайно означає поєднання тексту, звуку й графіки, а останнім часом все частіше – анімації й відео. Характерна, якщо не визначальна, особливість мультимедійних веб-вузлів і компакт-дисків – гіперпосилання; 2) поняття, що означає поєднання звукових, текстових і цифрових сигналів, а також нерухомих та рухомих образів. Так, мультимедійна база даних буде містити текстову й наочну інформацію, відеокліпи, таблиці. Мультимедійна телекомунікаційна послуга дозволяє користувачеві посилати або одержувати інформацію в будь-якій формі.

Он-лайн (on-line) – режим роботи в Інтернет при безпосередньому підключенні до мережі.

Освітня технологія – це: 1) система спільної діяльності студентів та викладача з проектування, планування, організації, орієнтування й коректування освітнього процесу з метою досягнення конкретного результату; 2) (Education technologies) систематичний метод планування, застосування, оцінювання всього процесу навчання й засвоєння знань шляхом обліку людських і технічних ресурсів і взаємодії між ними для досягнення більш ефективної форми освіти; 3) вирішення дидактичних проблем у руслі керування навчальним

процесом з точно заданими цілями, досягнення яких повинне піддаватися чіткому опису й визначенням; 4) у документах ЮНЕСКО О. т. (поняття не є загальноприйнятим в традиційній педагогіці) розглядається як системний метод створення, застосування і визначення всього навчального процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних, людських ресурсів і їхньої взаємодії. Технологічність навчального процесу полягає в тому, щоб зробити навчальний процес повністю керованим.

Оф-лайн (off-line) – режим роботи з електронними документами без підключення до Інтернет. Наприклад, підготовка на комп'ютері веб-сторінок для наступного їхнього розміщення на веб-сайті.

Пошуковий сервер – веб-сервер, за допомогою якого можна знайти необхідну інформацію в мережі Інтернет (www.google.com.ua, www.yandex.ru, www.aport.ru, www.rambler.ru).

Сайт (веб-сайт) – група взаємозалежних веб-сторінок, що належить одній організації або особі й присвячена, як правило, певній темі. Кожна веб-сторінка – це окремий документ в Інтернет зі своєю URL-адресою.

Списки розсилання – набір E-mail-адрес, для одночасного відсилання всім передплатникам одного повідомлення, наприклад всім суб'єктам освітнього процесу.

Технологія – 1) у перекладі із грецького «technē» – мистецтво, майстерність, уміння й сукупність методів обробки; 2) сукупність прийомів, застосовуваних у будь-якій справі; 3) сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, інформації, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій, надання послуг тощо.

Хмарні технології – це і браузерний інтерфейс поштової скриньки, і можливість створення та редагування офісних документів онлайн, і складні математичні обчислення, для яких потужності одного персонального комп'ютера недостатньо.

Хмарні обчислення (англ. Cloud Computing) – це модель забезпечення повсюдного та зручного доступу на вимогу через мережу до спільного пулу обчислювальних ресурсів, що підлягають налаштуванню (наприклад, до комунікаційних мереж, серверів, засобів збереження даних, прикладних програм та сервісів), і які можуть бути оперативно надані та звільнені з мінімальними управлінськими затратами та зверненнями до провайдера.

Чат – (пер. з англ. бесіда) спілкування двох і більше користувачів Інтернет в епістолярному стилі в режимі реального часу, тобто одночасно в тому самому «вікні». Учасники чата пишуть повідомлення й оперативно одержують відповідні послання на цьому ж екрані.

Чат-заняття – конференції, семінари й інші синхронні форми занять, проведені в реальному часі за допомогою чат-системи.

E-Mail – електронна пошта.

E-Mail-заняття – конференції, консультації, семінари й інші асинхронні форми занять, проведені за допомогою електронної пошти.

E-Mail-конференція (телеконференція) – форма роботи користувачів мережі з певної теми чи проблеми в режимі списку розсилання.

HTML (HyperText Markup Language) – Мова гіпертекстової розмітки, спосіб опису документів у WWW. У документі можуть бути визначені частини, глави, розділи, абзаци, списки, малюнки, таблиці, колонтитули, індекси, зміст тощо. В середині кожного блоку можна змінювати шрифт, розмір символів, колір тексту, виділяти текст курсивом та/або робити його напівжирним. Перегляд HTML-документу здійснюється за допомогою веб-оглядача.

XML (Extensible Markup Language) – Розширювана мова розмітки інформації, запропонована консорціумом World Wide Web (W3C). Стандарт мови для обміну даними між різними додатками.

URL – будь-який документ, розміщений в Інтернет, має свою унікальну адресу, наприклад: www.exponenta.ru.

Якщо набрати цю адресу адресному рядку браузера, то він покаже цей документ.

WWW – скорочення від World Wide Web – «Всесвітня павутина» або просто Web-«павутина», один із найпопулярніших додатків мережі Інтернет, що побудований за принципом безлічі сторінок, зв'язаних між собою перехресними посиланнями (гіперпосиланнями). «Всесвітня павутина» містить у собі документи, розташовані на серверах мережі Інтернет.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Монографії, посібники

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684 с.
2. Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г., Рибалко О.В., Богачков Ю.М. Технологія розробки дистанційного курсу: Навчальний посібник / За ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
3. Биков В.Ю., Лапінський В.В., Шишкіна М.П., Спірін О.М., Руденко В.Д., Дем'яненко В.М., Олійник В.В., Скрипка К.І., Савченко З.В., Горбаченко В.І., Пилипчук А.Ю. (2010) Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України // Монографія. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна.
4. Биков В.Ю., Білоус О.В., Богачков Ю.М., Грабовський П.П., Колос К.Р., Кривонос О.М., Литвинова С.Г., Малицька І.Д., Прилуцька Н.С., Уварчук О.В., Рождественська Д.Б., Спірін О.М., Шевчук П.Г., Шимон О.М. (2010) Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України // Атіка, ТОВ ВПФ «МЕГА», м.Київ, Україна.
5. Биков В.Ю., Жук Ю.О. (2004) Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору // Атіка, м.Київ, Україна.
6. Богачков Ю.М., Биков В.Ю., Пінчук О.П., Вольневич О.І., Царенко В.О., Ухань П.С., Мушка І.В., Манако А.Ф. (2011) Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах // Дослідження за темою. Педагогічна думка, НАПН України, м.Київ, Україна.
7. Гриб'юк О.О., Дем'яненко В.М., Жалдак М.І., Запорожченко Ю.Г., Коваль Т.І., Кравцов Г.М., Лаврентьєва Г.П., Лапінський В.В., Литвинова С.Г., Пірко М.В., Попель М.В., Скрипка К.І., Співаковський О.В., Сухіх А.С., Татауров В.П., Шишкіна М.П. (2014) Система психолого-педагогічних вимог до засобів інформаційно-комунікаційних технологій навчального призначення // Монографія. «Атіка», м.Київ, Україна.
8. Гуржій А.М., Карташова Л.А. (2013) Особливості формування готовності до використання інформаційних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів-гуманітаріїв // Інше. ФОП Богданова А.М., м. Київ, Україна, м.Київ, Україна.
9. Дубасенюк О.А., Антонова О.Є., Вітвицька С.С., Сидорчук Н.Г., Спірін О.М., Якса Н.В., Осадчий М.М., Єремеева В.М., Калінін В.О., Костюшко Ю.О., Яценко С.Л., Щерб Н.С. (2008)

Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку // ЖДУ ім. І.Франка, м. Житомир, Україна.

10. Жалдак М.І., Шут М.І., Жук Ю.О., Дементієвська Н.П., Пінчук О.П., Соколюк О.М., Соколов П.К. (2011) Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання // Посібник . Педагогічна думка, НАПН України, м. Київ, Україна.

11. Жильцов О.Б. Вища математика з елементами інформаційних технологій [Текст] : навч. посіб. / О.Б. Жильцов, Г.М. Торбін ; Міжрегіональна академія управління персоналом. - К. : МАУП, 2002. – 408 с.: рис. – Бібліогр.: с. 401-402.

12. Жук Ю.О., Соколюк О.М., Дементієвська Н.П., Соколова І.В. (2014) Інтернет-орієнтовані педагогічні технології у шкільному навчальному експерименті // Монографія. «Атіка», м.Київ, Україна.

13. Жук Ю.О., Соколюк О.М., Дементієвська Н.П., Пінчук О.П. (2011) Організація навчальної діяльності у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі // Посібник. Педагогічна думка, м. Київ, Україна.

14. Литвинова С.Г., Спірін О.М., Анікіна Л.П. Хмарні сервіси Office 365 : навчальний посібник / С.Г. Литвинова, О.М. Спірін, Л.П. Анікіна. – Київ. : Компрінт, 2015. – 170 с. і іл. 213.

15. Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В.П.Андрущенка; Авт. кол.: В.П. Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 484 с.

16. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський– К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

17. Пінчук О.П., Богачков Ю.М., Биков В.Ю., Манак А.Ф., Олійник В.В., Буров О.Ю., Коневщинська О.Е., Іванюк І.В., Рождественська Д.Б., Барладим В.М., Корнієць О.М., Мушка І.В. (2014) Організація та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів // Монографія. «Атіка», м. Київ, Україна.

18. Смұльсон М.Л., Машбиць Ю.І., Жалдак М.І., Ільїна Ю.М., Назар М.М., Дітюк П.П., Комісарова О.Ю., Цап В.Й., Бугайова Н.М., Депутат В.В. (2012) Дистанційне навчання: психологічні засади // Монографія. Імекс-ЛТД, м. Кіровоград, Україна.

19. Співаковський О.В., Федорова Я.Б., Глущенко О.О., Кудас Н.А. Управління інформаційними технологіями вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. Видання третє, доповнене. – Херсон: Айлант, 2010. – 302 с.

20. Тестовий контроль знань студентів у системі Moodle: навчально-методичний посібник /Д.М. Бодненко, Л.О. Варченко, О.Б. Жильцов / За заг. ред. О.Б. Жильцова. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 2012. – 112 с.

21. Шишкіна М.П. (2015) Формування і розвиток хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу // Монографія. ІІТЗН НАПН України, м. Київ, Україна.

22. Шуневич Б.І. Дистанційне навчання в системі вищої освіти Європи та Північної Америки: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – С. 333-364.

Дисертації

1. **Колгатін О.Г.** Теоретико-методичні засади проектування комп'ютерно орієнтованої системи педагогічної діагностики майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. конс. – д.пед.н., проф. О.М. Микитюк.

2. **Алексєєв О.М.** Теоретичні і методичні засади застосування дистанційних технологій навчання дисциплін професійної та практичної підготовки студентів машинобудівних спеціальностей / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф., дійсний член НАПН України М. І. Жалдак.

3. **Глазунова О.Г.** Теоретико-методичні засади проектування та використання системи електронного навчання майбутніх фахівців з інформаційних технологій в університетах аграрного профілю»

4. **Литвинова С.Г.** Теоретико-методичні основи проектування хмаро-орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу.

5. **Колос К.Р.** Система Moodle як засіб розвитку предметних компетентностей учителів інформатики в умовах дистанційної післядипломної освіти / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. О. М. Спирін.

6. **Рашевська Н.В.** Мобільні інформаційно-комунікаційні технології навчання вищої математики студентів вищих технічних навчальних закладів / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. С. О. Семеріков.

7. **Словак К.І.** Методика використання мобільних математичних середовищ у процесі навчання вищої математики студентів економічних спеціальностей / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. С. О. Семеріков.

8. **Литвинова С.Г.** Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – к.фіз.-мат.н. Н. Т. Задорожна.

9. **Ковальчук В.Н.** Забезпечення інформаційної безпеки старшокласників у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. О. М. Спирін.

10. **Стрюк А.М.** Система «Агапа» як засіб навчання системного програмування бакалаврів програмної інженерії / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. С. О. Семеріков.

11. **Сороко Н.В.** Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічної спеціальності в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.т.н., проф., дійсний член НАПН України В.Ю. Биков.

12. **Пліш І.В.** Використання інформаційно-комунікаційних технологій управління якістю освіти в загальноосвітніх навчальних закладах / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., с.н.с. О.В. Овчарук.

13. **Крупський Я.В.** Розвиток системи Maple у навчанні вищої математики майбутніх інженерів-механіків / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.т.н., проф. В. М. Михалевич.

14. **Капустян І.І.** Розвиток навчального комп'ютерно орієнтованого середовища у неперервній педагогічній освіті Швеції / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф., М.П. Лещенко.

15. **Драган Е.В.** Комп'ютерно орієнтована технологія оцінювання навчальних досягнень студентів фізичних спеціальностей на основі ймовірнісних теорій тестування / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.ф.-м.н., проф. Ю.С. Жарких.

16. **Проценко Г.О.** Проектування інформаційного простору загальноосвітнього навчального закладу / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф., член-кореспондент НАПН України Н.В. Морзе.

17. **Денисенко С.М.** Психолого-педагогічні засади проектування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів для вищого навчального закладу / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – к.т.н., доц. А.М. Мелешко.

18. **Кіановська Н.М.** Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій навчання вищої математики студентів інженерних спеціальностей у Сполучених Штатах Америки / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., доц. Н.В. Рашевська.

19. **Герасименко І.В.** Методика використання технологій дистанційного навчання в підготовці бакалаврів комп'ютерних наук

20. **Тютюнник О.І.** Використання систем комп'ютерної математики у процесі навчання лінійного програмування майбутніх менеджерів-адміністраторів.

21. **Іванова С.М.** Використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі

педагогічних наук» / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. - д.пед.н., проф. Спірін О.М.

22. **Кислова М.А.** «Розвиток мобільного навчального середовища з вищої математики у підготовці інженерів-електромеханіків».

23. **Грищенко С.М.** «Геоінформаційні технології як засіб формування екологічної компетентності майбутніх інженерів гірничого профілю».

24. **Олексюк О.Р.** «Система DSpace як засіб активізації науково-дослідної роботи майбутніх учителів інформатики».

25. **Когут У.П.** «Системи комп'ютерної математики як засіб навчання дослідження операцій майбутніх фахівців з інформатики»

26. **Хоружий К.С.** «Методика застосування інформаційної системи управління якістю освіти майбутніх економістів».

27. **Петренко С.В.** «Система Delphi як засіб формування ІКТ-компетентностей майбутнього вчителя інформатики початкової школи у навчанні візуального програмування».

28. **Балаласва О.Ю.** «Проектування електронних посібників з латинської мови для вищих аграрних навчальних закладів».

29. **Іванюк І.В.** «Розвиток комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів в країнах Європейського Союзу».

30. **Кочарян А.Б.** «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів».

Статті

1. Биков В.Ю., Спірін О.М., Шишкіна М.П. (2015) Корпоративні інформаційні системи підтримання науково-освітньої діяльності на базі хмаро орієнтованих сервісів // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти, 43 (2) (47). – С. 178-206.

2. Биков В.Ю., Спірін О.М., Лупаренко Л.А. (2014) Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень // Теорія і практика управління соціальними системами (1). – С. 3-25.

3. Биков В.Ю. (2014) Основні концептуальні засади стратегії інформатизації освіти і головна парадигма прийдешнього суспільства знань // Я-концепція академіка Неллі Ничкало у вимірі професійного розвитку особистості : зб. наук. пр.. – С. 32-42.

4. Биков В.Ю. (2013) Хмарна комп'ютерно-технологічна платформа відкритої освіти та відповідний розвиток організаційно-технологічної будови ІТ-підрозділів навчальних закладів // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія,

педагогіка, соціологія : щокв. наук.-практ. журн./ Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т», Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди (1).

5. Биков В.Ю. (2013) Інформаційне суспільство і освіта Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна (1). – С. 39-50.

6. Биков В.Ю., Кремень В.Г. (2013) Категорії простір і середовище: особливості модельного подання та освітнього застосування // Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соціол. (2). – С. 3-16.

7. Биков В.Ю. (2012) Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми., Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер» (29). – С. 32-40.

8. Биков В.Ю. (2012) Інноваційні інструменти та перспективні напрями інформатизації освіти // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: третя між нар. Наук.-практ. конф.: [в 2ч]. Ч 1. / Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 1 (24). – С. 14-26.

9. Биков В.Ю. (2012) Проблеми та перспективи інформатизації системи освіти України // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно орієнтовані системи навчання, 13 (20).

10. Биков В.Ю. (2011) Теоретико-методологічні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі // Теорія і практика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі: Матеріали спільного розширеного засідання Президії НАПН України, Ради ректорів ВНЗ Одеського регіону і Одеської національної академії зв'язку ім. О.С.Попова (1). – С. 17-27.

11. Биков В.Ю. (2011) Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України // Комп'ютер у школі та сім'ї. (6). – С. 3-11.

12. Биков В.Ю. (2010) Відкрита освіта в Єдиному інформаційному освітньому просторі Педагогічний дискурс : зб. наукових праць, ХГПА, Україна (7). – С. 30-35.

13. Биков В.Ю. (2010) Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України Інформаційні технології і засоби навчання (1). – С. 1-88.

14. Биков В.Ю. (2009) Інноваційний розвиток суспільства і сучасні мережні технології систем відкритої освіти Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти, м. Харків (23). – С. 24-49.

15. Биков В.Ю., Мушка І.В. (2009) Електронна педагогіка та сучасні інструменти систем відкритої освіти Інформаційні технології і засоби навчання, 5 (13).

16. Биков В.Ю. (2008) Дистанційна освіта // Енциклопедія освіти. – С. 191.

17. Вартанова Е. Информационное общество в стратегии Европейского Союза. Информационное общество: необходимость государственного подхода. — [Електронний ресурс] — <http://internews.ras.ru/ZIP/43/europe.html>
18. Brynjolfsson, Erik, Yang, Shinkyu. Information Technology and Productivity: A Review of the Literature, February 1996, MIT Sloan School of Management, Cambridge, Massachusetts
19. Великий тлумачний словник сучасної української мови. — К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. — С. 445.
20. Глушак О.М. Проблеми впровадження ІКТ у систему загальної середньої освіти України і досвід їх вирішення. / О.М. Глушак, Н.П. Бондар // Вісник ЛДУ БЖД. Львів. — 2010. — № 4. — ч. 2. — С. 42–45.
21. Глушак О.М. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення ефективності управління навчальним процесом / Л.М. Огнівчук, О.М. Глушак // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіті, наука, виробництво. Науковий журнал. Вип. 5. — Луцьк: ЛНТУ, 2011. — С. 201-207.
22. Глушак О.М. Деякі аспекти зарубіжного досвіду формування інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів. [Електронний ресурс] / О.М. Глушак // Науковий вісник Донбасу. — 2013. — № 1(21). Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13gomvz.pdf>
23. Глушак О.М. Застосування мережевих технологій в навчально-виховному процесі ВНЗ. [Електронний ресурс] / О.М. Глушак // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2013. — Том 37 (№5). — С. 81-88. Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/889/677>.
24. Гриценко О.М. Мас-медіа у відкритому інформаційному суспільстві й гуманістичні цінності: Монографія. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. — С. 23.
25. Гречихін А.А. Інформаційна культура: Досвід типологічного визначення // Проблеми інформаційної культури: Зб. □ед. /Під. □ед.. Ю.С. Зубова, І.М. Андрєєвой. — М., 1994. — С. 15
26. Гуржій А.М., Топузов О.М., Волинський В.П., Дідковський І.В. (2014) Електронні підручники, аудіовізуальні електронні засоби і охорона здоров'я учнів // Педагогіка і психологія, 1 (82). — С. 45-51.
27. Гуржій А.М., Карташова Л.А. (2013) Проблеми наступності навчання інформаційних технологій у школі й вищому педагогічному навчальному закладі Інформаційні технології в освіті (15). — С. 11-18.
28. Дем'яненко В.М., Лаврентьєва Г.П., Шишкіна М.П. (2013) Методичні рекомендації щодо добору і застосування електронних засобів та ресурсів навчального призначення // Комп'ютер у школі та сім'ї, 1 (105). — С. 44-48.
29. Державна цільова програма впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-

комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року
Постанова Кабінету Міністрів України.

30. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття» // Освіта. – 1993. – № 44-46.

31. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України; головний ред. Василь Григорович Кремінь]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

32. Жалдак М.І. (2011) Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі // Інформатика та інформаційні технології в навчальному закладі, 4-5. – С. 76-82.

33. Жалдак М.І. (2010) Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання – становлення і розвиток // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 9 (16). – С. 3-9.

34. Жалдак М.І. (2008) Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання в загальноосвітній середній школі // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах, 5 (17). – С. 4-9.

35. Жалдак М.І. (2007) Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і в вузі // Педагогічна і психологічна науки в Україні. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. – Том 2. Дидактика, методика, інформаційні технології.

36. Жалдак М.І. Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: 36. наук. праць / Редкол. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. – Вип. 7. – 2003. – С. 3–16.

37. Жильцов О.Б., Леонтьєва О.В. (2012) Портрет першокурсника сучасного університету // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (28—29 березня). С. 122-127.

38. Жук Ю.О., Шишкіна М.П. Електронний підручник та проблема систематики комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання // Нові технології навчання, 2000. – Вип.25. – С. 44-49.

39. Жук Ю.О., Биков В.Ю., Величко С.П., Соколюк О.М. (2014) Комп'ютерно орієнтовані педагогічні технології у шкільному навчальному процесі // Наукові записки, 5. – С. 3-8.

40. Жук Ю.О. (2014) Пошуково-дослідницька діяльність підлітка в комп'ютерних інформаційних мережах // Інформаційні технології і засоби навчання. – Т.38, 6. – С. 63-69.

41. Жук Ю.О., Соколюк О.М. (2012) Інтернет орієнтовані педагогічні технології: проблема інтерпретації поняття // Інформаційні технології і засоби навчання, 4 (30).

42. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР.). – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004 (із змінами, внесеними згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014).

43. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>

44. Запорожченко Ю.Г. (2012) Сучасні тенденції розвитку стандартизації вимог до засобів ІКТ навчального призначення // Інформаційні технології в освіті – Вип.11. – С. 19-23.

45. Запорожченко Ю.Г. (2008) Дистанційне навчання як провідний засіб інформаційної технологізації системи освіти Ірландії // Вища освіта України (10).

46. Зернецька В. Глобальний розвиток системи масової комунікації і міжнародних відносин. – К.: Освіта, 1999. – С. 46-47.

47. Згуровський М.З. Інформаційні мережні технології в науці та освіті. //Дзеркало тижня. – 2002. – 6-12 липня. (№25 (400).

48. Калюжна Т.М. Організаційно-педагогічні умови застосування освітньо-наукового порталу в системі екстернатної підготовки фахівців у технічному університеті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Т.М. Калюжна – К., 2009. – 20 с.

49. Компьютерная технология обучения. Словарь-справочник / Под ред. В.И. Гриценко, А.М. Довгялло. – Киев: Наукова думка, 1992. – 650 с.

50. Крупський Я.В. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій : словник / Я.В. Крупський, В.М. Михалевич. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 72 с.

51. Кушніренко О.М. Актуальність застосування комп'ютерно-орієнтованого навчання у фаховій підготовці інженерів //УДК 378.147:004:622 ДВНЗ.

52. Keyworth G.A., II. People and Society in Cyberspace. The Shape of Things: Exploring the Evolving Transformations in American life – [Електронний ресурс] – <http://pff.org>

53. Лалл Дж.. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід. – К. :К.І.С., 2002. – С. 17-19.

54. Liikanen, Erkki, Member of the European Commission responsible for Enterprise and the Information Society. eEurope: Evolution or Revolution? Jacques Delors Foundation, Lisbon, 13 April 2000 – <http://www.ispo.cec.be>

55. McArthur, D., Lewis, M.W., and Bishay, M. The Roles of Artificial Intelligence in Education: Current Progress and Future Prospects. - RAND, Santa Monica, CA, DRU-472-NSF. – 1993.

56. Molnar, Andrew R. Computers in Education: A Brief History // T.H.E. Journal Feature, June 1997 – vol.24 – n.11.

57. Науменко О.М. Основні ознаки комп'ютерно орієнтованого середовища та шляхи його формування [Електронний ресурс] / О.М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. Електронне фахове видання. – Режим доступу. – http://lib.iitta.gov.ua/281/1/Науменко_Ознаки_освітнього_середовища_на_вчального_закладу.pdf

58. Науменко О.М. Особливості інтеграції комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання в процесах підготовки вчителя у педагогічному коледжі. / О.М. Науменко // Інформаційні технології і

засоби навчання:електронне наукове фахове виховання / Ін-ст.інформаційних технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту АПН України; гол.ред: В.Ю. Биков.-2009.-№3(11).

59. Nicholas Negroponte. Being digital. – N.Y., 1995.

60. Носенко Ю.Г., Шишкіна М.П. (2015) Актуальні напрями розвитку хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища педагогічних систем: з досвіду роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, 16 (23). – С. 153-158.

61. Носенко Ю.Г. (2015) Еволюція хмарних обчислень як актуального засобу навчання // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах, 5.

62. Носенко Ю.Г., Яцишин А.В. (2015) Використання електронних соціальних мереж для розвитку інформаційної культури дітей та молоді з функціональними обмеженнями Освіта та розвиток обдарованої особистості, 12 (43). – С. 31-38.

63. Овчарук О.В., Гуржій А.М. (2013) Дискусійні питання інформаційно-комунікаційної компетентності: міжнародні підходи та українські перспективи // Херсонський державний університет.

64. Пилипчук А.Ю. Система освіти як об'єкт інформатизації: структура системи освіти. [Електронний ресурс] / Пилипчук А.Ю // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №4. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em8/emg.html> – Заголовок з екрана.

65. Положення про дистанційне навчання – [Електронний ресурс] – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>

66. Постанова кабінету міністрів від 7 грудня 2005 року № 1153 Про затвердження програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006 – 2010 роки»

67. Recommendations to the European Council. Europe and the global information society – [Електронний ресурс] – <http://www.ispo.cec.be/infosoc>

68. Сосніна Т.Н., Гончуков П.Н. Словник трактування поняття «Інформація». – 1997. – С.48

69. Співаковський О.В. Побудова ІКТ інфраструктури ВНЗ: проблеми та шляхи вирішення / О.В. Співаковський, М.О. Вінник, Ю.Г. Тарасіч // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Т. 39, вип. 1. – С. 99-116. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2014_39_1_11.

70. Співаковський О.В., Львов М.С., Кравцов Г.М., Крекнін В.А., Зайцева Т.В., Кушнір Н.А., Кот С.М. Педагогічні технології та педагогічно-орієнтовані програмні системи: предметно-орієнтований підхід. // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2002. — №2 (20). — С. 17-22.

71. Співаковський О.В. Інформаційні технології в реалізації компонентно-орієнтованого навчання – Комп'ютер у школі та сім'ї, 2003. – №6. – С 21-23

72. Спірін О.М., Одуд О.А. (2016) Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Хмарні інформаційно-аналітичні технології у науково-дослідному процесі» // Інформаційні технології і засоби навчання, 2 (52). – С. 108-120.

73. Спірін О.М., Новицька Т.Л., Лупаренко Л.А. (2015) Науково-методичний та координаційний супровід розвитку інформаційного освітньо-наукового простору України // Комп'ютер у школі та сім'ї, 5 (125). – С. 11-18.

74. Спірін О.М. (2012) Оцінювання якості інформаційно-комунікаційних технологій навчання // Педагогічна і психологічна науки в Україні: в 5 т. – Т. 3: загальна середня освіта, 3 (5). – С. 323-324.

75. Спірін О.М. (2011) Критерії зовнішнього оцінювання якості інформаційно-комунікаційних технологій навчання // Науковий часопис, серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання (16).

76. Спірін О.М. (2005) The Present-Day Tendencies of Teaching Informatics in Ukraine // Lecture Notes in Computer Science, Springer-Verlag, Berlin-Heidelberg – (3422). – С. 75-83.

77. Standardization and the global information society, Brussels, 24 July 1996. Communication from the commission to the council and the parliament. On «Standardization and the global information society: The european approach» - <http://europa.eu.int/ISPO/infosoc/legreg/docs/96359.html>

78. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект). – [Електронний ресурс]. – http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/HE%20Reforms%20Strategy%2011_11_2014.pdf

79. Тапскотт Дон. Електронно-цифровое общество. – К., 1999.

80. Тоффлер Э., Тоффлер Х. Создание новой цивилизации. Политика третьей волны. За: Alvin and Heidi Toffler. Creating a New Civilization. The Politics of the Third Wave. – Atlanta, 1995 - <http://www.freenet.bishkek.su/jornal/n5/JRNAL511.htm>

81. Триус Ю.В. Комп'ютерно-орієнтовані методичні системи навчання математичних дисциплін у ВНЗ: проблеми, стан і перспективи // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць / Редкол. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. – Вип. 5. – 2007. – С. 3–14.

82. The information society – [Електронний ресурс]. - <http://europa.eu.int/en/comm/dg10/infcom/euromove/info-soc/en/infosoc.htm#ch9>

83. Шишкіна М.П., Спірін О.М., Запорожченко Ю.Г. (2012) Проблеми інформатизації освіти України в контексті розвитку досліджень оцінювання якості засобів ІКТ // Інформаційні технології і засоби навчання, 1 (27).

84. Шишкіна М.П., Носенко Ю.Г. (2015) Хмарні технології у сучасному навчально-науковому середовищі педагогічного навчального закладу // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. – С. 193-197.

85. Шишкіна М.П. (2014) Шляхи розвитку і підвищення якості електронних ресурсів у сучасному освітньо-науковому середовищі // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання» –IV(12) (31(4)). – С. 274-279.

86. Шишкіна М.П., Запорожченко Ю.Г., Кравцов Г.М. (2014) Перспективи розвитку сучасного навчально-наукового середовища освітніх установ: до 15-річчя Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України // Збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті» – (19). – С. 62-70.

87. Ягупов В.В. Методологические требования компетентного подхода в профессиональном образовании / В.В. Ягупов // Вища освіта України. – 2013. – № 3(50). Додаток 1, том 1. – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології». – Київ-Ялта. – С. 82 – 85.

88. Яцишин А.В. (2015) Інформатизація освіти України: особливості підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації // Матеріали XI Міжнародної конференції «Стратегія якості в промисловості і освіті» (1-5 червня, Варна, Болгарія): В 2-х томах. – Том II. – С. 354-359.

89. Walery I. Bykow. E-pedagogika a wspolczesne systemy nauczania na odleglosc // Kształcenie ustawiczne do wielokulturowosci / pod redakcja Tadeusza Lewowickiego i Franciszka Szloska. – Warszawa – Radom: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, 2009. – С. 356-361.

РЕКОМЕНДОВАНІ ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРІВ

Бобрицька Валентина Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики НПУ імені М.П. Драгоманова

1. *Бобрицька В.І.* Освітня політика України у сфері інформатизації освіти / В.І. Бобрицька // Освітня політика: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В.П. Андрущенка; Авт. кол. : В.П. Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 272-316.
2. *Бобрицька В.І.* Практика за напрямом підготовки «Інформатика» : навч. посіб. / упоряд. В.І. Бобрицька, Г.Ф. Бонч-Бруєвич та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 92 с.
3. *Бобрицька В.І.* Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх викладачів вищої школи / В.І. Бобрицька // Проблеми освіти. – 2011. – № 66. Ч. I. – С. 39 – 44.
4. *Бобрицька В.І.* Інноваційні педагогічні технології: досвід і перспективи впровадження у вищих навчальних закладах України / В.І. Бобрицька // Вища освіта України. – 2011. – № 3 (додаток 1). – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології». – Т. II. – С. 19 – 27.
5. *Бобрицька В.І.* Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій педагогічній освіті // Педагогічна освіта : теорія і практика. Педагогіка. Психологія. – 2011. – № 16 (2) – С. 35 – 39.
6. *Бобрицька В.І.* Компетентнісний підхід у проектуванні науково-дослідницької роботи студентів магістратури / В.І. Бобрицька // Вища освіта України. – 2012. – № 3 (додаток 1). – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології». – Т. 2I. – С. 46 – 54.

7. *Бобрицька В.І.* Технологія формування інноваційного освітнього середовища у вищому педагогічному навчальному закладі в умовах Болонського процесу / В.І. Бобрицька // Теоретичний та науково-методичний часопис «Вища освіта України». – 2012. – № 3 (додаток 2). – Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – Т. 1. – С. 59 – 63.
8. *Бобрицька В.І.* Організаційно-педагогічні умови застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки студентів гуманітарних спеціальностей / В. І. Бобрицька, С. М. Процька // Вісник Житомирського університету – 2013. – С. 34 – 37.
9. *Бобрицька В.І.* Педагогічна технологія як процесуальний компонент навчального процесу у вищому навчальному закладі / В. І. Бобрицька // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія – 2013. – № 23. – С. 29-33.
10. *Бобрицька В.І.* Освітня політика Швейцарії у сфері інформатизації освіти: уроки для України / В. І. Бобрицька // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія та практика навчання і виховання. – 2014. – № 25. – С.10-17.
11. *Бобрицька В.І.* Технологія формування інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах Швейцарії: уроки для України / В. І. Бобрицька // Міжнародний науковий вісник. – Ужгород. 2014. – Вип. 2 (9). – С. 7-17.
12. *Бобрицька В.І.* Основи інформаційної культури бакалаврів з філології: навч.-метод. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Бобрицька, О.М. Глушак. – Полтава : Поліграфічний центр «Скайтек», 2014.– 116 с.
13. *Бобрицька В.І.* Комп'ютерно орієнтоване середовище навчання як засіб формування професійних компетентностей у майбутніх учителів / В.І. Бобрицька, С.М. Процька // Міжнародному семінарі «Хмарні технології в освіті» (20 грудня 2013 р.) – [Режим

доступу] – <http://tmn.csjournals.eu/index.php/cte/2013>
http://www.wiziq.com/online-class/1544639-cte2013_2

14. *Бобрицька В.І.* Актуальність проблеми застосування інформаційно-освітнього порталу у професійній підготовці майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей / В.І. Бобрицька, С.М. Процька // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. (травень 2013 р.) – Рівне : 2013. – С. 20-22.

***Процька Світлана Миколаївна*, аспірант Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, викладач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка**

1. *Процька С.М.* Проблема формування навчально-пізнавальної компетенції студентів молодших курсів класичного університету / Я.С. Фруктова, С.М. Процька // Педагогічний процес: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Випуск 2. – К.: ТОВ Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС» 2011. – С.164-173.
2. *Процька С.М.* Організаційно-методичні аспекти науково-дослідної роботи студентів напряму підготовки «Філологія» / С.М. Процька // Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова; укл. Л.Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – Випуск СІІІ (103). – 284 с. – (Серія педагогічні та історичні науки). – С. 199-205.
3. *Процька С.М.* Формування професійних компетентностей майбутніх філологів засобами комп'ютерно орієнтованого середовища навчання / С.М. Процька // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 39 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ - Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. – С. 399-401.

4. *Процька С.М.* Роль хмарних технологій у формуванні професійних компетентностей бакалаврів філологів в умовах інформатизації освіти / С.М. Процька // Зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благод. фонд ім. Антона Макаренка. – Київ: Едельвейс, 2015. Випуск 5-6. – С. 88-92.
5. *Процька С.М.* Формування інформаційної культури студентів вищих педагогічних навчальних закладів / С.М. Процька // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. Всеук. наук.-практ. конф. (20 квітня 2011 р.) / МОН України, ГУОМ КМДА, Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка та ін. / за заг. ред. Огнев'юка В.О. [редкол.: В.О. Огнев'юка, Л.Л. Хоружа, Н.М. Віннікова, Д.М. Бодненко]. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 129-131.
6. *Процька С.М.* Формування толерантності як складника професійної компетентності студента в процесі вивчення курсу «загальна педагогіка»/ С.М. Процька // Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матер. Міжнарод. Наук.-практ.конф., (16 листоп., М.Київ) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка [та ін.]; за заг. ред. Огнев'юка В.О. [редкол.: В.О. Огнев'юка, Л.Л. Хоружа, С.О. Сисоєва, Н.М. Віннікова]. – К. : Київ. Ун-т ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – С. 252-254
7. *Процька С.М.* Проблема формування загальнокультурної компетенції у студентів класичного університету / С.М. Процька // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матер. Міжнарод. наук.-практ.конф., (28-29 березня) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін.; за заг. ред. В.О. Огнев'юка [редкол.: В.О. Огнев'юка, В.П. Андрущенко, Л.Л. Хоружа, О.М. Олексюк, О.В. Уваркіна, Н.М. Віннікова]. – К. : Київ. ун-т ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 148-153.
8. *Процька С.М.* Використання опорних схем як засобу формування інформаційної компетенції у студентів

класичного університету / С.М. Процька // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. Всеук. наук.-практ. конф. (19 квітня 2012 р.) / МОН України, ГУОМ КМДА, Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка та ін. / за заг. ред. Огнев'юка В.О. [редкол.: В.О. Огнев'юка, Л.Л. Хоружа, Н.М. Віннікова, Д.М. Бодненко]. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 143-149.

9. *Процька С.М.* Проблема формування загальнокультурної компетенції у студентів класичного університету / С.М. Процька // Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., 13 грудня / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Благод. Фонд сприян. розв. осв. ім. Б. Грінченка; [редкол.: В.О. Огнев'юка, Л.Л. Хоружа, О.В. Безпалько, О.В. Уваркіна, Н.М. Віннікова]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 165-169.
10. *Процька С.М.* Дослідження проблеми інформатизації освіти у теорії і практиці зарубежом / С.М. Процька // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. Всеук. наук.-практ. конф. (18 квітня 2013 р.) / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Благод. Фонд сприян. розв. осв. ім. Б. Грінченка / [редкол.: В.О. Огнев'юка, Л.Л. Хоружа, Н.М. Віннікова, Д.М. Бодненко]. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. – С. 77-82
11. *Процька С.М.* Педагогічні умови формування професійних компетентностей у майбутніх філологів засобами комп'ютерно орієнтованої методичної системи навчання / С.М. Процька // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. IV щорічної Всеукр. наук.-практ. конф. 27берез. 2014 р. / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Благод. фонд сприян. розв. осв. ім. Б. Грінченка; за заг. ред. Огнев'юка В.О. ; / [редкол.: В.О. Огнев'юка, Л.Л. Хоружа, Н.М. Віннікова,

- О.В. Дудар]. – К. : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2014. – С. 155-161.
12. *Процька С.М.* Особистісно орієнтоване навчання як складова комп'ютерно орієнтованої системи освіти майбутніх філологів / С.М.Процька // Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки : матер. V щорічної Всеук. наук.-практ. конф., 09 квітня 2015 р. / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Благод. фонд сприян. розв. осв. ім. Б. Грінченка; за заг. ред. Огнев'юка В.О.; / [ред. кол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа, В.В. Прошкін, О.В. Дудар]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – С. 130-134.
  13. *Процька С.М.* Комп'ютерно орієнтована методика формування професійних компетентностей майбутніх філологів у системі дистанційного навчання / С.М.Процька // XI Междунар. конф. «Стратегия качества в пром-сти и образовании», Варна (Болгарія), 1-7 июня 2015 г.: в 2т. Т.1.-Д.; Варна, 2015.-С.370-373.
  14. *Процька С.М.* Використання засобів інформаційно-освітнього порталу у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів / С.М.Процька // Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2013» (12 грудня 2013 р.) – [Режим доступу] – http://project.zu.edu.ua/conference/Conference.php?h_id=4
  15. *Процька С.М.* Комп'ютерно орієнтована методика формування професійних компетентностей майбутніх філологів у структурі КОМСН / С.М.Процька // Звітна наукова конференція присвяченій 15-річчю Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (27 березня 2014 р.) – [Режим доступу] – <http://iitlt.gov.ua/zahodi/konferencz%D1%96%D1%97/konferencz%D1%96%D1%97.html>
  16. *Процька С.М.* Комп'ютерно орієнтована методика формування професійних компетентностей у майбутніх філологів як проблема / С.М.Процька // II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених

- «Наукова молодь-2014» (11 грудня 2014 р.) – [Режим доступу] – http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=5
17. *Процька С.М.* Формування професійних компетентностей майбутніх філологів засобами комп'ютерно орієнтованої педагогічної системи / С.М. Процька // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання АПН України (19 березня 2015 р.) – [Режим доступу] – http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=10
  18. *Процька С.М.* Використання платформи Moodle як елементу комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів / С.М. Процька // Третя міжнародна науково-практична конференція «MoodleMoot Ukraine 2015. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle» (21-22 травня 2015 р.) – [Режим доступу] – <http://2015.moodlemoot.in.ua>
  19. *Процька С.М.* Роль хмарних сервісів у формуванні професійних компетентностей бакалаврів філологів в умовах інформатизації освіти [Електронний ресурс] / С.М. Процька // III Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2015» (10 грудня 2015 р.) – [Режим доступу] – http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=5
  20. *Процька С.М.* Застосування комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів: практичний аспект [Електронний ресурс] / С.М. Процька // Матеріали X Міжнародної конференції «Нові інформаційні технології в освіті для всіх: безперервна освіта» (ITEA-2015) (листопад 2015 р. м. Київ) – [Режим доступу] – <http://issuu.com/iteaconf>
https://issuu.com/iteaconf/docs/2_itea_2014_ua
  21. *Процька С.М.* Використання ментальних карт у комп'ютерно орієнтованій методиці формування професійних компетентностей майбутніх філологів [Електронний ресурс] / С.М. Процька // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання АПН України (21 березня 2016 р.) –

- [Режим доступу] –
http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=10
22. *Процька С.М.* Правові засади формування професійних компетентностей бакалаврів філологів в умовах комп'ютерно орієнтованої освіти [Електронний ресурс] / С.М. Процька // Формування державної освітньої політики: філософські, теоретичні та прикладні аспекти / за ред. В.П.Андрущенко; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. – Тематичний випуск : збірник наукових статей. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 258 с. – С. 124-127.
23. *Процька С.М.* Компоненти комп'ютерно орієнтованої методики формування професійних компетентностей майбутніх філологів [Електронний ресурс] / С.М. Процька // III Міжнародний семінар «Хмарні технології в освіті» (20 травня 2016 р.) – [Режим доступу] –
<http://tmn.ccjournals.eu/index.php/cte/cte2015/schedConf/presentations>
24. *Процька С.М.* Характеристика нормативно-правової база проблеми формування професійних компетентностей майбутніх філологів в умовах комп'ютерно орієнтованої освіти [Електронний ресурс] / С.М. Процька // IV Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2016» (15 грудня 2016 р.) – [Режим доступу] –
http://conf.iitlt.gov.ua/Conference.php?h_id=14

ДОДАТКИ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДОСЛІДНИКІВ

Завдання 1.

1. Прочитайте тексти статей 1, 2, 3.
2. Проаналізувавши текст, здійсніть добірку ключових слів.
3. Здійснивши аналіз освітніх порталів, знайдіть визначення до визначеної добірки дефініцій.
4. Візуалізуйте статтю, використовуючи Хмарні сервіси.
5. Поділіться досягнутими результатами з друзями/однодумцями у соціальних мережах.

Стаття 1.

**В.І. Бобрицька,
С.М. Процька**

Комп'ютерно орієнтоване середовище навчання як засіб формування професійних компетентностей у майбутніх учителів

Ключові слова:

Сучасний етап розвитку вищої педагогічної освіти в Україні актуалізує удосконалення підходів до професійної підготовки майбутнього вчителя. Це продиктовано вимогами до підготовки нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття, а також тенденціями до персоналізації стилю життя майбутнього фахівця освітньої сфери, забезпечення ефективної його професійної діяльності в умовах модернізації вітчизняної вищої освіти. Великі обсяги навчальної інформації та індивідуальний спосіб оволодіння новими видами діяльності зумовлюють те, що навчальна

діяльність сучасних студентів значною мірою визначається їх власною активністю, спирається на осмислене набуття набору компетентностей, які необхідні для успішної самореалізації у майбутній професійній діяльності.

На нашу думку, теперішній час спостерігається стала залежність між професійними успіхами фахівців освітньої сфери і рівнем їх компетентності у галузі інформатизації освіти, що здебільшого визначається не обсягом засвоєного ними змісту знань, які швидко змінюються, а вмінням самостійно набувати нових знань й учити цьому учнів, здійснювати самоконтроль за виконанням дій, здатністю до постійного професійного вдосконалення в умовах інформаційно насиченого середовища навчання.

Різні аспекти проблеми формування інформаційної культури майбутніх фахівців з вищою освітою та підготовки їх до застосування

інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності досліджували В. Биков, М. Жалдак, Н. Морзе, О. Спін, О. Співаковський та інші. Однак, незважаючи на результативність здійснених напрацювань деякі теоретично-прикладні аспекти реалізації компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів, зокрема філологів, потребують подальших наукових розвідок. Зокрема, це стосується актуальності дослідження потенціалу комп'ютерно орієнтованого середовища навчання як засобу формування професійних компетентностей у майбутніх учителів.

Передусім зазначимо, що наша дослідницька позиція суголосна позиції В. Ягупова, що розглядає професійну компетентність як суб'єктивний аспект професійної діяльності фахівця (індивідуальні професійно орієнтовані мотиви, цінності, знання, уміння, здібності, досвід тощо), який обумовлений специфікою зовнішніх умов (об'єктивних аспектів) цієї професійної діяльності

У виконанні завдань цього дослідження важливо визначитися щодо функціонального спектру компетентнісного підходу у проектуванні професійної підготовки майбутніх учителів. Звернемося до напрацювань Л. Єлагіної та Г. Мітяєвої, аналіз яких дає змогу узагальнити перелік цих функцій і виокремити такі:

1) методологічно-регулятивна, яка закладає основи побудови і перенесення у зміст освіти моделей ефективного виконання майбутнім учителем соціокультурних і професійних функцій;

2) концептуально-теоретична, яка визначає зміст професійної освіти у вигляді нового типу освітнього результату – компетенцій;

3) проектно-технологічна, яка зумовлює вибір технологій навчання, що забезпечують формування компетенцій (загальних, предметних), відповідних вимогам освітнього стандарту;

4) моделювально-прогностична, яка полягає у проектуванні моделі отримання нового типу освітнього результату, що орієнтований на вирішення реальних завдань професійної діяльності;

5) критеріально-оцінювальна, яка дає змогу оцінювати якість професійної освіти, формувати культуру професійної діяльності майбутнього фахівця, порівнювати якість підготовки фахівців у різних системах освіти;

6) квалітативна, реалізація якої забезпечує підвищення якості підготовки майбутніх учителів;

7) орієнтувальна, яка визначає: а) напрям здійснення ефективної професійної діяльності майбутніх учителів, відповідність його професійної діяльності вимогам професії; б) вихідні позиції суб'єктів навчального процесу (комплекс знань, умінь, ставлень, цінностей); в) можливості виконання професійної діяльності на рівні мінімальних компетенцій для кожного освітньо-кваліфікаційного рівня; г) форми організації навчального процесу для формування професійної компетентності майбутнього фахівця;

8) практико-орієнтована, яка визначає спрямованість на практичне пізнання та розуміння обраної

професії, виконання типових професійних завдань;

9) адаптивна, яка забезпечує професійну соціалізацію випускника вищого навчального закладу в умовах професійної діяльності;

10) інтеграційна, яка забезпечує зближення змісту професійної освіти і професійної діяльності, мобільність фахівців на міжнародному ринку праці, їх конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг.

Оскільки сучасні суспільні виклики актуалізують упровадження освітніх інновацій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема широкое застосування інформаційно-комунікаційних технологій, для сучасного етапу інформатизації освіти характерним є їх широке застосування: практично в усіх типах навчальних закладів і під час вивчення різних навчальних дисциплін/предметів. Як вважає, О. Науменко, ці процеси зумовлюють необхідність формування в кожному навчальному закладі специфічного навчального простору – комп'ютерно орієнтованого середовища навчання

Теоретично значущими для досягнення мети цього дослідження є умовиводи В. Бикова, який вважає, що активне комп'ютерно орієнтоване освітнє середовище навчального закладу дає змогу розв'язувати на якісно іншій основі низку загальних педагогічних і психологічних завдань формування і розвитку особистості. Обґрунтовуючи свою позицію, вчений зазначає, що широке впровадження новітніх комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання в навчально-виховний процес, по-перше, створює додаткові

можливості для розробки й упровадження новітніх особистісно-орієнтованих освітніх технологій, диференціації навчально-виховного процесу для якомога повнішого розвитку нахилів і здібностей, задоволення запитів і потреб, розкриття творчого потенціалу; по-друге, застосування новітніх комп'ютерно орієнтованих систем і засобів навчання, комплектів навчального обладнання як засобів навчальної діяльності сприяє формуванню необхідних життєвих компетенцій і науково-технологічної культури студентів, що нині є невіддільною складовою загальної культури кожної людини і суспільства загалом.

На основі викладеного, можна стверджувати, що одним із чинників, який суттєво впливає на вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів, є зміст і структура навчально-просторового середовища як засобу формування їх професійних компетентностей. Тому важливою умовою проектування комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища є його відкритість і постійне розширення. Застосування засобів інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) створює реальне підґрунтя для реалізації цієї умови, а також підвищення ефективності процесу професійної підготовки майбутніх учителів за рахунок посилення внутрішньої мотивації і самовизначення тих, хто навчається, формування у них індивідуальних професійно орієнтованих мотивів, цінностей, набуття знань, умінь та досвіду, розвитку здібностей, творчих нахилів тощо. З огляду на це, актуальним є оновлення змісту

навчання у ВНЗ за декількома напрямками, значущість яких може змінюватися з розвитком процесів інформатизації освіти. Перший напрям пов'язаний зі становленням навчальних дисциплін, що забезпечують загальноосвітню та професійну підготовку студентів у галузі інформатики. Другий – зміна наочного змісту всіх навчальних дисциплін на всіх рівнях вищої освіти. Третій напрям стосується глибинного впливу інформатизації на зміну цілей навчання студентської молоді

Враховуючи специфіку майбутньої професійної діяльності студентів філологічних спеціальностей важливо зазначити, що застосування хмарних технологій створює для них на етапі набуття професії умови, важливі для формування індивідуальних професійно орієнтованих мотивів, цінностей, набуття знань, умінь та досвіду, розвитку здібностей, творчих нахилів. Це уможливило реалізацію соціального запиту суспільства щодо підготовки майбутнього вчителя – формування професійно компетентного конкурентоспроможного фахівця освітньої сфери, професійно мобільного, здатного вирішувати нестандартні професійні завдання, самовдосконалюватися, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності.

Стаття 2.

**Жильцов О.Б.,
Леонтьєва О.В.**

**Портрет першокурсника
сучасного університету**

Викладене дає змогу здійснити деякі теоретичні узагальнення. По-перше, усвідомлення майбутнім учителем важливості підвищення якості фахової підготовки в галузі застосування обчислювальної техніки, забезпечення проведення масового комп'ютерного навчання молоді, зумовлює на етапі набуття професійної освіти необхідність розв'язання завдань навчання комп'ютерної грамоти, набуття професійних компетентностей, специфічних якостей користувача різноманітних засобів інформатики і обчислювальної техніки. По-друге, використання потенційних можливостей комп'ютерно орієнтованого середовища навчання як засобу формування професійних компетентностей у майбутніх учителів дасть їм змогу у процесі виконання професійних завдань реалізувати не тільки інформаційно-технологічні, але й психолого-педагогічні цілі, які виведуть процес шкільної освіти на якісно новий інноваційний рівень, забезпечить особистісний розвиток учнівської молоді.

Подальші наукові розвідки спрямовано на розроблення комп'ютерно орієнтованої методики формування професійної компетентності у майбутніх учителів філології у навчальному процесі вищого навчального закладу.

Ключові слова:

З метою адаптації студентів першого курсу до студентського життя, а по суті, до нових умов організації навчання, для поліпшення

планування заходів, спрямованих на гармонізацію відносин у новостворених студентських колективах, виявлення можливих негативних тенденцій у житті першокурсників та для з'ясування цілої низки інших питань у вересні кожного поточного року проводиться анкетування студентів. У Київському університеті імені Бориса Грінченка анкетування першокурсників відбувається третій рік поспіль. В опитуванні беруть участь 92-95 % першокурсників, тобто від 553 до 634 студентів. Запитання кожної анкети згруповано в окремі блоки. Перший блок запитань стосується віку, статі та місяця проживання першокурсників, тобто об'єктивних даних. Переважну кількість вступників складають особи жіночої статі (2009 р. — 79 %, 2010 р. — 80 %, 2011 р. — 82 %), що пояснюється здебільшого педагогічною спрямованістю напрямів підготовки в Університеті. За віком студенти, що вступили на I курс денної форми навчання у 2011 р., розподіляються приблизно так: особи, яким виповнилося 16-17 років, становлять 60, 18-19 років — 35 %, понад 20 років — 5 %. Показники минулих (2009, 2010 рр.) майже однакові: особи, що мають 16-17 років, склали 80 %, 18-19 років — 17 %, понад 19 років — 3 %. Якщо порівняти кількість вступників, що мають понад 18 років, то у 2009, 2010 рр. їх кількість перебувала в межах 20 %, а у 2011 р. — становила приблизно 40 % від вступників на I курс денної форми навчання. Зрозуміло, що у 2011 р. збільшена вдвічі кількість вступників, які закінчили середню школу раніше 2011 р., пояснюється вдало

анонсованою інформацією про значно меншу кількість випускників 11-х класів порівняно з попередніми роками при майже не змінній кількості ліцензованих місць у ВНЗ.

Що стосується географії місць проживання, то у 2011 р. 83 % вступників мешкали в м. Києві та Київській області. В попередні два роки цей показник знаходився в таких самих межах. Якщо розглянути питому вагу саме киян, то порівняно з попередніми роками їх кількість зменшилась з 66 % у 2009 р. до 51 % у 2011 р. Пояснень такому зменшенню може бути кілька. З одного боку, це суто об'єктивні чинники: у 2011 р. вступати до вищих навчальних закладів у Київ їхала значно більша кількість випускників шкіл, ніж у попередні роки; а з іншого боку — це суб'єктивний вплив, зумовлений стрімким розвитком Університету за останні роки. Київський університет імені Бориса Грінченка, який є вищим навчальним закладом комунальної форми власності, стає більш відомим за межами столиці. Цьому сприяє низка заходів, що проводяться Університетом в різних напрямках суспільного життя.

Цікавим є і той факт, що приблизно один із 25 випускників середніх шкіл міста Києва став студентом першого курсу денної форми навчання Київського університету імені Бориса Грінченка, а з тих киян-випускників, котрі відвідали Дні відкритих дверей, до Університету вступив кожний сьомий старшокласник. Другий блок запитань «Анкети першокурсника» стосується мотиваційних аспектів щодо професійного вибору вступників. Так, з'ясовуючи фактори,

що суттєво вплинули на вибір ВНЗ для продовження навчання, впродовж усіх трьох років анкетування перші позиції займають «поради друзів», тобто у 2009 р. Київський університет імені Бориса Грінченка за порадою друзів обрали 32 % першокурсників, у 2010 р. — 33 % й у 2011 р. — 29 %. Серед чинників, які впливали на вибір ВНЗ, досить вагома частка вступників зазначає вдалу, структуровану, зручну у використанні презентацію

Стаття 3.

Биков В.Ю.,

Спірін О.М.,

Лупаренко Л.А.

Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень

Ключові слова:

1. ВСТУП

Одним з головних пріоритетів розвитку вітчизняної психолого-педагогічної науки є підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення розвитку освітньої галузі України. Адекватно до розвитку інформаційно-комунікаційних мереж (ІКМ) та формування в планетарному масштабі інформаційного простору підтримки різноманітної діяльності людини розвивається система освіти, яка все більше набуває ознак відкритої: швидкими темпами здійснюється інформатизація освітньої галузі; освітнє і навчальне середовища переважно формуються на базі комп'ютерно орієнтованих

матеріалів на офіційному сайті Університету: у 2011 р. на провідний вплив матеріалів сайту щодо вибору ВНЗ вказали 28 % вступників, проти 22 % та 23 % у 2009 р. і 2010 р. відповідно. Очевидно, що зазначені показники є досить високими, як у поточному, так і в попередніх роках. Поступове зростання зазначеного показника, на нашу думку, пояснюється поліпшенням оформлення сайту, постійною його модернізацією тощо.

засобів, що постають в сучасних педагогічних системах і як предмет вивчення і як засоби навчання; в освітньому процесі широко застосовується Інтернет, його комунікаційні властивості; електронні ресурси і сервіси; створюється і використовується в навчально-виховному процесі широкий спектр електронних освітніх ресурсів (ЕОР); змінюються функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ; учні, вчителі, організатори освіти опановують нові ІКТ-компетентності; інформатизація освіти все більше пов'язується з новими результатами навчальної діяльності, з підвищенням ефективності процесів управління системою освіти на всіх її організаційних рівнях.

Для проведення моніторингу впровадження наукової продукції, що здійснюється щонайменше протягом трьох років з моменту її створення, на рівні установ-виконавців психолого-педагогічних науково-дослідних робіт (НДР) застосовуються переважно традиційні технології, що рідко

передбачають використання інших засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), аніж текстові редактори або електронні таблиці. Результати наукових досліджень, наукова та науково-технічна продукція все частіше подається у вигляді електронних ресурсів, що зумовлює проблеми уточнення, розширення складу та видів інформаційно-комунікаційних засобів моніторингу впровадження таких результатів і розроблення науково-обґрунтованих способів, методів та прийомів їх застосування. Є потреба у використанні новітніх технологій моніторингу впровадження результатів досліджень у галузі педагогічних та психологічних наук, де особливо це стосується робіт, спрямованих на вирішення теоретичних і методичних проблем використання ІКТ в освіті, психолого-педагогічного обґрунтування розроблення цих технологій для забезпечення функціонування та розвитку освітніх систем. Тому актуальними постають проблеми добору відкритих web-орієнтованих систем моніторингу процесу освітнього впровадження результатів науково-педагогічних досліджень (НПД).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині постійно зростають вимоги щодо підвищення якості, продуктивності та результативності індивідуальних досліджень вітчизняних наукових і науково-педагогічних працівників: дисертаційних робіт, що приймаються до захисту за умови опублікування результатів щонайменше в одному з міжнародних наукових фахових

видань або у вітчизняному фаховому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних; поточних наукових досліджень членів випускових кафедр університетів, де передбачається включення показників цитування публікацій вчених у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, до державних вимог з акредитації.

Останнім часом у вітчизняних наукових колах все більше надається уваги індексам цитувань публікацій окремих дослідників, наукових колективів, фахових видань. Поряд із розробленням підходів щодо добору наукометричних показників та визначенню відповідних рейтингів висловлюється критичне ставлення до поспішного впровадження таких нововведень.

У галузі психолого-педагогічних наук виникає потреба в обґрунтуванні, доборі й застосуванні певних індексів цитування, що найбільш повно відповідають специфіці проведення галузевих досліджень. Поряд із цим постає низка проблем щодо використання відповідних засобів ІКТ для автоматизації процесів визначення таких індексів. Однією з таких проблем є аналіз основних характеристик і напрямів використання наявних web-орієнтованих засобів з прийнятними рівнями доступу до них.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Основні поняття

Попередніми дослідженнями моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт визначено як регулярне відстеження його перебігу шляхом збирання,

опрацювання, зберігання та подання відомостей щодо кількісних і якісних показників оприлюднення, розповсюдження та використання продукції, виготовленої в межах таких робіт.

У галузі психолого-педагогічних наук результатами НДР є: фундаментальних – теорії, концепції, закони, закономірності, принципи, методи, гіпотези, моделі тощо; прикладних – нові методи розв'язання проблем, технологічні рішення, експериментальні зразки, педагогічні та психологічні розробки тощо. Національна академія педагогічних наук України (НАПН України) здійснює моніторинг результатів досліджень, що складають зміст і предметне наповнення:

- наукової продукції (монографії, збірники наукових праць, матеріали конференцій тощо або їх рукописи);

- навчальної продукції (навчальні програми, підручники, навчальні, навчально-методичні, методичні, навчальні наочні посібники, курси, тексти, конспекти лекцій, методичні рекомендації, хрестоматії, зібрання творів, практикуми, альбоми або їх рукописи; засоби навчання такі, як: навчально-наочні ігрові посібники, атласи, навчальні карти, відео- та аудіовізуальні засоби навчання, електронні засоби навчального призначення, електронні засоби загального призначення);

- довідкової продукції (енциклопедії, енциклопедичні, мовні, тлумачні, термінологічні словники, довідники, каталоги або їх рукописи);

- електронних ресурсів (локальні та мережні електронні освітні ресурси – ЕОР, зокрема веб-сайти);

- державних стандартів освіти, навчальних планів та програм;

- аналітичних матеріалів; матеріалів до державних доповідей; експертних висновків, зокрема щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, навчальної літератури, засобів навчання, освітніх ІКТ, проектів нормативно-правових документів, державних і галузевих програм;

- рекомендацій конференцій, інших науково-практичних заходів;

- інформаційних, бібліографічних, реферативних, оглядових видань, дайджестів.

Результати науково-дослідних робіт можуть бути проміжними та кінцевими. Проміжні результати психолого-педагогічних НДР визначаються етапами досліджень. Контроль за етапами виконання дослідження, зазвичай, здійснюється не рідше одного разу на рік. Формами подання проміжного результату є: розділи до монографії, підручника, посібника, аналітичні записки, статті, наукові доповіді, винаходи тощо; а до кінцевих результатів дослідження обов'язково додається перелік відомостей, що підтверджують достовірність їх упровадження.

З огляду на проведений аналіз під моніторингом упровадження результатів науково-педагогічних досліджень розумітимемо процес регулярного відстеження результатів і характеру виконання певних етапів науково-педагогічних досліджень та упровадження їх результатів у

освітню і науково-педагогічну практику.

Цей процес передбачає збирання і зберігання відомостей – встановлених кількісних та якісних показників, що характеризують перебіг виконання й впровадження результатів науково-педагогічних

досліджень, їх аналітичне опрацювання з метою визначення обсягів і характеру оприлюднення, розповсюдження та використання наукової продукції, створеної протягом проведення таких досліджень.

Завдання 2.

1. Прочитайте тексти статей 1, 2, 3, 4.
2. Проаналізувавши текст кожної статті та здійснивши аналіз освітніх порталів, здійсніть добірку варіанту списку джерел з теми дослідження.
3. Візуалізуйте статтю, використовуючи Хмарні сервіси.
4. Поділіться досягнутими дослідницькими результатами з друзями/однодумцями у соціальних мережах.

Стаття 1.

**В.І.Бобрицька,
О.М.Глушак**

Інформаційна культура як педагогічна проблема

Список джерел:

Активне використання ІКТ у всіх сферах людської діяльності сприяло появі таких понять, як інформаційна культура, інформаційна революція, інформаційні технології, інформаційне суспільство. Інформаційне суспільство – це суспільство, у якому більшість працюючих зайнято виробництвом, зберіганням, опрацюванням і реалізацією інформації, особливо її вищої форми — знань (за Н. Макаровою).

В Україні вагомий внесок в розроблення теоретико-методологічних положень формування інформаційної культури як складової

професійної діяльності здійснили В. Биков, Б. Гершунський, С. Гончаренко, Р. Гуревич, М. Кадемія, А. Коломієць, Є. Полат, Л. Петухова, С. Сисоєва, О. Співаковський, О. Спірін, В. Сухіна та інші.

Проблеми формування інформаційної культури особистості надали значну увагу такі вчені: А. Єршов, М. Жалдак, Ю. Зубов, В. Коган, А. Ракітов, Є. Семенюк, Н. Тализіна, В. Уханов та інші. У сучасній науковій літературі приділяється особлива увага визначенню питань, пов'язаних з методологічними аспектами формування інформаційної культури в освітній діяльності вищої школи (А. Ашеров, Т. Бабенко, В. Бобрицька, Ю. Запорожченко, І. Захарова, Ю. Мілігарев, Є. Співаковська-Ванденбенг, О. Суханов, І. Яглом та інші).

Перехід інформації у розряд важливих категорій суспільного розвитку, збільшення об'єму інформації, інформатизація суспільства та розвиток інформаційної техніки стали основними факторами, які визначили виникнення феномену інформаційної культури.

Інформація завжди була важливою складовою життя людини, але до середини ХХ століття не була предметом вивчення впливу на особистість та на суспільство. Ставлення суспільства до інформації змінилося після Другої світової війни, коли економічне лідерство стало ототожнюватися з глибокими знаннями, вмінням швидко нарощувати професійний потенціал за рахунок швидкої обробки інформації. Відповідно даній тенденції слово «інформація» з'явилося у словнику С. Ожогова. Таким чином, докорінна зміна ставлення до інформації пов'язана з тим, що інформацію стали усвідомлювати як стратегічний ресурс, поряд з природними, фінансовими, трудовими та іншими ресурсами розвитку суспільства і держави. Інформація перетворилась на ефективний засіб управління особистістю та суспільством, вона стала також зброєю, підтвердження цього – інформаційні війни.

Узагальнене уявлення про причини актуалізації ролі інформації в загальному розвитку можна прослідкувати у концепції американського вченого А. Тоффлера. Він виділив три основні типи цивілізації: аграрна, індустріальна, інформаційна. В основі кожної лежить технологічна система пов'язана відповідно з матерією, енергією та інформацією.

Все це вимагає ставлення до інформації як до важливого фактору, що визначає розвиток сучасного суспільства.

Високі темпи науково-технічного прогресу, розширення масштабів пізнавальної діяльності людей, виникнення нових наук, швидка зміна не тільки виробничих, а і соціальних технологій – це стало основою для значного росту інформаційних ресурсів. Їх особливістю є те, що з часом їх кількість невпинно збільшується. За даними ЮНЕСКО, на початку ХІХ століття у світ виходило близько 100 наукових журналів, в 1850 році – 1000, в 1900 році – близько 10 тис., в наш час – близько 100 тис. Значне збільшення обсягів інформації в другій половині ХХ ст. отримало назву «інформаційний вибух». Основними причинами інформаційного вибуху були: науково-технічна революція, нові технології в поліграфії, радіо, багатоканальне телебачення, Інтернет, засоби масової інформації, масова освіта. Наслідком інформаційного вибуху є інформаційна криза – протиріччя між великим об'ємом інформації та обмеженими можливостями людини у її опануванні. Серйозні проблеми у зв'язку з інформаційною кризою виникли і у сфері освіти. Постало питання пошуку засобів для ефективної та безпечної роботи з інформацією під час освоєння навчальних програм. Оскільки, негативними в збільшенні об'ємів інформації стали такі явища як «інформаційний шум», повідомлення, які не несуть інформації для користувача, «спам», невідповідність інформації дійсним

потребам користувача, дублювання повідомлень, «повнота» інформації. Суспільство в умовах інформаційної кризи змушене шукати нові підходи до організації системи освіти.

Розвиток інформаційної техніки та технологій став основою розвитку глобального процесу сучасності – інформатизації суспільства.

Інформатизація (від англ. Informatisation) — сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки. Процес інформатизації в різних країнах проходить нерівномірно, різними темпами.

Інформатизація освіти, як складова загальної тенденції глобалізації світових процесів розвитку, на думку В. Огнев'юка, є ефективним засобом зміни традиційного характеру навчання на таке, що передбачає опанування інформаційною культурою. Оскільки, інформаційне суспільство створює можливості сталого розвитку тим, хто має певну інформаційну культуру, знання достатні для використання в освітніх цілях сучасних інформаційних технологій. Цю думку підтримує В. Андрущенко та А. Олійник, які зазначають, що розвиток інформаційних технологій досяг деякої критичної грані, після якої спостерігаємо якісні зміни

інформаційного суспільства, що оточує індивіда.

Поділяючи точку зору С. Сисоевої, вважаємо, що поняття «інформатизація освіти» використовується для означення підготовки людини до повноцінного життя в інформаційному суспільстві, підвищенню ефективності навчального процесу завдяки розширенню обсягів інформації і вдосконалення методів маніпулювання нею, а також набуття користувачами досвіду застосування інформаційних технологій в особистій професійній діяльності. Використання в навчальному процесі сучасних технічних засобів навчання з метою раціонального і інтенсивного комплексного процесу формування знань, умінь та навичок опрацювання інформації, нині здійснюється на основі аналізу інтегрованих баз даних і знань про об'єкт навчання, дослідження або їхнє використання для виконання конкретних завдань.

Передумовами розвитку процесу інформатизації освіти є:

1) зміна структури інформаційної навчальної взаємодії між вчителем та учнем;

2) зміна структури представлення навчального матеріалу і самого навчально-методичного забезпечення;

3) зміна навчального середовища як умови взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу.

Інформатизація освіти є упорядкованою сукупністю взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих

на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу.

Мета інформатизації полягає у реформуванні системи роботи навчальних закладів шляхом створення комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища, в якому створені умови сприятимуть формуванню

інформаційної культури майбутнього громадянина, підготовленого до життя в інформаційному суспільстві, підвищенню якості, доступності та ефективності освіти, наближенню рівня навчання до європейських і світових стандартів, забезпечивши умови для творчого пошуку учителів, інтелектуального та духовного розвитку учнів.

Стаття 2.

**Шишкіна М.П.,
Спірін О.М.,
Запорожченко Ю.Г.**

**Проблеми інформатизації
освіти України в контексті
розвитку досліджень оцінювання
якості засобів ІКТ**

Список джерел:

Постановка проблеми. Початок ХХІ століття ознаменувався стрімким технологічним розвитком, зокрема, появою нових і подальшим удосконаленням існуючих інформаційно-комунікаційних технологій. Оскільки освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, а також економічного зміцнення держави, її авторитету і конкурентоспроможності на світовій арені, безсумнівно, інформатизація освітньої галузі, її унормування відповідно з міжнародними стандартами і вимогами сучасності є завданням першочергового значення.

Незважаючи на низку соціальних і економічних проблем, наша держава здійснює рішучі кроки в напрямі побудови інформаційного суспільства, визначаючи

інформатизацію освіти як одну з важливих передумов зміцнення і зростання інтелектуального потенціалу нації. Серед важливих урядових ініціатив у цьому напрямі варто зазначити такі: Державна цільова програма впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року; Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2011–13 роки, Державна цільова соціальна програма підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року, а також освітні проекти, зокрема, Національний проект «Відкритий світ».

Запровадження цих програм спрямоване на досягнення нової якості освіти на сучасному етапі формування інформаційного суспільства, удосконалення науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення процесу інформатизації, реформування і розвиток інформаційного середовища навчання, поліпшення якості засобів ІКТ для загальноосвітніх навчальних

закладів, підвищення загального рівня е-навчання.

Проблеми інформатизації освіти потребують проведення комплексних фундаментальних досліджень процесів створення і впровадження засобів ІКТ. Це обумовлено стрімким розвитком технологій, виникненням не лише нових електронних засобів і ресурсів, але й нових технологічних платформ, інструментальних засобів, що змінюють уявлення про інфраструктуру організації процесу навчання і його інформаційного наповнення. Мова йде про такі перспективні технології, як хмарні обчислення, адаптивні інформаційно-комунікаційні мережі, віртуальне і мобільне навчання тощо.

Стан розвитку досліджень інформатизації освіти України

Сучасний стан інформатизації освітніх систем характеризується поширенням інноваційних технологій дистанційної освіти, засобів розподіленого і віртуального навчання, розвитком сервісів інформаційно-комунікаційних мереж, наповненням освітнього середовища якісними ресурсами, що збагачує і розширює можливості навчання. Нинішня тенденція полягає у значному розмаїтті і складності систем електронного навчання. Це дає більше можливостей для інтеграції, концентрації і вибору ресурсів і систем. Для того щоб можна було зробити виважене рішення стосовно добору і доцільності використання тієї чи тієї інформаційно-технологічної платформи навчання, ресурсів для його наповнення, на перший план висуваються проблеми оцінювання якості засобів ІКТ. Тобто

якість електронних засобів особливо суттєва в тому контексті, коли інтенсивно розвиваються інструменти і платформи надання освітніх ресурсів, змінюються форми і методи організації середовища й управління в системах е-навчання.

Серед причин, які перешкоджають більш інтенсивній інформатизації є не лише відсутність необхідної кількості комп'ютерів, устаткування, програмного забезпечення. Серед головних проблемних питань залишається те, як саме використовується апаратно-програмне забезпечення, які існують шляхи поліпшення навчального процесу за умов комп'ютерної підтримки. Це потребує визначення тенденцій розвитку ІКТ, аналізу передового вітчизняного і зарубіжного досвіду, виявлення кращих зразків програмного забезпечення, обґрунтування шляхів добору ресурсів і організації певних систем електронного навчання.

Дослідженню різних аспектів інформатизації освітньої галузі в Україні присвячені роботи В.Ю. Бикова, М.І. Жалдака, В.В. Лапінського, А.Ф. Манако, Н.В. Морзе, С.А. Ракова, О.М. Спірна, О.В. Овчарук, Ю.В. Триуса та ін. Питаннями оцінювання якості електронних засобів і ресурсів навчального призначення займалися такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як І.Є. Вострокнутв, С.Г. Григор'єв, В.В. Гриншкун, М.І. Жалдак, Т.І. Коваль, В.В. Лапінський, А.Ф. Манако, Н.В. Морзе, І.В. Роберт та ін. Утім, стрімкий розвиток нових технологічних засобів, програмних продуктів, електронних, комунікаційних мереж зумовлюють потребу аналізу сучасного стану

інформатизації освіти в Україні й визначення її подальших перспектив і тенденцій розвитку в контексті підвищення якості інформаційно-комунікаційних технологій.

Як визначити, які засоби і технології найбільш продуктивні для підтримки навчальної діяльності, для досягнення необхідного рівня якості освіти і формування компетентностей учнів? Відповідь на це запитання залежить від змісту електронного навчання, від того, які застосовуються методи і способи оцінювання систем електронного навчання, а також від вибору і використання технологій їх реалізації.

Розвиток нових технологій характеризується низкою показників, що стосуються різних аспектів застосування систем електронного навчання.

Однією з проблем у сфері реалізації електронного навчання є забезпечення його доступності. Цей показник стосується наявності й організації доступу до необхідних систем навчання, розширення участі, що на наш час розглядаються у двох аспектах. Поняття «доступ до е-навчання» трактується, по-перше, як зміст і обсяг послуг, наявних у певний час. По-друге, як комплекс майнових, соціальних, класових, статевих, вікових, етнічних чинників, фізичних чи розумових здібностей та інших чинників, що впливають на реалізацію е-навчання і мають бути враховані під час його проектування.

Поряд із цим, серед суттєвих причин, які перешкоджають ширшому впровадженню і використанню систем електронного навчання, є такі, як наявність достатньої кількості комп'ютерів,

програмного забезпечення і необхідних сервісів, доступу до Інтернету, включаючи широкопasmовий доступ, швидкість з'єднання тощо. Розгляд цих питань суттєво залежить від вибору платформи реалізації електронного навчання, на базі якої організується добір і використання різноманітних типів ресурсів, їх систематизація й оптимізація використання.

Варто також звернути увагу на доступність важливої інформації, чи є зручні можливості пошуку і вибору необхідного навчального матеріалу. Цей чинник також є критичним у разі залучення до процесу навчання необхідних ресурсів на електронних носіях.

Існує ще один вимір доступу до е-навчання, що стосується обмежень у часі і просторі. Ця суперечність розв'язується певною мірою за рахунок використання мобільних технологій і розподіленого навчання, які є перспективним напрямом розвитку систем відкритої освіти.

Наступний показник стосується якості освітніх послуг, що надаються за допомогою систем е-навчання. Якість електронного навчання і її оцінювання мають багато рівнів таких, як: зміст освіти, рівень підготовки методичних і навчальних матеріалів; персонал і кваліфікація викладачів; стан матеріально-технічного забезпечення; управління навчальним процесом; рівень знань і компетентностей учнів та інших.

Предметом численних досліджень є питання оцінювання результатів навчання за допомогою комп'ютера. Технологія оцінювання стосується багатьох аспектів середовища навчання. Серед труднощів, які виникають у реалізації

електронного оцінювання є такі, як ризик відмови обладнання, висока вартість потужних серверів із великою кількістю клієнтів, необхідність опанування технології оцінювання студентами і викладачами та інші.

Якість навчальних матеріалів потребує врахування також вимог до обслуговування, управління, проектування інтерфейсу, ергоно-

міки, гігієни та інших. Ці питання не втрачають актуальності у зв'язку зі швидким оновленням комп'ютерної техніки. Розробка й упровадження навчальних матеріалів і ресурсів на електронних носіях суттєво взаємообумовлена використанням ефективних методів оцінювання їх якості.

Стаття 3.

**Співаковський О.В.,
Алфьорова Л.М.,
Алфьоров Є.А.**

Досвід впливу інформаційно-комунікаційної інфраструктури ХДУ на рівень підготовки майбутніх провідних фахівців у галузі ІТ

Список джерел:

1. Актуальність

Сучасний етап світового розвитку інформатизації суспільства вимагає впровадження у ВНЗ нових сервісів і ресурсів академічного спрямування. Згідно з листом № 1/9-196 від 16 березня 2012 року Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо підготовки кадрів для ІТ галузі» у підготовці кадрів з вищою освітою для ІТ сфери існують проблемні питання, пов'язані з відсутністю взаємодії ІТ освіти і ринку праці в ІТ галузі, що призводить до виникнення низки проблем з працевлаштуванням випускників ІТ спеціальностей, тривалого строку адаптації випускників на робочому місці тощо. Як розв'язання даних проблем пропонується створення спільно з провідними вітчизняними і

зарубіжними компаніями навчальних (навчально-практичних) центрів при університетах.

Актуальність статті полягає у висвітленні досвіду роботи інформаційно-комунікаційної інфраструктури ХДУ. Найлегше адаптуються в професії ті випускники, які використовують дослідницькі методи набуття знань, які фундаментальністю знань забезпечують загальне технологічне поле пізнавальної діяльності, які виявляють готовність працювати у суспільстві, заснованому на знаннях.

Тісна, плідна співпраця університету з ІТ компаніями дозволяє створити оптимальні умови для професійного розвитку й адаптації студентів. Уже десять років на базі Херсонського державного університету для налагодженої роботи функціонують і взаємодіють багато відділів і служб та кафедра інформатики, які разом відіграють важливу роль у роботі університету у сфері ІТ. Разом із Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Європейським союзом, інститутами і компаніями всі вони забезпечують проведення спільних досліджень, розробку проєктів,

виконання науково-технічних робіт і трансфер знань.

2. Напрями роботи ХДУ у сфері ІТ

У ХДУ функціонує відділ забезпечення академічно-інформаційно-комунікаційної інфраструктури, який спільно з кафедрою інформатики ХДУ сприяє науково-дослідній роботі студентів у сфері ІКТ і розробці прикладних додатків для зручного використання в навчальному процесі. Основна діяльність ведеться за такими напрямками.

- Розробка концепцій порталів дистанційної освіти для дисциплін.

- Створення та впровадження в освітній процес web-мультимедійних енциклопедій, інтегрованих середовищ навчання для природничо-математичних і гуманітарних наук.

- Розробка й апробація нових педагогічних та інформаційних технологій.

- Розробка програмних засобів навчання для підтримки практичної діяльності студентів.

- Інсталяція і підтримка програмних засобів навчального призначення.

- Публікація курсів на системах дистанційного навчання «KSU Online», «Херсонський віртуальний університет».

- Проведення анонімого анкетування за допомогою сервісу «KSUFeedback».

- Надання поштових скриньок для студентів, що працює на основі служби Microsoft Windows Live Hotmail, і консультації з отримання облікових записів співробітниками у мережі університету, що теж включає поштову скриньку.

- Створення яскравих мультимедійних презентацій.

- Створення графічних об'єктів і виготовлення макетів поліграфічної продукції.

- Фото- і відеозйомка факультетських і загальноуніверситетських заходів; створення відеосюжетів; публікація їх на YouTube.

- Консультація з отримання прав доступу до сервісів і ресурсів ХДУ.

- Проведення виробничих практик для студентів спеціальності «Інформатика».

Основними напрямками дослідницької і навчально-методичної діяльності є:

- нові інформаційні технології в науці, освіті та управлінні;

- технологічні і методичні аспекти використання інформаційних технологій навчання у вищих навчальних закладах;

- дистанційні технології навчання;

- створення і впровадження в освітній процес сучасних інтегрованих середовищ навчання, орієнтованих на активне використання Web-мультимедійних Internet-технологій.

Херсонський державний університет веде співробітництво і з Європейським союзом і США. Разом зі студентами виконано низку міжнародних проектів у партнерстві з університетами Ніцца-Софія Антиполіс (Франція), Глазго Каледонія (Великобританія), Клагенфурта (Австрія), Евле (Швеція), Державним університетом штату Нью-Йорк у Кентоні й Потсдамі.

Студенти факультету фізики, математики та інформатики спеціальності «Інформатика» і «Програмна інженерія» під час проходження практики у відділах і службах університету отримують глибоку фундаментальну і спеціальну підготовку.

Кращі студенти інституту скеровуються на стажування, ознайомчі практики і навчання в університетах Франції, Німеччини, Великобританії тощо.

Мають можливість працювати в університеті або в такі фірми, як DataArt, PostIndustria, Автопланета, Херсон-інфо.

Під керівництвом провідних науковців кращі студенти

залучаються до науково-дослідної роботи, що є передумовою можливості подальшого навчання в аспірантурі.

Спеціалісти компаній DataArt, PostIndustria залучаються до навчального процесу зі студентами спеціальностей «Інформатика», «Програмна інженерія». Тим самим спрямовують студентів за напрямками сучасних потреб інформаційних технологій, демонструють майбутнім спеціалістам темпи, масштаби і технологічну оснащеність роботи в ІТ компаніях. Студенти мають можливість одними з перших тестувати нові програмні й апаратні засоби.

Стаття 4.

**Гуржій А.М.,
Лапінський В.В.**

Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів

Список джерел:

Постановка проблеми. В освіті України склалась ситуація, яку можна схарактеризувати як розвиток нового освітнього середовища, необхідними складовими якого на всіх рівнях (від учня до управління навчальним закладом і системою освіти) стали інформаційні технології. Необхідною складовою навчального середовища нового типу є обладнання (здебільшого – мультимедійна система), використовуване для забезпечення навчального процесу. Не менш важливою є складова середовища,

якою опосередковано зміст навчання і управління процесом навчання, тобто електронні засоби навчального призначення (ЕЗНП), до яких належать програмні засоби навчального призначення, електронні бази даних з відповідним наповненням (бібліотеки електронної наочності, електронні довідники і словники тощо). ЕЗНП як підклас електронних освітніх ресурсів (ЕОР) виконують кілька важливих дидактичних функцій, поєднуючи в собі:

- засіб зберігання і відтворення змісту навчання;
- засоби унаочнення навчального матеріалу;
- модель (моделі) об'єктів вивчення;
- середовище і засоби перетворювальної діяльності учнів над моделями об'єктів вивчення;
- засоби організації управління навчальним процесом.

З огляду на важливість ЕОР і ЕЗНП як дидактичного забезпечення навчально-виховного процесу, до їх якості мають висуватись вимоги, не менш жорсткі, ніж до підручників, інших засобів навчання. Дотримання цих вимог має забезпечуватись певною системою заходів і нормативних документів.

Аналіз актуальних досліджень. Інвестиції в світову систему освіти, спрямовані на використання ІКТ у навчанні, протягом 2005 – 2009 рр. збільшились від 17 млн. до 20,8 млн. доларів США, разом з тим дослідження вказують на те, що: "Прогрес ІКТ у школі відбувається нерівномірно і по-різному для різних шкіл і різних технологій. Картина досягнень не виглядає цілісно, хоча досягнення зростають в окремих випадках: у певних умовах, з деякими учнями і в деяких дисциплінах" (цитата зі звіту про дослідження England Harnessing Technology Schools Survey, 2008, Vesta, UK, 2008).

Нову еру інформатизації освіти у США можна вважати започаткованою документом The Power of the Internet for Learning: Moving from Promise to Practice / Report of the WebBased Education Commission to the President and the Congress of the United States, 2000, оскільки, розпочинаючи з його опублікування, в США інформатизація освіти має пріоритетом не наповнення навчальних закладів апаратними засобами, а створення мережевої освітньої інфраструктури. На перший план виноситься ідея навчання в інтерактивному спілкуванні з використанням мережевих засобів. Разом з тим поширюється й ідея

використання мереж. Це, переважно, університетські банки даних, мультимедійних ресурсів, лекцій провідних викладачів тощо. Великого значення набули загальнодоступні ресурси у формі електронних бібліотек.

Слід відзначити, що в США і Канаді створено та функціонують системи підтримки багатомовного мережевого супроводу таких засобів навчання як "інтерактивні дошки", найбільш відомими з яких є портали компанії Smart і eInstruction@technology (у минулому – InterWrite), на яких учителі можуть отримати допомогу у формі готових уроків, бібліотек програмних засобів і зображень (галерей, за прийнятою виробниками термінологією).

Європейський союз у Лісабонській стратегії на 2000–2010 рр. визнає електронне навчання (e-learning) інструментом побудови динамічної конкурентоздатної економіки, заснованої на знаннях, створення простору навчання протягом всього життя. Для реалізації цього напрямку ще в 2003 році прийнято програму інтеграції ІКТ в освіту на 2004–2006 рр. (англ. e-learning programme), а в 2006 р. – програма навчання протягом всього життя (англ. lifelong learning program – LLP) на 2007–2013 рр., в яку були інтегровані всі програми, що існували на цей момент.

Велика Британія вийшла на перше місце в Європі по забезпеченню доступу викладачів до інформаційних і комунікаційних технологій, їх компетенції та мотивації до використання ІКТ у навчальному процесі. Частка таких викладачів складає 60,2 %. Наступний крок – глибоке

оволодіння новою "електронною" педагогікою (e-pedagogy) – передбачений урядовою стратегією розвитку освіти на 2008–2014 рр. Значна увага приділяється поширенню передового педагогічного досвіду. З цією метою розроблено систему "5E" – Беріть участь, Досліджуйте, Пояснійте, Розробляйте, Оцінійте (англ. Engage, Explore, Explain, Elaborate, Evaluate), що репрезентує зразки передового педагогічного досвіду і містить описання критеріїв визначення якості навчання. Існує система загальнодоступних банків електронних засобів навчального призначення (ЕЗНП) як фінансованих державою, так і корпоративних.

Разом з тим не скрізь і не завжди витрати на інформатизацію навчального процесу виправдовуються результатами навчання. Прикладом можуть бути результати, отримані в системі освіти Фінляндії, яка є однією з найкращих у світі. Незважаючи на те, що забезпеченість засобами ІКТ фінської системи освіти становить практично 100 %, тільки 30 % фінських учителів використовують їх на уроках (згідно звіту Організації економічного співробітництва та розвитку – ОЕСР). Багато хто з них просто не розуміє, яким чином технологічні інновації можуть змінити школу.

Починаючи з 80-х років минулого століття, в Україні також набуває розвитку індустрія створення ЕЗНП. Дослідження, виконані на той час і втілені в базі даних ЕЗНП (за тогочасною термінологією – ППЗ, педагогічні програмні засоби), однозначно вказували на необхідність створення та систематичного підтримування відповідного ресурсу, який і було створено. На час створення бази даних до неї було внесено приблизно 200 ЕЗНП (різного призначення та рівня досконалості), отримані результати дали можливість розробити підходи до класифікації ЕЗНП, окреслити науково обґрунтовані підходи до проектування навчально-виховного процесу, орієнтованого на застосування ІКТ.

За умов державного фінансування протягом кількох наступних років (до 2005 р.) було розроблено близько 300 ЕЗНП, які отримали відповідні грифи МОН України, розгорнуто широку апробацію значної їх частини у навчально-виховному процесі (2006 р.). Якість створюваних ЕЗНП була досить високою, що засвідчили результати апробації ЕЗНП у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) України.

Відповіді на Тест для кмітливих

1. 1)
2. 1), 3)
3. 2)
4. 2)
5. 1), 2), 3), 4), 5), 6)
6. 2), 3), 4), 5), 6), 7)
7. 1), 2), 3), 4)
8. 2), 3), 4)
9. 1), 2), 3), 4)
10. 1), 3)
11. 1)
12. 1), 2), 3), 4), 5), 6)
13. 2), 3), 4), 5), 6), 7)
14. 1), 2), 3), 4), 5)
15. 2)
16. 3)
17. 1), 2), 3)
18. 1)
19. 1)
20. 2)

АНКЕТА

Шановні студенти! Вам пропонується дізнатись власний рівень досвіду застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у вивченні дисциплін педагогічного циклу

1. Чи є у Вас удома комп'ютер? *

- Так
- Ні

2. Чи підключений Ваш домашній комп'ютер до мережі Інтернет?

- Так
- Ні

3. Укажіть свій рівень володіння деякими додатками Microsoft Office

	не працюю зовсім	дещо вмію	працюю на елементарному рівні	на працюю на середньому рівні	на працюю на дуже добре!
Word	☐	☐	☐	☐	☐
Excel	☐	☐	☐	☐	☐
PowerPoint	☐	☐	☐	☐	☐
Publisher	☐	☐	☐	☐	☐

4. Чи застосовуєте Ви Інтернет для вивчення дисциплін педагогічного циклу?

- Так
- Ні

5. Як часто Ви застосовуєте комп'ютер для потреб освітнього процесу?

- постійно
- час від часу
- застосовував (застосовувала) лише раз
- не застосовую взагалі

6. У якій із соціальних мереж Ви зареєстровані:

- Однокласники
- Вконтакте
- Facebook
- не зареєстрований (на)
- інший:

7. Чи користуєтеся Ви електронною поштою (чи є у Вас особиста адреса)?

- Так
- Ні

8. Чи є у Вас особистий блог або сайт?

- Так
- Ні

9. Чи є у Вас улюблені Інтернет-ресурси, що допомагають у підготовці до навчальних занять? Які це ресурси

- Ні
- Так

---

10. Оберіть знайомі Вам сервіси ІКТ, які Ви використовували задля вивчення дисциплін педагогічного циклу:

а. сервіс створення тестових форм

- Flickr
- Quia
- інший

б. сервіс для створення блогів

- Youtube

- Blogger
  - інший
- в. соціальні закладки
- Webquest
  - Google sites
  - Wiki
  - Slideshare
  - Community Walk
  - Delicious
  - інші
- г. онлайн перекладачі
- Essay Punch
  - Writing Fun
  - Dvolver
  - Jupiter Grade
  - Nicenet
  - Respondus
  - Podcast
  - Glogster
  - Google Translate
  - інші
- д. соціальні мережі
- ВКОНТАКТЕ (Vkontakte)
  - Однокласники
  - MySpace
  - Friendster
  - Facebook
  - Google+
  - Twitter
  - інші
- е. сервіс створення ментальних карт
- Blabberize
  - Mindomo
  - bubbl.us
  - інший
- ж. сервіси Інтернет телефонії або конференц зв'язку
- ESL video
  - Skype

- інші
- Не застосовую жодного сервісу з цього списку вивчення дисциплін педагогічного циклу

11. Наведіть приклад, як Ви використовували один з вище наведених сервісів для вивчення дисциплін педагогічного циклу під час аудиторного заняття _____

12. Наведіть приклад, як Ви використовували один з вище наведених сервісів для вивчення дисциплін педагогічного циклу для виконання самостійної роботи _____

13. Наведіть приклад, як Ви використовували один з вище наведених сервісів для вивчення дисциплін педагогічного циклу під час підготовки до семінарських (практичних) занять _____

14. Чи є у Вас (особисто!) вільний доступ до Інтернету у навчальному закладі

- Так
- Ні

15. З якою метою Ви використовуєте Інтернет для вивчення дисциплін педагогічного циклу?

- словникова допомога
- пошук інформації
- самонавчання (читання, аудіювання, письмо або говоріння)
- участь в онлайн проектах, олімпіадах
- дистанційне навчання
- пошук методичної літератури
- пошук наукової літератури
- онлайн тестування
- участь в онлайн конференціях
- участь у вебінарах (пасивна або активна)

- створення власних онлайн продуктів
- пошук фільмів, аудіо книг
- переклад
- читання онлайн художньої літератури
- читання онлайн наукової літератури
- жодне із списку

16. Чи використовуєте Ви під час навчальних занять портативні КПК (Кишеньковий Персональний Комп'ютер)? Який саме:

- Ні
- Так

---

17. Я більше працюю зі своїм портативним КПК під час навчальних занять:

- наодинці
- в парі з сусідом/сусідкою по парті
- з одногрупниками в маленьких групах (3-4 учні)

18. Чи знаєте Ви, що таке «освітньо-інформаційний сайт (портал)»?

- Так
- Ні

19. Оберіть знайомі Вам освітньо-інформаційні сайти, які Ви використовували для вивчення дисциплін педагогічного циклу: <http://osvita.ua/>

- <http://mon.gov.ua/index.php/ua/>
- <http://uk.wikipedia.org>
- <http://www.osvita.org.ua/>
- http://eduknigi.com/ped_view.php?id=23
- <http://readbookz.com/books/172.html>
- <http://www.nbu.gov.ua/>
- <http://pedagogika.ucoz.ua/index/knigi/0-9>
- <http://pidruchniki.ws/pedagogika/>
- <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/784/>
- <http://klumba.ua/articles/valdorf/>

- www.ru.waldorf.in.ua
- <http://www.twirpx.com/file/626701/>
- <http://www.info-library.com.ua>
- <http://libfree.com/pedagogka/>
- <http://ualibrarium.narod.ru/human/pedagogics.html>
- <http://www.pedlib.ru>
- освітньо-інформаційний портал Вашого ВНЗ
- інші

20. Де найчастіше Ви застосовуєте ІКТ? Розташуйте сфери застосування ІКТ для вивчення дисциплін педагогічного циклу за ступенем використання (від 5 до 1) у порядку зменшення. На перше місце поставте сферу, де Ви найчастіше застосовуєте ІКТ для вивчення дисциплін педагогічного циклу і т.д.

- _____ самостійна робота за завданням викладача
- _____ самонавчання за власним бажанням
- _____ дистанційне навчання з викладачем
- _____ підготовка до семінарських (практичних) занять
- _____ аудиторні заняття

В.І. Бобрицька, С.М. Процька

КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Навчально-методичний посібник

Здано на складання 7.09.2016. Підписано до друку 15.10.2016.

Формат 60 x 84 /16. Папір офсет. Гарнітура Arial.

Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 7,91. Обл. вид. арк. 5,46. Тираж 100. Зам. № 47

Поліграфічний центр "Скайтек",

36034, Полтава, вул. Ливарна, 8.

Свідоцтво про внесення до Держ. Реєстру ДК № 248 від 16.11.2000.

Бобрицька В.І., Процька С.М.

Б 72

Комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів: [навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ]./ **В.І. Бобрицька, С.М. Процька** – Полтава : Скайтек, 2016 – 136 с.